

Beslutsinstans: Socialnämnd

Datum och tid: Onsdag 29 juni 2022 Kl. 13:30- ca. kl.16:30
Plats: Furåsen, stigsvägen 2 i Färgelanda

Besök under dagen: Ärende 1 – Enhetschef LSS, Inger Persson
Johansson deltar
Ärende 2 – Vikarierande enhetschef
hemsjukvården Christina Utterberg deltar

Föredragningar

- 1 **Föredragning Lagen om stöd och service,
LSS**
- 2 **Mobila teamet MÄVA**
- 3 **Netpublicator visning och installation
surfplattor**

Beslutsärenden

- 4 **Taxa dödsboförvaltning och gravsättning** 2022/78
- 5 **Riktlinje för handläggning av dödsbo** 2022/69
- 6 **Riktlinje för budget och skuldrådgivning** 2022/77
- 7 **Revidering av riktlinjer Försörjningsstöd** 2022/84
- 8 **Organisering av tillsyn av rökfria
utomhusmiljöer, utöver skolgårdar** 2022/57

Informationsärenden

- 9 **Statistik Socialnämnden** 2022/22
- 10 **Ekonomiska Månadsrapporter/prognoser
2022** 2022/2
- 11 **Synpunkter och klagomålshantering 2022** 2022/23
- 12 **Socialchefens information 2022** 2022/12
- 13 **Meddelanden Socialnämnd** 2022/27
- 14 **Delegationsanmälan Socialnämnden 2022** 2022/13

Håkan Gusteus
Ordförande Socialnämnd

Josefine Blid
Sekreterare

Tjänsteskrivelse

Socialförvaltningen

Datum
2022-05-06

Diarienummer
SN 2020/xxx

Sida
1 (2)

Socialnämnden

Taxa avseende provisorisk dödsboförvaltning samt ordnande av gravsättning 2022

Förslag till beslut

Socialnämnden föreslår Kommunfullmäktige att anta taxa avseende provisorisk dödsboförvaltning samt ordnande av gravsättning, 482,50 kr/timme inklusive moms för 2022, enligt föreliggande förslag.

Sammanfattning av ärendet

I samband med skapande av en Dalslandsgemensam verksamhet för dödsbohandläggning har taxor avseende provisorisk dödsboförvaltning samt ordnande av gravsättning setts över i syfte att skapa enhetlighet.

Enligt 18 kap 2 § Ärvdabalk och 5 kap 2 § Begravningslag har socialtjänsten rätt att ta ut ersättning av dödsboet för sina kostnader gällande provisorisk dödsboförvaltning samt ordnande av gravsättning. En kommun får enligt 8 kap 3c § Kommunallag inte ta ut högre avgift än vad som svarar mot kostnaden för de tjänster som kommunen tillhandahåller. Ersättningen ska därför motsvara kommunens självkostnad.

Vid omvärldsanalys framgår att vanligast förekommande nivå på timtaxa för provisorisk dödsboförvaltning och ordnande av gravsättning mellan 0,8 % – 1,0 % av prisbasbeloppet. Timtaxan är baserad på en löne-, lokal-, administrations- och overheadkostnader.

Då tillhandahållandet av dödsboförvaltning och åtgärder enligt Begravningslag inte är ett led i kommunens myndighetsutövning ska moms betalas till Skatteverket på den ersättning som kommunen har rätt att ta ut för dessa tjänster.

Timtaxan föreslås sättas till 0,8% av gällande prisbasbelopp. $0,8\% \times 48\,300$ (prisbasbeloppet 2022) = 386 kr + moms (0,25%) = 482,50 kr/timme.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse

Postadress

Melleruds kommun
Socialförvaltningen
464 80 MELLERUD

Besöksadress

Storgatan 13

E-post

socialnamnd@mellerud.se

Telefon

0530-180 00

Webb

www.mellerud.se

Bankgiro

5502-2776

Organisationsnummer

212000-1488

Tjänsteskrivelse

Socialförvaltningen

Datum
2022-05-06

Diarienummer
SN 2020/xxx

Sida
2 (2)

Johan Lundh
Socialchef

Beslutet skickas till
Kommunfullmäktige

Omsorgskontoret
Socialchef
Johan Lundh
0528-567609
johan.lundh@fargelanda.se

Antagande av riktlinje avseende handläggning av dödsbo

Beslutsförslag

Socialnämnden antar Dalslandsgemensam riktlinje avseende handläggning av dödsbo.

Ärendebeskrivning

Socialtjänsten i Dalslandskommunerna (Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud och Åmål) har genom avtalssamverkan en gemensam verksamhet för dödsbohandläggning.

Denna riktlinje ska underlätta handläggningen genom att ge stöd i arbetet att tolka lagstiftningen samt de individuella behovsbedömningar som alltid ska göras. Riktlinjen anger ramar och är vägledande för handläggarna i beslutsfattandet i syfte att säkerställa rättssäkerhet och främja en likartad handläggning.

Samma dag som en person avlider övergår det som personen ägde, avtal och skulder till ett dödsbo. Ett dödsbo upphör när arvskiftet är klart. Utgångspunkten är att dödsbodelägare förvaltar och avvecklar dödsboet samt tar hand om begravningsarrangemanget. När en person har avlidit lämnar dödsbodelägare inom tre månader efter dödsdagen en bouppteckning till Skatteverket. Bouppteckningen är en sammanställning av den avlidnes tillgångar och skulder och upprättas vid en särskild förrättning inom tre månader efter dödsfallet. Vid förrättningen fastställs dödsbodelägarkretsen. Dödsbodelägare kan vara legala arvingar eller universella testamentstagare. Socialtjänsten har ett ansvar att i vissa fall bistå dödsboet.

Riktlinjerna baseras på:

- Socialtjänstlagen (2001:453)
- Ärvdabalken (1958:637)
- Begravningslag (1990:1144)
- Lagen om arv i internationella situationer (2015:417)

- Kommunallag (2017:725)
- Förvaltningslag (2017:900)
- Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd
- Rekommendationer från Sveriges Kommuner och Regioner
- Praxis och prejudikat från Förvaltningsdomstol

Socialtjänstens ansvar gällande dödsbohandläggning består av följande fem ärendetyper:

- Dödsboanmälan - upprättas om den avlidnes tillgångar inte täcker annat än begravningskostnader och andra utgifter med anledning av dödsfallet.
- Dödsboförvaltning - om sammanlevande dödsbodelägare, efterlevande make som inte är delägare eller annan delägare som kan ta hand om boet saknas, är socialtjänsten enligt 18 kap 2 § ÄB ansvarig för boets provisoriska förvaltning till dess att dödsbodelägare har spårats och underrättats samt övertagit förvaltningen av dödsboet.
- Internationella dödsbon - om det i Sverige finns egendom efter någon som vid sin död inte hade sin hemvist i Sverige ska anmälan om dödsfallet ske till socialtjänsten. Socialtjänsten ska överlämna egendomen till den som är behörig att ta emot den.
- Begravning - om den avlidne saknar anhöriga som ordnar med begravningen har socialtjänsten skyldighet att ordna så att en begravning kommer till stånd. Socialtjänstens uppgift är att bestämma om begravningen och beställa denna hos en begravningsbyrå.
- Ekonomiskt bistånd - för begravningskostnad kan beviljas enligt 4 kap 1 § SoL om det inte finns tillgångar i dödsboet eller att kostnaderna inte kan tillgodoses genom försörjningsskyldigas, dvs. föräldrars och efterlevande makars/registrerade partners, inkomster eller tillgångar.

Johan Lundh
Socialchef

Beslutsunderlag:

Riktlinje

Beslutet skickas till:

Socialchef
Melleruds kommun, socialchef

Riktlinje för handläggning av dödsbo

Styrande dokument inom Sektor omsorg		Övergripande processområde Riktlinje	Verksamhetens process Handläggning av dödsbo	
Dokumentägare, sektor/enhet Sektor omsorg		Upprättad av Socialtjänsten Dalslandskommunerna	Godkänd av Socialnämnden 20xx-xx-xx, § xx, dnr. SN 2022/xxx	
Upprättad 2022-xx-xx	Publicerad 2022-xx-xx	Giltighetstid Tillsvidare	Revisionshistoria	Version nr 1.0

Innehåll

1. Inledning.....	3
1.1 Syfte.....	3
2. Allmänna utgångspunkter.....	3
2.1 Socialtjänstlag (SoL).....	3
2.2 Förvaltningslag (FL).....	4
2.3 Kommunens ansvar för medborgare.....	4
2.4 Avtalsamverkan.....	4
3. Socialtjänstens ansvar.....	4
3.1 Dödsboanmälan.....	5
3.2 Dödsboförvaltning.....	6
3.3 Internationella dödsbon.....	8
3.4 Begravning.....	8
3.5 Ekonomiskt bistånd till begravningskostnad.....	8
4. Handläggning.....	9
4.1 Utredning.....	9
4.2 Beslut.....	9
4.2.1 Beslutsmotivering.....	9
4.2.2 KommunikERING.....	9
4.2.3 Överklagan.....	9
4.3 Sekretess och samtycke.....	10
4.4 Avgift för provisorisk dödsboförvaltning samt ordnande av gravsättning.....	10

1. Inledning

Socialtjänsten i Dalslandskommunerna (Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud och Åmål) har genom avtalssamverkan en gemensam verksamhet för dödsbohandläggning.

1.1 Syfte

Denna riktlinje ska underlätta handläggningen genom att ge stöd i arbetet att tolka lagstiftningen samt de individuella behovsbedömningar som alltid ska göras. Riktlinjen anger ramar och är vägledande för handläggarna i beslutsfattandet i syfte att säkerställa rättssäkerhet och främja en likartad handläggning.

2. Allmänna utgångspunkter

Samma dag som en person avlider övergår det som personen ägde, avtal och skulder till ett dödsbo. Ett dödsbo upphör när arvskiftet är klart. Utgångspunkten är att dödsbodelägare förvaltar och avvecklar dödsboet samt tar hand om begravningsarrangemanget. När en person har avlidit lämnar dödsbodelägare inom tre månader efter dödsdagen en bouppteckning till Skatteverket. Bouppteckningen är en sammanställning av den avlidnes tillgångar och skulder och upprättas vid en särskild förrättning inom tre månader efter dödsfallet. Vid förrättningen fastställs dödsbodelägarkretsen. Dödsbodelägare kan vara legala arvingar eller universella testamentstagare. Socialtjänsten har ett ansvar att i vissa fall bistå dödsboet.

Riktlinjerna baseras på:

- Socialtjänstlagen (2001:453)
- Ärvdabalken (1958:637)
- Begravningslag (1990:1144)
- Lagen om arv i internationella situationer (2015:417)
- Kommunallag (2017:725)
- Förvaltningslag (2017:900)
- Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd
- Rekommendationer från Sveriges Kommuner och Regioner
- Praxis och prejudikat från Förvaltningsdomstol

2.1 Socialtjänstlag (SoL)

Enligt Ärvdabalk är det en kommuns socialnämnd som åläggs utföra handläggningen. Handläggning av dödsboanmälan och dödsboförvaltning utgör därmed socialtjänst, varför socialtjänstlagens handlägningsregler blir tillämpliga.

I Socialtjänstlagens portalparagraf, 1 kap 1 § SoL, anges övergripande mål och grundläggande värderingar för socialtjänsten. Socialtjänstens arbete utgår från principer som helhetssyn, frivillighet, normalisering, kontinuitet, flexibilitet och närhet. I kontakten med anhöriga inom handläggningen av dödsbon berörs både den avlidne och dess anhöriga. Socialtjänstens arbete ska enligt vad som anges i 3 kap 3 § SoL ha en god kvalitet. Kvalitet innebär att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten i enlighet med de lagar och andra föreskrifter som styr verksamheten.

2.2 Förvaltningslag (FL)

De allmänna bestämmelserna om hur en myndighet ska handlägga ett ärende finns i förvaltningslagen. Där finns regler kring samverkan, myndighetens serviceskyldighet, ett lättförståeligt myndighetsspråk och muntliga inslag i handläggningen.

2.3 Kommunens ansvar för medborgare

Enligt förarbetena till Ärvdabalk (ÄB) ska den kommun som har huvudansvaret för den avlidnes sociala omvårdnad i livstiden även hantera den provisoriska dödsboförvaltningen. Enligt 2 a kap SoL ligger huvudansvaret för levande persons sociala omvårdnad på bosättningskommunen. Det är således den kommun som var den avlidnes bosättningskommun vid dödsfallet som har att hantera den provisoriska dödsboförvaltningen och dödsboanmälan. Definition av bosättningskommun regleras i 2 a kap 3 § SoL.

Om begravning inte ordnas av dödsboet eller socialtjänsten i samband med dödsboförvaltning enligt 18 kap 2 § ÄB, ska begravning enligt 5 kap 2 § Begravningslag (BegrL) ordnas av den kommun där den avlidne senast var folkbokförd eller, om den avlidne inte har varit folkbokförd i Sverige, av den kommun där dödsfallet inträffade.

Huvudregeln är att det är bosättningskommunen som är ansvarig för handläggning av begravningskostnader enligt 2 a kap 2 - 5 §§ SoL. I de fall det inte går att fastställa bosättningskommun är det vistelsekommunen som är ansvarig.

2.4 Avtalssamverkan

Sedan juli 2018 finns möjlighet till avtalssamverkan enligt 9 kap 37 § Kommunallag (KL). Den nya generella regleringen innebär att samverkansmöjligheterna har breddats till att avse även uppgifter som inte omfattats av tidigare samverkansbestämmelser, framförallt genom möjligheten att delegera beslutanderätt till anställd i annan kommun.

Avtalssamverkan innebär inte någon förändring av huvudmannskapet för de uppgifter som avtalet omfattar. Den kommun som åtar sig att utföra en uppgift för någon annan kommun övertar alltså inte det övergripande ansvaret för uppgiften.

3. Socialtjänstens ansvar

Socialtjänstens ansvar gällande dödsbohandläggning består av följande fem ärendetyper:

- Dödsboanmälan - upprättas om den avlidnes tillgångar inte täcker annat än begravningskostnader och andra utgifter med anledning av dödsfallet.
- Dödsboförvaltning - om sammanlevande dödsbodelägare, efterlevande make som inte är delägare eller annan delägare som kan ta hand om boet saknas, är socialtjänsten enligt 18 kap 2 § ÄB ansvarig för boets provisoriska förvaltning till dess att dödsbodelägare har spårats och underrättats samt övertagit förvaltningen av dödsboet.
- Internationella dödsbon - om det i Sverige finns egendom efter någon som vid sin död inte hade sin hemvist i Sverige ska anmälan om dödsfallet ske till socialtjänsten. Socialtjänsten ska överlämna egendomen till den som är behörig att ta emot den.
- Begravning - om den avlidne saknar anhöriga som ordnar med begravningen har socialtjänsten skyldighet att ordna så att en begravning kommer till stånd. Socialtjänstens uppgift är att bestämma om begravningen och beställa denna hos en begravningsbyrå.
- Ekonomiskt bistånd - för begravningskostnad kan beviljas enligt 4 kap 1 § SoL om det inte finns tillgångar i dödsboet eller att kostnaderna inte kan tillgodoses genom

försörjningskyldigas, dvs. föräldrars och efterlevande makars/registerade partners, inkomster eller tillgångar.

3.1 Dödsboanmälan

När en person har avlidit ska dödsbodelägare lämna in en bouppteckning till Skatteverket inom tre månader efter dödsdagen. Om det inte finns fast egendom eller tomträtt i boet och den avlidnes tillgångar enbart täcker begravningskostnader och andra utgifter med anledning av dödsfallet, kan bouppteckningen enligt 20 kap 8 a § ÅB upprättas av socialtjänsten som gör en skriftlig dödsboanmälan till Skatteverket. Dödsboanmälan ska inkomma till Skatteverket inom två månader efter inträffat dödsfall.

Dödsboanmälan upprättas om den avlidnes tillgångar inte täcker annat än begravningskostnader och andra utgifter med anledning av dödsfallet. Det ska kunna konstateras utan en allt för omfattande utredning om förutsättningar föreligger för anmälan. Vid tveksamhet om det föreligger förutsättningar för dödsboanmälan bör de anhöriga uppmanas att göra en bouppteckning. En dödsboanmälan sker heller inte när det förekommer komplicerade värderingsfrågor. Exempelvis bör dödsboanmälan användas med försiktighet när efterlevande makes tillgångar och ekonomiska förhållanden nämnvärt skiljer sig från den avlidnes. Om det finns äktenskapsförord eller testamente är detta också en anledning till vaksamhet.

En utredning om dödsboanmälan kan starta på olika sätt. Det normala är att en delägare anmäler till socialtjänsten att det kan finnas förutsättningar för en dödsboanmälan. Socialtjänsten är då skyldig att göra en utredning enligt nedan. Det förekommer även att socialtjänsten under en provisorisk förvaltning av ett dödsbo enligt 18 kap 2 § ÅB finner att förutsättningarna för dödsboanmälan är uppfyllda. Socialtjänsten är då oförhindrad att göra en sådan anmälan på eget initiativ.

När ett ärende om dödsboanmälan aktualiseras behöver uppgifter om den avlidnes situation inhämtas genom en begäran om släktutredning med följande registerutdrag från Skatteverket. Vid avsaknad av anhöriga enligt Skatteverkets släktutredning ska en fördjupad släktutredning inhämtas från Riksarkivet utifrån första, andra och tredje arvsklassen.

Om förutsättningar för dödsboanmälan bedöms föreligga är huvudregeln att tillsammans med anhörig göra ett hembesök i den avlidnes bostad för att besiktiga egendomen samt ta del av handlingar som rör förhållandena i boet. Uppgifter om den avlidnes tillgångar vid dödsdagen och eventuella framtida inkomster inhämtas. Vid hembesöket ska boets värde uppskattas genom en värdering av bohaget. Normalt lösöre värderas för sig. Lösöre av ekonomiskt värde utöver det vanligen förekommande i ett ordinärt hem värderas och antecknas separat, exempelvis smycken, antikviteter, konst och äkta mattor. Värderingen av inventarierna förs in i ett protokoll och undertecknas av samtliga närvarande. Vidare inhämtas uppgifter om det finns efterlämnade handlingar såsom lönebesked, pension, semesterersättning, banktillgodohavande, livförsäkring, testamente, äktenskapsförord, deklarationer, skuldebrev, försäkringar, andel i oskiftat bo eller handelsbolag. Tillgångarnas värde värdering ska göras enligt samma principer som vid bouppteckning, det vill säga tillgångarna ska värderas enligt Skatteverkets regler om bouppteckning. Det är det sammanlagda värdet av tillgångarna som gäller, avdrag för skulder får inte göras. Kostnader och skulder som beaktas vid dödsboanmälan När boutredning och värdering av tillgångarna har genomförts, jämförs det sammanlagda värdet med kostnaderna för begravning och andra utgifter med anledning av dödsfallet.

Följande kostnader beaktas vid beräkningen:

- Begravningskostnader (faktura från begravningsbyrån)

- Gravsten och eventuell inskription
- Dödsannons
- Kostnader för att omhänderta och avveckla den avlidnes bo (detta rör kostnader för att tömma boet och för hyresavgift under kortare uppsägningstid)
- Skäliga kostnader för förtäring vid begravning
- Sorgkläder åt den som var beroende av den avlidnes försörjning
- Hänsyn bör tas till allmänt vedertagna begravningstraditioner och i förekomma fall olika religiösa och etniska gruppers speciella önskemål om hur en begravning ska ordnas enligt HSLF-FS 2021:31.
- Då begravningen ska äga rum utomlands, bör nämnden ge ekonomiskt bistånd som motsvarar kostanden för en begravning i Sverige enligt HSLF-FS 2021:31
- Uppskattad bouppteckningskostnad motsvarande skäligt arvode för bouppteckningsförrättare och värderingsmän.

Exempel på kostnader som inte beaktas vid beräkningen:

- Skulder i form av räkningar för el, telefon, hemförsäkring med mera
- Kostnader för framtida vård av grav
- Oskäliga utgifter för begravning, förtäring, avveckling med mera
- Kostnader för städning av bostaden

Även om det föreligger förutsättningar för att göra en dödsboanmälan kan det, på grund av att beräkningen inkluderar en fiktiv bouppteckningskostnad, återstå tillgångar i boet när begravningskostnader, avvecklingskostnader och socialtjänstens ersättning ur dödsboet för förvaltningskostnader är betalda. Att förutsättningar för dödsbo-anmälan föreligger medför alltså inte alltid att det finns förutsättningar för att bevilja ekonomiskt bistånd till begravningskostnad.

Dödsboanmälan lämnas skriftligen på avsedd blankett till Skatteverket. Dödsbodelägarers namn och bostadsadress ska anges i den mån uppgifter kan inhämtas utan att det tar för lång tid. Om handläggaren misstänker att delägarförteckningen inte är fullständig, ska det göras en anmärkning om det. Dödsfallsintyg och släktutredning från Skatteverket ska alltid rekvideras. Dödsboanmälan bör göras inom två månader efter dödsdagen och förvaras hos Skatteverket. Skatteverket granskar anmälan i formellt avseende men kontrollerar inte riktigheten i socialtjänstens bedömning. Skatteverket kan inte förelägga socialtjänsten att komplettera eller rätta en dödsboanmälan än i detta formella hänseende.

3.2 Dödsboförvaltning

När någon har avlidit ska efterlevande make eller sambo, arvingar och universella testamentstagare (dödsbodelägare) enligt 18 kap 1 § ÄB gemensamt förvalta den avlidnes egendom under boets utredning. Om sammanlevande dödsbodelägare, efterlevande make som inte är delägare eller annan delägare som kan ta hand om boet saknas, är socialtjänsten enligt 18 kap 2 § ÄB ansvarig för boets provisoriska förvaltning till dess att dödsbodelägare har spårats och underrättats samt övertagit förvaltningen av dödsboet.

Socialtjänsten har då enligt 18 kap 2 § 2 st ÄB ansvar för att göra de inledande åtgärder som annars är en plikt för dödsbodelägare och efterlevande make som inte är delägare enligt 18 kap 2 § 1 st ÄB. Om det inte står klart vem som är dödsbodelägare ska socialtjänsten skyndsamt utreda om detta, för att så snart som möjligt kunna överlämna förvaltningen till dödsbodelägare och därmed avsluta den provisoriska förvaltningen.

När socialtjänsten provisoriskt förvaltar ett dödsbo är utgångspunkten att denna ska vara kortvarig och så snart som möjligt överlämnas till dödsbodelägare för fortsatt förvaltning av

dödsboet. Efterforskningen av dödsbodelägare inleds skyndsamt. Parallellt med efterforskningen har socialtjänsten även i uppdrag att bevaka dödsbodelägares och borgenärernas intressen samt framtida verkställighet av testamente.

Nedan beskrivs de delar som omfattas i den provisoriska förvaltningen. Socialtjänsten har rätt att ta ut ersättning av boet för sina kostnader för dödsboförvaltning och ska därför dokumentera tidsåtgången, se avsnitt 4.4 Avgift för provisorisk dödsboförvaltning samt ordnande av gravsättning.

Vid efterforskning av dödsbodelägare ska dödsfallsintyg och släktutredning från Skatteverket beställas. Saknas uppgifter om dödsbodelägare ska efterforskning genom bouppteckning ske hos exempelvis Skatteverket, landsarkiv/stadsarkiv, ambassader, konsulat eller genom förfrågan hos andra närstående till den avlidne. När dödsbodelägare är funna ska dessa så snart som möjligt underrättas om dödsfallet. Handläggaren bör som huvudregel inte lämna ett dödsbud utan i stället uppdraga detta till polis, präst eller sjukvårdspersonal. Den som lämnat dödsbudet kan därefter hänvisa den anhörige att ta kontakt med socialtjänsten.

Socialtjänstens provisoriska förvaltning ska vara av konserverande art. Egendomen får inte avyttras eller förändras på annat sätt än vad som är nödvändigt för värdets bevarande. Socialtjänsten ska bevaka både dödsbodelägares och borgenärernas intressen samt framtida verkställighet av testamente. Vid den provisoriska förvaltningen genomförs ett hembesök i den avlidnes bostad i syfte att inventera egendomen, två handläggare genomför hembesöket. Särskilt efterforskas testamente, försäkringsbrev, värdepapper, kontanta medel, deklaration och övrigt som kan ha betydelse för fortsatt handläggning. Vid hembesöket upprättas ett protokoll. Viktigt att protokollföra är vad som medtas från boet samt att det undertecknas av närvarande tjänstemän. Om det synes bli aktuellt med dödsboanmälan, görs samtidigt en värdering av lösöret under hembesöket och det ekonomiska värdet tillförs protokollet.

För att bevaka dödsbodelägares intressen kan det under den provisoriska förvaltningen vara nödvändigt att ha kontakt med olika aktörer, såsom fordringsägare eller andra intressenter för att informera om dödsfallet. Uppgifter om exempelvis hemförsäkring, abonnemang och autogiron införskaffas för att uppsägas. Om hemförsäkring saknas bedöms behovet av att teckna en sådan.

Om det finns tillgångar i boet och den provisoriska förvaltningen inte avslutats efter tre månader från dödsfallet blir socialtjänsten enligt 20 kap 2 § 2 st ÅB skyldig att vidta åtgärder för att ordna med bouppteckning. I första hand bör socialtjänsten begära anstånd hos Skatteverket med bouppteckningsförrättningen. Om dödsbodelägare inte kommer överens eller av annan anledning inte vill förvalta dödsboet ska de informeras om möjligheten att hos tingsrätten begära om en boutredningsman. Innebörden av att en boutredningsman förordnas är att denne tar hand om all egendom som tillhör dödsboet och sköter förvaltningen av denna i stället för dödsbodelägaren.

Ansökan om boutredningsman är förenad med en ansökningsavgift och boutredningsmannens ersättning tas ur dödsboet. Om en sådan begäran om boutredningsman görs ska socialtjänsten besluta om att överlämna förvaltning och avveckling till dödsbodelägare. Om en sådan begäran däremot inte görs ankommer det på socialtjänsten att vidta åtgärder för bouppteckning. Om förutsättningar finns för dödsboanmälan är socialtjänsten oförhindrad att göra en sådan enligt 20 kap 8 a § ÅB på eget initiativ. Denna bör göras inom två månader efter dödsfallet.

Under den provisoriska förvaltningen kan ekonomisk hantering av dödsboets tillgångar förekomma. Rutiner för hanteringen finns och ska följas vid uppkommen situation. Om handläggaren vid den provisoriska förvaltningen får tag på delägare eller efterlevande make som kan fullgöra de uppgifter som följer av 18 kap 2 § 1 st ÅB eller när dödsbodelägare har

underrättats ska boet omedelbart överlämnas till delägarna. Dödsbodelägaren har sedan på vanligt sätt att förvalta boet och se till att bouppteckning och avveckling sker. Om det vid ett dödsfall inte finns någon annan arvinge än Allmänna arvsfonden ska den som har boet i sin vård anmäla detta till Kammarkollegiet enligt 17 § lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden. Kammarkollegiet ska förordna en god man att företräda fonden vid boutredningen. När socialtjänsten utövar dödsboförvaltning är det således socialtjänsten som ska göra en anmälan.

Om ingen dödsbodelägare anträffas, men kan finnas ska den som har tagit hand om egendomen, i detta fall socialtjänsten, enligt 18 kap 2 § ÄB, göra anmälan hos överförmyndaren enligt 11 kap 3 § FB om det vid ett dödsfall inte kan utredas om den avlidne har efterlämnat någon arvinge som är arvsberättigad före Allmänna arvsfonden eller att kännedom finns om arvinge efter den avlidne men kunskap saknas såväl om arvingens namn som om hans vistelseort, och det på grund av sådan omständighet krävs att okänd arvinges rätt bevakas och hans lott i boet förvaltas.

I alla lägen ska dödsbodelägare motiveras till att ta sitt ansvar för förvaltning och avveckling av boet. Om så inte sker är socialtjänstens uppgift att provisoriskt förvalta dödsboet. Även när det saknas tillgångar och dödsbodelägare inte agerar är socialtjänsten skyldig att provisoriskt förvalta dödsboet. Om det finns tillgångar i boet ska socialtjänsten informera delägarna om att dessa kan begära att tingsrätten förordnar om en boutredningsman.

3.3 Internationella dödsbon

Av Lag om arv i internationella situationer framgår att om det i Sverige finns egendom efter någon som vid sin död inte hade sin hemvist i Sverige ska anmälan om dödsfallet ske till socialtjänsten. Anmälan görs till socialtjänsten av den som har egendomen i sin vård eller annars av den som är närmast till att göra anmälan. Socialtjänsten ska överlämna egendomen till den som är behörig att ta emot den. Om socialtjänsten inte kan överlämna egendomen till den som är behörig att ta emot den ska socialtjänsten anmäla dödsfallet till tingsrätten. Tingsrätten ska besluta att egendomen ska avträdas till förvaltning av en särskild boutredningsman till dess den kan överlämnas till den som är behörig att ta emot den. Om egendomen är av litet värde får socialtjänsten, istället för att anmäla dödsboet till tingsrätten, överlämna egendomen till en närstående till den avlidne eller till utlandsmyndigheten för den stat som den avlidne var medborgare i.

3.4 Begravning

Enligt 5 kap 10 § BegrL ska stoftet efter den avlidne kremeras eller gravsättas snarast möjligt och senast en månad efter dödsfallet. Skatteverket får dock medge anstånd med kremeringen eller gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det. Om stoftet inte har kremerats eller gravsatts inom föreskriven tid, ska Skatteverket undersöka anledningen till dröjsmålet och, om det behövs, underrätta den kommun som anges i 5 kap 2 § BegrL. Om den avlidne saknar anhöriga som ordnar med begravningen har socialtjänsten skyldighet att ordna så att en begravning kommer till stånd. Socialtjänstens uppgift är att bestämma om begravningen och beställa denna hos en begravningsbyrå. I de fall den avlidnes sista vilja om jordbegravning eller kremation förblir okänd, bedöms i varje enskilt ärende om det ska beställas jordbegravning eller kremation.

För kostnaderna har socialtjänsten rätt till ersättning av dödsboet, se avsnitt 4.4 Avgift för provisorisk dödsboförvaltning samt ordnande av gravsättning.

3.5 Ekonomiskt bistånd till begravningskostnad

Begravningskostnader ska i första hand täckas av tillgångarna i dödsboet.

Om det inte finns tillgångar i dödsboet eller att kostnaderna inte kan tillgodoses genom försörjningsskyldigas, det vill säga föräldrars och efterlevande makars/registrerade partners, inkomster eller tillgångar kan man ansöka om ekonomiskt bistånd. Ärendet kring ekonomiskt bistånd handläggs av socialtjänsten i respektive samverkande kommun.

Som riktvärde för begravningskostnaden utgår Dalslandskommunerna från Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2013:1) om upp till 0,5 % av prisbasbelopp.

4. Handläggning

Handläggningen ska bedrivas rättssäkert genom tydlig information, noggranna kontroller och korrekt registrering i verksamhetssystemet samt präglas av respekt för den enskilde. Alla ärenden ska handläggas skyndsamt och professionellt.

4.1 Utredning

Med utredning avses all den verksamhet som görs i syfte att göra det möjligt att fatta beslut i ett ärende. Det handlar bland annat om att planera för utredningen, inhämta uppgifter, bedöma och sammanställa beslutsunderlag. En utredning ska inte vara mer omfattande än vad som är motiverat utifrån omständigheterna i ärendet. Utredningen ska samtidigt vara tillräckligt omfattande för att nämnden ska kunna fatta beslut i ärendet.

4.2 Beslut

Delegationsordningen i respektive kommun styr vem som har delegation att fatta ett beslut. Genom avtalssamverkan nyttjas möjligheten till extern delegation i följande typer av beslut som fattas av dödsbohandläggarna;

- att upprätta dödsboanmälan (20 kap 8 a § Ärvdabalk)
- att inte upprätta dödsboanmälan (20 kap 8 a § Ärvdabalk)
- att provisoriskt förvalta dödsboet (18 kap 2 § Ärvdabalk)
- att avveckla dödsboet (18 kap 2 § Ärvdabalk)
- att överlämna förvaltning och avveckling till dödsbodelägare (18 kap 1 § Ärvdabalk)
- att överlämna förvaltning och avveckling till Allmänna arvsfonden (18 kap 1 § Ärvdabalk)
- att överlämna förvaltning och avveckling till god man för bortavarande (18 kap 1 § Ärvdabalk)
- att sända begäran om bouppteckning (20 kap 2 § Ärvdabalk)
- att ta ut avgift enligt fastställd taxa (18 kap 2 § Ärvdabalk)
- att ta ut avgift enligt fastställd taxa (5 kap 2 § BegrL)

4.2.1 Beslutsmotivering

Enligt 32 § FL ska beslut innehålla en beslutsformulering, det vill säga det ska framgå vad som har beslutats samt enligt vilket lagrum beslutet är fattat. Det ska finnas en beslutsmotivering för att den enskilde och i vissa fall överordnade beslutsfattare, bättre ska kunna förstå varför ett visst beslutet är fattat. Beslutet ska formuleras så att det klart framgår vilket mål som ska uppnås med insatsen.

4.2.2 Kommunicering

Innan ett ärende som gäller myndighetsutövning mot enskild avgörs ska kommunicering göras enligt 25 § FL. Den sökande, klagande eller annan part ska underrättas utredningsmaterialet och ha fått möjlighet att yttra sig över det. Denna skyldighet gäller även ansökan eller yttrande till en annan myndighet i ett mål eller ärende som rör myndighetsutövning mot enskild.

Tidsfristen för kommuniceringen, det vill säga den tid inom vilken den enskilde kan yttra sig, ska anges vid kommuniceringen. Kommuniceringstiden ska i regel omfatta 14 dagar och får

som minst vara fem dagar. Myndigheten bestämmer hur underrättelse ska ske. Underrättelse får ske genom delgivning.

4.2.3 Överklagan

Om beslutet går den enskilde emot kan det överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Det är endast den som berörs av ett beslut som får överklaga det. Dödsbohandläggaren ska vara behjälplig med överklagan om den enskilde så önskar. Den enskilde ska skriftligen delge sin överklagan till den socialnämnd som fattat beslutet.

Överklagandet ska ha inkommit inom tre veckor från det att den enskilde tagit emot beslutet. Inledningsvis ska socialnämnden pröva att besvärshandlingen kommit in i rätt tid. Socialnämnden får, enligt Förvaltningslagen ändra sitt beslut. Ändrar socialnämnden sitt beslut så att den klagande får vad den ansökt om förfaller överklagandet. I annat fall ska nämnden sända skrivelsen och övriga handlingar till exempel tjänsteutlåtande där överklagandet bemöts, till förvaltningsrätten. Förvaltningsrätten kommer därefter att fatta beslut i ärendet. Ett beslut från Förvaltningsrätten ska verkställas omedelbart. Såväl Socialnämnden som den enskilde kan begära inhibition av ett beslut som fattats av allmän förvaltningsdomstol.

4.3 Sekretess och samtycke

Bestämmelser om sekretess inom socialtjänsten finns i Offentlighets- och sekretesslag (OSL). Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men enligt 26 kap 1§ OSL. Undantag från sekretessen kan göras när det finns ett samtycke från dödsboet. Det finns även undantag som regleras i lag. Inför utlämnande av en uppgift ska socialtjänsten alltid göra en prövning av om det föreligger sekretess eller inte.

Samtycke kan ges skriftligt eller muntligt. Ett muntligt samtycke ska dokumenteras i ärendet. I vilket syfte samtycket inhämtas ska dokumenteras, dessutom ska det framgå:

- vilka andra myndigheter som får kontaktas
- om och eventuellt när närstående får kontaktas
- vilka sakkunniga och referenspersoner som får kontaktas
- när samtycket har lämnats och hur länge det gäller.

4.4 Avgift för provisorisk dödsboförvaltning samt ordnande av gravsättning

Enligt 18 kap 2 § ÄB och 5 kap 2 § BegrL har socialtjänsten rätt att ta ut ersättning av boet för sina kostnader för provisorisk dödsboförvaltning samt ordnande av gravsättning. En kommun får enligt 8 kap. 3c § KL inte ta ut högre avgift än vad som svarar mot kostnaden för de tjänster som kommunen tillhandahåller. Ersättningen ska därför motsvara kommunens självkostnad.

Dalslandskommunerna har gemensamt enats om den avgift som socialtjänsten tar ut i form av en timtaxa som årligen fastställs av Kommunfullmäktige i respektive samverkande kommun. Timtaxan är baserad på en löne-, lokal-, administrations- och overheadkostnader.

Timtaxan är 0,8% av gällande års prisbasbelopp.

Då tillhandahållandet av dödsboförvaltning och åtgärder enligt Begravningslag inte är ett led i kommunens myndighetsutövning ska moms betalas till Skatteverket på den ersättning som kommunen har rätt att ta ut för dessa tjänster.

Omsorgskontoret
Socialchef
Johan Lundh
0528-567609
johan.lundh@fargelanda.se

Antagande av riktlinje avseende budget- och skuldrådgivning

Beslutsförslag

Socialnämnden antar Dalslandsgemensam riktlinje avseende budget- och skuldrådgivning

Ärendebeskrivning

Socialtjänsten i Dalslandskommunerna (Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud och Åmål) har genom avtalssamverkan en gemensam verksamhet för budget- och skuldrådgivning.

Denna riktlinje ska underlätta handläggningen genom att ge stöd i arbetet att tolka lagstiftningen. Riktlinjen ange ramar och är vägledande för handläggarna i syfte att säkerställa rättssäkerhet och främja en likartad handläggning.

Kommunernas ansvar är att lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer. Rådgivning sker på frivillig grund och bygger på en aktiv medverkan från den rådsökande. Stödet som ges ska utgå från den sökandes individuella behov och förutsättningar. Ansvaret gäller även under ett skuldsaneringsförfarande och till dess att en beviljad skuldsanering eller F-skuldsanering är helt avslutad. Kommunen ska erbjuda en kvalificerad rådgivningsverksamhet och ha sådan kapacitet att rådsökande får stöd att lösa sina ekonomiska problem utan oskäligt dröjsmål. I december 2016 utgav Konsumentverket rekommendationer för budget- och skuldrådgivning i kommunerna. Rekommendationerna har tagits fram som en del av Regeringens strategi mot överskuldsättning och fokuserar på att tydliggöra vad budget- och skuldrådgivning ska hjälpa skuldsatta med.

Budget och skuldrådgivning bör vara likvärdig och innefatta följande fem delar:

- Budgetrådgivning – en förutsättning för en god långsiktig effekt är att budgeten går ihop såväl i dagsläget som i framtiden så att inte nya skulder uppstår. Rådgivaren och den rådsökande börjar med att kartlägga den ekonomiska situationen. Om inkomsten inte räcker till utgifterna kan rådgivaren visa på alternativa lösningar, men det är den rådsökande som måste välja, prioritera och ibland bryta vanor.
- Skuldrådgivning - i de fall det finns skulder. När skuldsituationen är klarlagd kan rådgivaren visa olika alternativa lösningar med konsekvensbeskrivningar i det enskilda fallet. Rådgivaren kan verka för att en överenskommelse kommer till stånd med fordringsägarna. En annan lösning kan vara att ansöka om skuldsanering.
- Stöd inför och under skuldsanering - Arbete med skuldsanering innefattar hela processen, från ansökan till Kronofogden till dess att skuldsaneringen är genomförd. Det kan handla om att ge stöd vid överklagan av beslut om skuldsanering eller omprövning på grund av ändrade förutsättningar eller att ge budgetrådgivning. Det är av största vikt att vardagsekonomin fungerar under processen för att skuldsaneringen ska lyckas och vara rehabiliterande.
- Samverkan - är viktig och behöver få utrymme i såväl enskilda fall som mer övergripande. För att nå framgång med budget- och skuldrådgivningen kan den rådsökande till exempel behöva stöd i frågor som inte handlar om ekonomi. Rådgivaren bör då förmedla kontakt med den verksamhet som bäst kan ge det stödet. Det kan handla om kontakt med såväl landsting som kommunala och statliga verksamheter exempelvis psykiatri, socialtjänst eller Försäkringskassan.
- Utåtriktade insatser - verksamheten behöver synas i kommunerna i olika sammanhang för att säkerställa att invånarna har kännedom om att budget- och skuldrådgivning finns och vad de kan få hjälp med.

Riktlinjerna baseras på:

- Socialtjänstlagen (2001:453)
- Skuldsaneringslag (2016:675)
- Lag om skuldsanering för företagare (2016:676)
- Utsökningsbalk (1981:774)
- Skadeståndslag (1972:207)
- Förvaltningslag (2017:900)
- Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd
- Rekommendationer från Sveriges Kommuner och Regioner

- Praxis och prejudikat från Förvaltningsdomstol

Johan Lundh

Beslutsunderlag:

Riktlinje

Beslutet skickas till:

Socialchef
Melleruds kommun, socialchef

Riktlinje för budget- och skuldrådgivning

Styrande dokument inom Sektor omsorg		Övergripande processområde Riktlinje	Verksamhetens process Budget- och skuldrådgivning	
Dokumentägare, sektor/enhet Sektor omsorg		Upprättad av Socialtjänsten i Dalslandskommunerna	Godkänd av Socialnämnden 20xx-xx-xx, § xx, dnr. SN 2022/xxx	
Upprättad 2022-xx-xx	Publicerad 2022-xx-xx	Giltighetstid Tillsvidare	Revisionshistoria	Version nr 1.0

Innehåll

1. Inledning.....	3
1.1 Syfte.....	3
2. Allmänna utgångspunkter.....	3
2.1 Socialtjänstlag (SoL).....	4
2.2 Förvaltningslag (FL).....	4
2.3 Kommunens ansvar för medborgare.....	4
2.4 Barnrättsperspektivet.....	4
3. Socialtjänstens ansvar.....	5
3.1 Hushållsekonomisk rådgivning.....	5
3.2 Råd och stöd vid frivilliga uppgörelser.....	5
3.4 Förebyggande arbete.....	6
3.3 Råd och anvisningar vid skuldsanering.....	6
4. Handläggning.....	6
4.1 Aktualisering.....	7
4.2 Rådgivningsprocessen.....	7
4.3 Dokumentation.....	9
4.4 Sekretess och samtycke.....	9

1. Inledning

Socialtjänsten i Dalslandskommunerna (Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud och Åmål) har genom avtalssamverkan en gemensam verksamhet för budget- och skuldrådgivning.

1.1 Syfte

Denna riktlinje ska underlätta handläggningen genom att ge stöd i arbetet att tolka lagstiftningen. Riktlinjen ange ramar och är vägledande för handläggarna i syfte att säkerställa rättssäkerhet och främja en likartad handläggning.

2. Allmänna utgångspunkter

Kommunernas ansvar är att lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer. Rådgivning sker på frivillig grund och bygger på en aktiv medverkan från den rådsökande. Stödet som ges ska utgå från den sökandes individuella behov och förutsättningar. Ansvaret gäller även under ett skuldsaneringsförfarande och till dess att en beviljad skuldsanering eller F-skuldsanering är helt avslutad. Kommunen ska erbjuda en kvalificerad rådgivningsverksamhet och ha sådan kapacitet att rådsökande får stöd att lösa sina ekonomiska problem utan oskäligt dröjsmål. I december 2016 utgav Konsumentverket rekommendationer för budget- och skuldrådgivning i kommunerna. Rekommendationerna har tagits fram som en del av Regeringens strategi mot överskuldsättning och fokuserar på att tydliggöra vad budget- och skuldrådgivning ska hjälpa skuldsatta med.

Budget och skuldrådgivning bör vara likvärdig och innefatta följande fem delar:

- Budgetrådgivning – en förutsättning för en god långsiktig effekt är att budgeten går ihop såväl i dagsläget som i framtiden så att inte nya skulder uppstår. Rådgivaren och den rådsökande börjar med att kartlägga den ekonomiska situationen. Om inkomsten inte räcker till utgifterna kan rådgivaren visa på alternativa lösningar, men det är den rådsökande som måste välja, prioritera och ibland bryta vanor.
- Skuldrådgivning - i de fall det finns skulder. När skuldsituationen är klarlagd kan rådgivaren visa olika alternativa lösningar med konsekvensbeskrivningar i det enskilda fallet. Rådgivaren kan verka för att en överenskommelse kommer till stånd med fordringsägarna. En annan lösning kan vara att ansöka om skuldsanering.
- Stöd inför och under skuldsanering - Arbete med skuldsanering innefattar hela processen, från ansökan till Kronofogden till dess att skuldsaneringen är genomförd. Det kan handla om att ge stöd vid överklagan av beslut om skuldsanering eller omprövning på grund av ändrade förutsättningar eller att ge budgetrådgivning. Det är av största vikt att vardagsekonomin fungerar under processen för att skuldsaneringen ska lyckas och vara rehabiliterande.
- Samverkan - är viktig och behöver få utrymme i såväl enskilda fall som mer övergripande. För att nå framgång med budget- och skuldrådgivningen kan den rådsökande till exempel behöva stöd i frågor som inte handlar om ekonomi. Rådgivaren bör då förmedla kontakt med den verksamhet som bäst kan ge det stödet. Det kan handla om kontakt med såväl landsting som kommunala och statliga verksamheter exempelvis psykiatri, socialtjänst eller Försäkringskassan.
- Utåtriktade insatser - verksamheten behöver synas i kommunerna i olika sammanhang för att säkerställa att invånarna har kännedom om att budget- och skuldrådgivning finns och vad de kan få hjälp med.

Riktlinjerna baseras på:

- Socialtjänstlagen (2001:453)
- Skuldsaneringslag (2016:675)
- Lag om skuldsanering för företagare (2016:676)
- Utsökningsbalk (1981:774)
- Skadeståndslag (1972:207)
- Förvaltningslag (2017:900)
- Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd
- Rekommendationer från Sveriges Kommuner och Regioner
- Praxis och prejudikat från Förvaltningsdomstol

2.1 Socialtjänstlag (SoL)

Budget- och skuldrådgivning är en obligatorisk verksamhet för kommunen och regleras i 5 kap 12 § Socialtjänstlag (SoL), varför bland annat socialtjänstlagens handläggningsregler blir tillämpliga. Eftersom socialtjänstlagen hänvisar till flera bestämmelser i förvaltningslagen ska även regler i denna lag tillämpas.

I Socialtjänstlagens portalparagraf, 1 kap 1 § SoL, anges övergripande mål och grundläggande värderingar för socialtjänsten. Socialtjänstens arbete utgår från principer som helhetssyn, frivillighet, normalisering, kontinuitet, flexibilitet och närhet. I kontakten med anhöriga inom handläggningen av dödsbon berörs både den avlidne och dess anhöriga. Socialtjänstens arbete ska enligt vad som anges i 3 kap 3 § SoL ha en god kvalitet. Kvalitet innebär att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten i enlighet med de lagar och andra föreskrifter som styr verksamheten.

2.2 Förvaltningslag (FL)

De allmänna bestämmelserna om hur en myndighet ska handlägga ett ärende finns i förvaltningslagen. Där finns regler kring samverkan, myndighetens serviceskyldighet, ett lättförståeligt myndighetsspråk och muntliga inslag i handläggningen.

2.3 Kommunens ansvar för medborgare

Enligt 2 a kap SoL ligger huvudansvaret för persons sociala omvårdnad på bosättningskommunen. Det är således den kommun som är den rådsökandes bosättningskommun som har att erbjuda budget- och skuldrådgivning. Definition av bosättningskommun regleras i 2 a kap 3 § SoL.

Kommunens rådgivningsansvar regleras i 3 kap 3 § Skadeståndslag. Detta ansvar innebär att kommunen kan komma att bli skadeståndsskyldig om rådgivningen skulle orsaka den rådsökande förmögenhetsskada. En förutsättning för skadestånd är att en person har förlitat sig på ett auktoritativt besked från myndigheten och med anledning av detta fått sin ekonomi märkbart försämrad. Bevisbördan ligger på den rådsökande som måste kunna påvisa att den felaktiga informationen har lämnats på grund av fel eller försummelse.

2.4 Barnrättsperspektivet

Sverige har godkänt FN:s barnkonvention genom beslut i Riksdagen och har därmed förpliktigt sig att vidta alla lämpliga åtgärder för att stärka barns ställning. Barnkonventionen slår bland annat fast att alla barn har samma rättigheter att växa upp under trygga förhållanden, att utvecklas och skyddas mot övergrepp och utnyttjande. Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig

de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, ska barnets bästa komma i främsta rummet. Att ha ett barnrättsperspektiv för en budget- och skuldrådgivare innebär att noga analysera vilka följder en åtgärd kan få för enskilda barn. Budget- och skuldrådgivarna ska alltid kartläggas om det finns barn med i bilden och hur barnen är berörda. Målsättningen är att ingen barnfamilj ska behöva vänta mer än en vecka på att få budget- och skuldrådgivning. Att ha ett barnrättsperspektiv i en ekonomisk rådgivning som gäller en vuxen får inte medföra att barnets förhållanden utreds. Om det framkommer uppgifter som tyder på att barnet far illa ska alltid barn och familjeenheten meddelas så att de kan ta ställning till om en utredning av barnets förhållanden ska inledas.

3. Socialtjänstens ansvar

Socialtjänstens ansvar regleras i första hand i socialtjänstlag och skuldsaneringslag. Utifrån socialtjänstlag och skuldsaneringslag och deras förarbeten kan ansvaret sammanfattas i fyra områden:

- Hushållsekonomisk rådgivning
- Råd och stöd vid frivilliga uppgörelser
- Råd och anvisningar vid skuldsanering
- Förebyggande arbete

3.1 Hushållsekonomisk rådgivning

Kommunens skyldighet att erbjuda hushållsekonomisk rådgivning nämns både i Socialtjänstlag och i Skuldsaneringslag. Socialnämnden ska svara för omsorg och service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk hjälp och annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det. Hit räknas samtal och råd om ekonomi enligt 3 kap 1 § SoL. Enligt Skuldsaneringslag ska kommunerna lämna råd och anvisningar i budget- och skuldfrågor. Denna skyldighet gäller även under skuldsaneringsförfarandet och betalningsplanens löptid. Detta framgår i 2 § skuldsaneringslagen. I socialtjänstlagen 5 kap 12 § första stycket anges att kommunen ska lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer. Skyldigheten gäller även under ett skuldsaneringsförfarande och till dess att en beviljad skuldsanering eller skuldsanering för företagare (F-skuldsanering) är helt avslutad.

3.2 Råd och stöd vid frivilliga uppgörelser

Budget- och skuldrådgivningen ska enligt skuldsaneringslagens förarbeten även omfatta råd och stöd till frivilliga uppgörelser för skuldsatta personer som inte kan eller vill få skuldsanering. En frivillig uppgörelse innebär att den rådsökande med stöd från budget- och skuldrådgivaren gör ett nytt avtal om förändrade betalningsvillkor med sin fordringsägare. Exempel på frivilliga uppgörelser är:

- avbetalningsplan
- minska räntesatsen, frysa räntan
- minska amorteringar
- saneringslån
- ackord

3.4 Förebyggande arbete

Kommunen ska genom olika former av ekonomisk rådgivning bidra till att förebygga överskuldssättning (regeringens proposition 2005/06:124). Förebyggande arbete kan ske på många olika sätt. Det kan handla om att ge information till kommunens invånare via webbplats, att sprida broschyrer och faktablad till bibliotek, skolor och andra offentliga lokaler och genom att ge information riktad till särskilda grupper. Särskilt angeläget är att förebygga överskuldssättning hos riskgrupper som ungdomar, låginkomsttagare och ensamstående föräldrar. Det kan också handla om att förmedla information och kunskap till exempel socialsekreterare, boendestödjare och lärare som i sin tur kan förmedla information vidare till olika målgrupper. Ett aktivt förebyggande arbete bör bedrivas. Budget- och skuldrådgivningen bör genom information och andra förebyggande åtgärder till enskilda och grupper verka för att förebygga överskuldssättning.

3.3 Råd och anvisningar vid skuldsanering

Kommunerna ska ge råd och annat stöd vid en ansökan om skuldsanering. Enligt skuldsaneringslagen gäller denna skyldighet under skuldsaneringsförfarandet hos Kronofogden samt under betalningsplanens löptid. Stödet kan exempelvis bestå i hjälp med överklagan eller omprövning samt med stöd att fullfölja betalplanen. Kommunerna ska även aktivt medverka till att en skuldsanering aktualiseras och hjälpa skuldsatta personer att på ett tidigt stadium finna en lösning på sina ekonomiska problem (regeringens proposition 2005/06:124). Syftet med skuldsaneringslagen är att ekonomiskt rehabilitera djupt skuldsatta personer.

Huvudregeln är att en person endast kan beviljas skuldsanering en gång i livet. I 4 § Skuldsaneringslag anges följande villkor för att någon ska kunna beviljas skuldsanering:

- Personen är en fysisk person
- Personen är folkbokförd i Sverige
- Personen är så svårt skuldsatt att han eller hon inte kan anses kunna betala sina skulder inom överskådlig tid
- Det anses skäligt med hänsyn till personens ekonomiska och personliga förhållanden
- Kan även omfatta enskild aktiv näringsidkare

Om kriterierna är uppfyllda kan personen ansöka om skuldsanering hos Kronofogden, som därefter upprättar en prognos för att bedöma personens framtida möjligheter att betala sina skulder utan skuldsanering. Bland annat bedöms skuldernas storlek, den sökandes arbetsförmåga, sjukdom och andra liknande omständigheter. Godkänns skuldsaneringen innebär det som regel att gäldenären får leva på existensminimum i fem år. När betalningsplanen har fullgjorts, avskrivs alla återstående skulder.

4. Handläggning

Budget- och skuldrådgivning består av tre delar; budgetrådgivning, skuldrådgivning och skuldsanering. Rådgivningen ska vara en hjälp till självhjälp. Det betyder att den skuldsatte har ett primärt ansvar för sin och familjens ekonomi. Rådgivningen måste bygga på aktiv medverkan från den skuldsatte när det gäller att få fram underlag och en plan för hur ekonomin ska hanteras framöver. I budget- och skuldrådgivning bör man eftersträva en helhetssyn och arbeta med den skuldsattes hela ekonomiska situation. Uppgifter om såväl utgifter, tillgångar, skulder, samt hur skulderna uppstått behöver ingå. Så även en ekonomisk framtidsprognos, exempelvis att barnen blir vuxna, ålderspension inträder eller förändring av boendet läggs in i helhetsbilden. Genom information, diskussion och uppmuntran påverka attityden kring den enskildes ekonomi, samt motivera och förändra sättet den skuldsatte handskas med sin

hushållsekonomi. Rådgivningen måste i första hand ha ett långsiktigt tidsperspektiv. Vissa akuta problem måste lösas på kort sikt men det rehabiliterande arbetet och arbetet med en betalningsöverenskommelse sträcker sig vanligen flera år framåt i tiden. Rådgivningen bör alltid ske på frivillig grund och utgå utgår från den sökandes behov och förutsättningar. Därmed ges den sökande stöd i strävan att få en fungerande hushållsekonomi och ekonomisk rehabilitering.

Arbetet ska bedrivas rättssäkert och med tro på människans resurser. Handläggning ska präglas av respekt för den enskilde. Många rådsökande kontaktar budget- och skuldrådgivningen när deras situation blivit akut. En rådsökande som då tvingas vänta länge riskerar att tappa nödvändig drivkraft. Därför är det viktigt att råd och stöd kan erbjudas inom rimlig tid. Väntetiden till det första mötet bör inte överstiga 4 veckor. Lättillgänglig information om villkor och förutsättningar ska tillhandahållas.

4.1 Aktualisering

Ett ärende kan aktualiseras genom en ansökan eller förfrågan från den enskilde, det kan ske både muntligt och skriftligt.

4.2 Rådgivningsprocessen

Steg 1 - Kartlägg den rådsökandes situation

Innan den rådsökande bokas in för ett personligt besök bör budget- och skuldrådgivaren ha haft ett telefonsamtal med denne för att få en bild av personen och avgöra om problemen är sådana att man kan arbeta med dem inom rådgivningen eller om det finns bättre hjälp någon annanstans. Syftet med första mötet är att rådgivaren ska få en bild av den rådsökandes ekonomiska och sociala situation samt resurser och motivation. Man bör även inrikta mötet på att vad som behöver göras och vem som ska göra vad till nästa kontakt.

Steg 2 - Ta ställning till akuta problem

Om den rådsökande har akuta problem, till exempel med skulder som förfaller till betalning, är det viktigt att denne begär uppskov hos sina fordringsägare. Det kan också finnas andra akuta problem. Exempel på sådana som måste bearbetas innan, eller parallellt, för att rådgivningen ska fungera är problem med hyra eller matpengar, missbruk eller psykisk instabilitet. Om budget- och skuldrådgivaren vid den första kontakten anser att det finns tillräckliga förutsättningar för fortsatt rådgivning övergår man till nästa steg som är den ekonomiska översikten.

Steg 3 - Begär uppgifter om aktuella skulder och uppskov för utredning

De uppgifter som den rådsökande kan ge om sina skulder kan ibland vara ofullständiga. Det bästa sättet att få aktuella uppgifter om skulder och begära uppskov på betalningar är att den rådsökande, ibland med stöd av rådgivaren, tar kontakt med samtliga fordringsägare. På det här sättet får man en aktuell överblick av den totala skuldsituationen, vilket är nödvändigt för att man ska kunna komma med ett konkret förslag till uppgörelse om skuldbetalningar.

Steg 4 - Gör en ekonomisk översikt

Budget- och skuldrådgivaren analyserar den rådsökandes ekonomi för att skaffa sig en översikt över hur budgeten ser ut idag. Översikten delas in i två delar:

- Inkomstöversikt: I denna ska samtliga inkomster tas med. Det är viktigt att rådgivaren får en bild av inkomstläget idag men också hur det kan komma att förändras framåt i tiden.

- Skuldöversikt: I skuldöversikten är det viktigt att alla typer av skulder och åtaganden kommer.

Exempel på detta är skulder till banker, finansbolag, privata skulder, eventuella pantsäkringar och borgensåtaganden. Budget- och skuldrådgivaren bör också skaffa sig en bild av i vilken situation den rådsökande befann sig i när han tog krediterna samt vad de har använts till.

Steg 5 - Gör bedömning om skuldsaneringslagen kan bli tillämplig

Budget- och skuldrådgivaren gör först en prognos över ekonomin för framtiden för att kunna göra en bedömning om skuldsaneringslagen kan bli tillämplig. Exempel på frågor att överväga när man gör prognosen är om inkomster kan ökas eller om eventuella tillgångar kan realiseras. Vidare utgår rådgivaren från förutsättningarna i skuldsaneringslagen, det vill säga att man ser på de formella kraven, den kvalificerade insolvensen och skälighetskriteriet. Rådgivarens bedömning kan bara bli preliminär då bedömningen formellt görs av Kronofogdemyndigheten. Budget- och skuldrådgivaren kan inte hindra någon att söka skuldsanering hos Kronofogdemyndigheten även om rådgivaren bedömer att det inte är någon idé. När skuldsaneringslagens krav ska ligga till grund för uppgörelsen med fordringsägarna har den rådsökande små möjligheter att själva avgöra vilket betalningsutrymme denne kan erbjuda dem. Detta då förbehållsbeloppet ges utifrån Kronofogdemyndighetens regler. Rådgivningen inriktas då på att förbereda den rådsökande på hur denne kan få ekonomin att gå ihop på den nivå som är tillgänglig för vardagsutgifter. Om skuldsaneringslagens kriterier inte bedöms vara uppfyllda så inriktas rådgivningen på att diskutera vad som är ett realistiskt betalningsutrymme. Denna diskussion blir avhängigt av vad den rådsökande anser sig klara av och vad fordringsägarna kräver för att den rådsökande ska få till stånd en uppgörelse.

Steg 6 - Utarbeta en ny budget för hela hushållet

Vid tänkt skuldsanering enligt skuldsaneringslagen bestäms den rådsökandes disponibla inkomst av Kronofogdemyndighetens beräkning av förbehållsbelopp. I alla övriga fall görs det en total bedömning av olika omständigheter som avgör på vilken nivå den rådsökande hamnar. En ny stramare budget för löpande vardagsutgifter kräver noggrann planering och eftertanke innan den rådsökande börjar tillämpa den. Budget- och skuldrådgivaren kan stöda den rådsökande genom att gå igenom och diskutera vardagsutgifterna. Det gäller också att göra de rådsökande medvetna om att de måste ändra livsmönster.

Steg 7 - Gör ett förslag till skulduppgörelse

Om lagens kriterier för skuldsanering bedöms som uppfyllda så ska budget- och skuldrådgivaren stöda den rådsökande att ansöka om skuldsanering. Om lagens kriterier för skuldsanering inte är uppfyllda så ska budget- och skuldrådgivaren stöda den rådsökande i att utarbeta ett förslag till en civilrättslig uppgörelse med fordringsägarna. Exempel på civilrättsliga uppgörelser är avbetalningsplan, räntefrysning, saneringslån och ackordsuppgörelse.

Steg 8 - Fastslå ny hushållsbudget vid uppgörelse med borgenärer

Det är först när man kommit fram till en uppgörelse antingen genom att Kronofogdemyndigheten har beviljat den rådsökande skuldsanering eller att fordringsägarna har beviljat en civilrättslig lösning, som en ny hushållsbudget kan fastställas med betalningsplan för skulderna.

Steg 9 - Utforma alternativa handlingsplaner

Om den rådsökande inte lyckas nå en uppgörelse med fordringsägarna med budget- och skuldrådgivarens stöd återstår i princip två vägar:

- Den rådsökande får söka temporära uppgörelser som kan nås inom betalningsutrymmet så långt fram i tiden detta kan överblickas och fordringsägarna är beredda att acceptera.
- Fordringsägarna väljer att begära utmätning genom Kronofogdemyndigheten och den rådsökande tvingas acceptera detta även om det inte leder till att skulderna minskar.

Steg 10 – Vid behov erbjud uppföljningsstöd

Den rådsökande kan vara i behov att av råd och stöd efter det att en uppgörelse har nåtts med fordringsägarna. Rådgivningen bör därför ha beredskap för detta. Exempel på råd och stöd som den rådsökande kan vara i behov av handlar om praktiska frågor kopplade till betalplanen, omprövning av skuldsaneringen, Kronofogdemyndigheten avbryter skuldsaneringen och den rådsökande har återkommande problem att hantera sin hushållsekonomi.

4.3 Dokumentation

Inom budget- och skuldrådgivning behöver handläggning och genomförande i ärenden dokumenteras. All dokumentation sker i ärendehanteringssystemet Boss, som tillhandahålls av Konsumentverket. Det är ett system för informationssökning, handläggning, statistik och ett verktyg för att underlätta och effektivisera rådgivarnas arbete. Dokumentationen ska utvisa de åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Uppgifter som rör ärendets gång bör antecknas. Sådana uppgifter kan gälla att kontakt förekommit med parter, andra personer eller myndigheter.

4.4 Sekretess och samtycke

Bestämmelser om sekretess inom socialtjänsten finns i Offentlighets- och sekretesslag (OSL). Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (26 kap 1§ OSL). Undantag från sekretessen kan göras när det finns ett samtycke från den enskilde. Det finns även undantag som regleras i lag. Inför utlämnande av en uppgift ska socialtjänsten alltid göra en prövning av om det föreligger sekretess eller inte.

Samtycke kan ges skriftligt eller muntligt. Ett muntligt samtycke ska dokumenteras i ärendet. I vilket syfte samtycket inhämtas ska dokumenteras, dessutom ska det framgå:

- Vilka andra myndigheter som får kontaktas
- Om och eventuellt när närstående får kontaktas
- Vilka sakkunniga och referenspersoner som får kontaktas
- När samtycket har lämnats och hur länge det gäller

Omsorgskontoret
1:e socialsekreterare
Christina Johansson
Nummer direkt
christina.johansson3@fargelanda.se

Mottagare

Antagande av reviderade riktlinjer försörjningsstöd

Beslutsförslag

Socialnämnden antar reviderade riktlinjer för försörjningsstöd att gälla från och med 1 juli 2022.

Ärendebeskrivning

Revidering av Färgelanda kommuns riktlinjer inom försörjningsstöd har genomförts under våren 2022. Dessa riktlinjer grundar sig på socialtjänstlagen (SoL), socialtjänstförordningen, Socialstyrelsens allmänna råd om försörjningsstöd, Socialstyrelsens rapporter och publikationer samt prejudicerande domar.

Då revideringen är gjord med anledning av att tidigare riktlinjer inte har uppdateras sedan 2018 fanns det ett behov av genomlysning och större förändringar gjordes.

Syftet med riktlinjerna är likabehandling i kommunen när det gäller så väl bidragsnivå och förutsättningar till rätt till ekonomiskt bistånd som insatser som ska erbjudas från socialtjänstens sida för att sökande ska finna vägar till egen försörjning. Riktlinjerna ska ge stöd och vägledning i arbete. De lagar som främst reglerar verksamheten är socialtjänstlagen (SoL), förvaltningslagen (FL), sekretesslagen (SokrL) och kommunlagen (KL). Dessutom omfattas regler i en rad lagar som äktenskapsbalken (ÄKTB), sambolagen, lag om registrerat partnerskap, föräldrabalken (FB), lag om mottagande av asylsökande m fl (LMA), hälso- och sjukvårdslagen (HSL), lag om allmän försäkring (AFL), bidragsbrottslagen m fl. Verksamheten regleras även genom kommunens övriga riktlinjer och styrdokument.

Det är inte möjligt att i dessa riktlinjer beskriva alla sorters situationer eller behov som kan tänkas uppstå. Riktlinjerna beskriver vanligt förekommande situationer och behov. I övrigt får en individuell bedömning göras.

Christina Johansson
1:e socialsekreterare

Beslutsunderlag:

Riktlinje försörjningsstöd

Beslutet skickas till:

1:e socialsekreterare

RIKTLINJER FÖR EKONOMISKT BISTÅND

Innehåll

Inledning	7
Lagstiftning med mera	7
Riktlinjernas syfte och tillämpning	8
Utgångspunkter för arbetet	8
Vistelsebegreppet	9
<i>Vistelsekommun</i>	9
Barnperspektivet	9
Jämställdhet	10
Brottsoffer och våld i nära relation	11
Principer för handläggningen	11
Allmänt om uppdraget	12
<i>Handlingsplan</i>	13
Prövning av rätten till ekonomiskt bistånd	13
Förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd	14
<i>Arbetsföra</i>	14
<i>Personer som saknar arbetsförmåga helt eller delvis</i>	14
<i>Utlandsvistelse</i>	14
Behovet kan tillgodoses på annat vis	15
Inkomster	15
Tillgångar	16
<i>Vuxna</i>	16
<i>Barn och ungdomar</i>	16
<i>Innehav av fordon</i>	17
Fritidshus	17
Bankmedel, aktier, obligationer etc	17
Avslag på ansökan om ekonomiskt bistånd	18
Nödprövning och akut bistånd	18
Noggrannhet vid handläggningen	19
Förebygga felaktiga utbetalningar	19
EKONOMISKT BISTÅND	20
Riksnorm	20
Förhöjning av normen	21

Reducering av normen	21
Skäligen kostnader utöver norm	21
Advokatkostnader	21
Arbetsresor	21
Avgift till a-kassa och fackförening.....	22
Begravningskostnad	22
<i>Avliden som omfattas av lag om asylsökande m fl (LMA)</i>	23
Boendekostnader	23
Hushållsel	23
<i>Egen fastighet, hus eller bostadsrätt</i>	23
<i>Bostadsrätt</i>	23
<i>Villa</i>	23
<i>Andrahandskontrakt</i>	24
<i>Inneboenderum</i>	24
<i>Delad lägenhet</i>	24
<i>Vuxet hemmaboende barn</i>	24
<i>Ungdom/vuxet barn som tidigare betalat hyresdel till föräldrarna</i>	24
<i>Förälder boende hos barn</i>	25
<i>Unga vuxna utan inkomst som tecknat hyresavtal</i>	25
<i>Tillfälligt boende/övriga boendeformer</i>	25
<i>Hyresdeposition</i>	25
Bredband/Internet	25
Hemförsäkring.....	25
Diskmaskin	26
Flyttkostnader	26
Färdtjänstavgift	26
Förebyggande/rehabiliterande insatser.....	26
Förskoleverksamhet och barnomsorg: avgifter	26
Glasögon eller kontaktlinser	26
Hemtjänstavgift.....	27
Hemutrustning	27
Hjälpmedel	28
ID-handling.....	28

Läkarvård.....	28
<i>Sjukhusvård</i>	29
<i>Annan behandling</i>	29
<i>Intyg från vården</i>	29
Magasineringskostnad	29
Medborgarskap och andra avgifter till Migrationsverket	29
Medicin	29
Psykologbehandling	30
Resor	30
<i>Resor</i>	30
<i>Rekreationsresor</i>	30
<i>Lägerverksamhet mm för barn</i>	30
<i>Resa till begravning</i>	31
<i>Återföreningsresor</i>	31
<i>Återvandningsresor</i>	31
<i>Resor i samband med umgänge med barn</i>	31
<i>Sjukresor</i>	31
Reparationskostnader för bostad	31
Skilsmässa/separation.....	31
Skulder	32
<i>Hyresskulder</i>	32
<i>Elskuld</i>	32
<i>Barnomsorgsskuld</i>	33
Spädbarnsutrustning.....	33
Studentmössa och dylikt	33
Städning/sanering	33
Särskilda kläder eller skor	33
Tandvård	33
<i>Akut tandvård</i>	34
<i>Tandvårdsförsäkring</i>	34
<i>Nödvändig tandvård</i>	34
Telefon	35
Tvättmaskin.....	35

OLIKA GRUPPERS RÄTT TILL EKONOMISKT BISTÅND	35
4 kap 1 § SoL	36
4 kap 4 § SoL	36
Vid aktualisering.....	36
Att stå till arbetsmarknadens förfogande	37
Arbetslösa föräldralediga	38
Arbetslösa med otillräcklig a-kassa/Alfakassa.....	38
Arbetslösa med sociala eller medicinska problem	38
Sjukskrivna	38
Personer med beroendeproblematik.....	39
Personer med psykisk ohälsa	39
Studering.....	39
<i>Vuxenstudering</i>	39
Studering under studieuppehåll	40
Ungdomar under 21 år som går i skolan	40
Personer 65 år och äldre	40
Företagare eller personer med fria yrken	40
Inskrivna för kriminalvård eller rättspsykiatrisk vård.....	41
<i>Tandvård</i>	41
<i>Boendekostnad</i>	41
<i>Frigivning</i>	42
<i>Intensivövervakning med elektronisk kontroll – s k fotboja</i>	42
<i>Kontraktsvård</i>	42
<i>Samhällstjänst</i>	43
Inskrivna för rättspsykiatrisk vård	43
Inskrivna för vård och behandling inom socialtjänsten	43
<i>Boendekostnad</i>	43
<i>Egenavgift vid vård och behandling</i>	43
<i>Fickpengar</i>	44
<i>Kläder</i>	44
<i>Reskostnader</i>	44
Utländska medborgare.....	44
<i>Med uppehållstillstånd</i>	44

<i>Utan uppehållstillstånd</i>	44
Asylsökande	45
EU-medborgare	45
<i>Registrering och ansökan om uppehållskort</i>	46
<i>Yrkesverksamma personer</i>	46
<i>Arbetsökande</i>	46
<i>Icke yrkesverksamma personer</i>	47
<i>Tillfällig vistelse</i>	47
Värnpliktiga	47

Inledning

Dessa riktlinjer grundar sig på socialtjänstlagen (SoL), socialtjänstförordningen, Socialstyrelsens allmänna råd om försörjningsstöd, Socialstyrelsens rapporter och publikationer samt prejudicerande domar.

Socialnämnden ska enligt 1 kap 1 § SoL främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet och aktiva deltagande i samhällslivet på demokratins och solidaritetens grund. Vidare ska socialtjänsten inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser, under hänsynstagande till människors ansvar för sin och andras sociala situation. Verksamheten ska bygga på respekt för människors rätt till självbestämmande och integritet.

En viktig princip i SoL är att människor i första hand har ett eget ansvar för sitt liv. I lagens förarbeten framhålls särskilt att socialtjänsten inte får frånta den enskilde deras ansvar i detta avseende. Socialtjänstens uppgift är att förstärka och komplettera människors egna resurser att leva ett självständigt liv. Insatserna ska alltid utgå från den enskildes behov och livssituation, och utformas så att den enskilde så snart som möjligt kan klara sin egen försörjning.

Det är emellertid viktigt att understryka att kravet på att någon själv ska ta ansvar för sitt liv inte får drivas hur långt som helst, eftersom möjligheterna kan vara begränsade.

Ekonomiskt bistånd ska vara ett komplement till socialförsäkringarna och ge hjälp när generella stödformer är otillräckliga eller inte kan lämnas. Biståndets uppgift är att träda in tillfälligtvis vid korta perioder av försörjningsproblem.

Av 2 kap 1 § SoL framgår att kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver. Socialnämndens övergripande uppgift är att tillgodose kommuninvånarnas rätt till egen försörjning och social trygghet genom att hjälpa människor att finna vägar till självförsörjning och genom att under tiden pröva rätten till ekonomiskt bistånd.

Lagstiftning med mera

De lagar som främst reglerar verksamheten är socialtjänstlagen (SoL), förvaltningslagen (FL), sekretesslagen (SekrL) och kommunlagen (KL). Dessutom omfattas regler i en rad lagar som äktenskapsbalken (ÅKTB), sambolagen, lag om registrerat partnerskap, föräldrabalken (FB), lag om mottagande av asylsökande m fl (LMA), hälso- och sjukvårdslagen (HSL), lag om allmän försäkring (AFL), bidragsbrottslagen m fl. Verksamheten regleras även genom kommunens övriga riktlinjer och styrdokument.

Det är inte möjligt att i dessa riktlinjer beskriva alla sorters situationer eller behov som kan tänkas uppstå. Riktlinjerna beskriver vanligt förekommande situationer och behov. I övrigt får en individuell bedömning göras.

Undantag kan alltid göras i akuta situationer eller för situationer när någon riskerar att hamna i nöd. Vägledning kan även inhämtas från Socialstyrelsens allmänna råd och Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd, Stöd och rättstillämpning och handläggning av ärenden inom den kommunala socialtjänsten. Vägledning kan också erhållas från prejudicerande domar.

Riktlinjernas syfte och tillämpning

Syftet med riktlinjerna är likabehandling i kommunen när det gäller så väl bidragsnivå och förutsättningar till rätt till ekonomiskt bistånd som insatser som ska erbjudas från socialtjänstens sida för att sökande ska finna vägar till egen försörjning. Riktlinjerna ska ge stöd och vägledning i arbete.

Riktlinjerna anger vad som är skälig levnadsnivå i normalfallet, men ska inte tolkas som absoluta regler. Enligt socialtjänstlagen ska en individuell behovsprövning alltid göras och om sakliga skäl föreligger motiverar detta avsteg från riktlinjerna.

Utgångspunkten vid den individuella behovsprövningen är vad som skiljer den enskilde från andra i samma situation, med hela kommunen som jämförelseunderlag. Även de krav som ställs på den biståndssökande ska anpassas efter dennes individuella förmåga och förutsättningar.

Rättsliga utslag i domstol finns inte kontinuerligt inarbetade i riktlinjerna men måste fortlöpande beaktas.

Utgångspunkter för arbetet

Den enskilde har enligt socialtjänstlagen i första hand ett eget ansvar för sitt liv och för sina förhållanden i övrigt. Socialtjänstens uppgift är att förstärka och komplettera människors egna resurser för att leva ett självständigt liv. Försörjningsstöd och annat bistånd är ett komplement till den egna inkomsten och biståndets uppgift är att träda in tillfälligtvis vid korta perioder av försörjningsproblem. Det är samhällets yttersta skyddsnet som ska träda in när man inte kan få sina behov tillgodosedda på annat vis.

Reglerna i socialtjänstlagen innebär att var och en i första hand är skyldig att själv försöka tillgodose sitt behov och att det ekonomiska biståndet ska vara en tillfällig hjälp. Grunden är därför att den enskilde ska klara sin försörjning på egen hand genom lönearbete, inte genom ekonomiskt bistånd. Arbete gör den enskilde delaktig i samhället och bidrar till stärkt självkänsla. Därför ska den som är arbetslös och söker ekonomiskt bistånd erbjudas ett strukturerat stöd i att söka arbete för att på så vis uppnå självförsörjning. Det är detta som menas med att biståndet ska utformas så att det stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Genom det ekonomiska biståndet ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå. I förarbeten till lagen sägs att nivån inte ska överstiga vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig. Vad som är skäliga kostnader när det gäller de dagliga levnadsomkostnaderna inom ramen för riksnormen finns angivet i lagen.

Vad som anses vara skälig levnadsnivå utöver riksnormen anges i lagen och dessa riktlinjer. Det gäller såväl kostnader inom ramen för ekonomiskt bistånd som övrigt ekonomiskt bistånd till livsföringen i övrigt.

Bistånd utöver norm ska utges restriktivt. En aspekt att ta hänsyn till kan vara om behovet av bistånd är kort- eller långvarigt. Vid kortare perioder (understigande fyra månader) av bistånd eller inkomster på motsvarande nivå, kan socialtjänsten ta hänsyn till att den biståndssökande själv kan bekosta det som inte är akut. Det kan till exempel innebära att behov som inte bedöms vara akuta skjuts upp till dess att den biståndssökande själv kan betala.

Vistelsebegreppet

Bestämmelsen i 2 kap 2 § SoL har också avgörande betydelse för ansvarsfördelningen mellan kommunerna. Här fastslås huvudregeln – att det är vistelsekommunen som ska lämna den enskilde det stöd och den hjälp som han eller hon behöver.

Vistelsekommun

Den kommun som någon mer eller mindre tillfälligt vistas i när hjälpbehovet inträder kallas vistelsekommun. Kommunens skyldighet att pröva en persons behov av ekonomiskt bistånd påverkas inte av vistelsetidens längd. Detta ansvar gäller även om en person vistas helt tillfälligt i en kommun, men är bosatt i en annan. Om fattningen av det bistånd som vistelsekommunen kan ha skyldighet att ge kan däremot påverkas av den tid som han eller hon vistas där, och under vilka förhållanden.

Har den sökande vistats i en annan kommun en längre tid (mer än en månad) är det normalt en anledning till att avslå ansökan med motiveringen att sökande inte vistas i kommunen. Den sökande bör då söka biståndet i den kommun som han/hon vistas i. Information om utbetalad ekonomiskt hjälp får enligt 12 kap 7 § lämnas till den nya kommunen utan samtycke, i övrigt måste det finnas ett uttalat och dokumenterat samtycke.

Om den enskilde är bosatt i en annan kommun är vistelsekommunens ansvar begränsat till akuta stöd- och hjälpinsatser. En medellös person som tillfälligt vistas i kommunen kan i en akut nödsituation beviljas en enkelbiljett till sin hemkommun, endast i undantagsfall och då det inte går att ordna hemresa samma dag, kan bistånd till matpengar beviljas för en dag. Om hemresan kan påbörjas först nästa dag kan hänvisning ske till vandrarhem. Gällande utländska personer som tillfälligt vistas i kommunen, se avsnittet "Utländska medborgare".

Andra insatser än akuta ska hemkommunen ansvara för.

Barnperspektivet

Ekonomiskt bistånd ska präglas av socialtjänstens övergripande mål, så som det formuleras i 1 kap 1,2 §§ SoL.

I socialtjänstens uppdrag ingår att synliggöra och ta hänsyn till barns situation med särskilt fokus på familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd. Enligt prop. 1996/97:124 skall barnperspektivet särskilt lyftas fram och beaktas när familjer vänder sig till socialtjänsten med en ansökan om ekonomiskt bistånd eller annat bistånd till familjen. I propositionen sägs vidare att varje beslut som rör ett barn måste grunda sig på en bedömning om vad som är bäst för just det barnet. I en beslutssituation måste olika förslag vägas mot varandra. Vidare står det att "Barnets bästa är inte alltid avgörande för vilka beslut som fattas, men ska alltid beaktas, utredas och redovisas".

Att en utredning ska ha ett barnperspektiv betyder inte att man ska göra en "barnavårdsutredning". Det måste emellertid finnas en tydlig koppling mellan familjens ekonomiska villkor och hur dessa påverkar barnet.

Vid handläggning av ekonomiskt bistånd ska socialtjänsten ta reda på både om det finns hemmavarande barn och om det finns andra barn som berörs. När en familj tillfälligt ansöker om bistånd behövs det oftast inte göras någon särskild bedömning av barnets situation, om det inte redan från början bedöms vara så att biståndsbehovet riskerar att bli långvarigt. Att beakta barnets behov ska ske i samarbete med föräldrarna. Det ska alltid dokumenteras i utredningen om familjen har kontakt med någon annan enhet inom socialtjänsten. Barnets inställning kan så långt som möjligt klarläggas, och hänsyn ska tas till barnets vilja med beaktande av dess ålder och mognad. Vidare ska barn och ungdomar med flera riskfaktorer, bland annat de som saknar fritidsaktiviteter, ägnas särskild uppmärksamhet.

Det kan vara svårt att bedöma vad som bör finnas i ett barns hem. Familjens egna val och prioriteringar måste respekteras. Trots detta är det viktigt att ha en öppen dialog med familjen, de kanske inte alls upplever att de har en prioriteringsordning, utan i stället att det inte finns medel trots att barnen har behov. Om en familj saknar något av följande finns det skäl att fråga om hur de själva tänker kring detta.

1. Barnet bör ha en egen sovplats med ordentlig och bekväm madrass.
2. Familjen bör ha sänglinne och handdukar.
3. Barnet bör ha utrymme och möjlighet att leka.
4. Familjen bör ha en trivsamt matplats att äta vid.
5. Familjen bör ha fullgoda husgeråd som kastruller, stekpannor, tallrikar, bestick, slevar, glas och muggar/koppar.

Förebyggande och rehabiliterande insatser kan beviljas med max 10% av prisbasbeloppet per barn och år efter beslut av enhetschef. Det kan gälla bistånd till:

- avgifter för fritidsaktiviteter
- lägerverksamhet
- skolresa
- sommaraktivitet
- cykel inkl. hjälm

Socialtjänstens insatser ska syfta till att förhindra att enskilda familjer blir bostadslösa, och socialtjänsten ska då särskilt värna om familjer i bedömningen om matpengar i nödsituationer. Om det finns barn i familjen ska i samband med bedömningen om nödsituation föreligger särskilt utredas hur barnets/barnens situation påverkas om bistånd inte beviljas. Handläggaren ska ta reda på om familjen/barnet har kontakt med annan handläggare inom socialförvaltningen, och barnets situation ska utredas utifrån familjens ekonomiska situation.

Jämställdhet

Det är självklart att kvinnor och män, pojkar och flickor ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom alla områden i livet. I socialtjänstens mål i 1 kap 1 § SoL föreskrivs att socialtjänsten på demokratins och solidaritetens grund ska främja människors jämlikhet i levnadsvillkor. Människor som kommer i kontakt med kommunen ska behandlas på ett likvärdigt sätt.

Jämställdhetsperspektivet ska ligga till grund vid varje bedömning av bistånd, och en målmedveten strävan att motverka all särbehandling mellan könen måste finnas inom nämndens alla verksamheter. Vid bedömning av rätten till bistånd, och av vad som behövs för att den sökande ska klara sin egen försörjning,

ska kvinnor och män erbjudas en likvärdig bedömning och likvärdiga insatser utifrån sina behov och förutsättningar.

Även flickor och pojkar ska bedömas på ett likvärdigt sätt när det gäller beslut som berör barnen. Socialtjänsten ska vara särskilt uppmärksam på att både flickor och pojkar ska ha samma möjligheter till bland annat fritidsaktiviteter.

Brottsoffer och våld i nära relation

I 5 kap 11 § SoL finns en bestämmelse om socialtjänstens stöd till brottsoffer. Bestämmelsen gäller alla brottsoffer och deras anhöriga. Personer utsatta för våld i hemmet bör särskilt uppmärksammas. Barn som bevittnat våld ska särskilt uppmärksammas, och anmälan ska ske till mottagare på barn och unga.

Personer som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp kan ha upprepat behov av t ex akut bistånd från socialtjänsten. Ofta är en del av behovet ekonomiskt och kan gälla t ex oplanerade och brådskande utgifter för vardagliga behov. Att en person utsatts för våld behöver inte automatiskt betyda att den vanliga biståndsbedömningen ska sättas ur spel. Hur kommunen ska hantera detta måste bedömas från fall till fall, men styrs övergripande av riktlinjer och rutiner.

I arbetet med ekonomiskt bistånd är det viktigt att uppmärksamma behov av hjälp som kan finnas i bidragshushållen i samband med våld i nära relationer och i samband med hedersrelaterat våld. Vid bedömning av rätten till bistånd i form av exempelvis skyddat boende får den våldsutsattas ekonomi inte vara avgörande för om behövliga insatser ska beviljas eller ej. Vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd ska däremot alltid behovsbedömningen kompletteras med en ekonomisk prövning, d v s utreda om den våldsutsatta själv har inkomster eller tillgångar som kan tillgodose dennes behov.

Det kan finnas skäl att beräkna kostnaderna till en högre nivå än riksnormen, t ex om den enskilde har tillfälligt högre kostnader för livsmedel, kläder, skor etc, behov av att flytta till annan bostad som beror på att hen varit utsatt för brott.

Att hänvisa till den sammanboendes försörjningsskyldighet är olämpligt i det akuta skedet. Vid handläggningen av ekonomiskt bistånd utgörs samhörigheten i paraplysystemet av hushållet, d v s både kvinnan och mannen, och i samband med familjevåld är det lämpligt att i stället lägga upp en separat akt för kvinnan respektive mannen.

Principer för handläggningen

Arbetet ska bedrivas rättssäkert och med tro på människans egna resurser. Handläggning och beslut ska präglas av respekt för den enskilde. Det ska finnas personal tillgänglig för att svara på frågor och göra en akut bedömning.

Handläggningen ska bedrivas skyndsamt och utredningen inte göras mer omfattande än vad som krävs för bedömningen av om det föreligger rätt till bistånd samt vilket bistånd som ska beviljas.

Alla händelser av betydelse, faktiska omständigheter och åtgärder som görs i individärenden ska fortlöpande och utan oskäligt dröjsmål dokumenteras i personakt. Beslut som fattas ska vara tydliga och

väl motiverade samt meddelas den enskilde så snart som möjligt. Alla beslut som går den enskilde emot, helt eller delvis, är överklagningsbara och ska meddelas skriftligt samt förses med besvärshänvisning.

Lättillgänglig information om villkor och förutsättningar ska tillhandahållas. Handläggaren är ansvarig för att se till att den sökande får information och beslut på ett sätt som gör att den enskilde kan förstå villkor och motivering.

Avgörande för väntetiden vid nybesök är hur angeläget behovet är, väntetiden bör dock inte överstiga två veckor.

Vid nyansökan ska handläggningstiden uppgå till maximalt en vecka efter att en komplett ansökan inkommit.

Arbetslinjen ska gälla. Målet är att kommuninvånarna i första hand ska kunna försörja sig genom arbete och vid behov stöttas för att klara detta. Alla som söker ekonomiskt bistånd ska ha en individuell handlingsplan och regelbundet träffa sin handläggare. Handlingsplanen ska uppdateras vid behov.

Behov som kan uppstå när enskilda behöver bistånd under lång tid ska uppmärksammas och följas upp, särskilt om barn berörs. Hembesök ska göras om samtycke lämnas till detta.

En helhetsbedömning av den sökandes behov och förmåga ska alltid göras. Hur verksamheten internt organiserar sitt arbete ska inte ha någon betydelse för den enskilde. Finns det behov av flera typer av bistånd är det förvaltningens sak att samordna allt bistånd som ges.

Handläggningen ska följa de handläggningsrutiner som finns i verksamheten. Vägledning kan även inhämtas från *Socialstyrelsens allmänna råd* och *Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd*.

Allmänt om uppdraget

Arbetet med ekonomiskt bistånd är ett tvådelat uppdrag:

- att hjälpa, stödja och motivera människor att finna vägar till självförsörjning
- att pröva rätten till ekonomiskt bistånd under tiden

Hjälp till självförsörjning

Arbetslinjen ska gälla. Enskilda ska kunna försörja sig genom arbete, och vid behov stöttas för att klara detta. Arbetslinjen innebär att individens förmågor sätts i fokus, snarare än oförmågor. Utgångspunkten är att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning. Därför blir verksamhetens främsta uppgift att genom aktiva insatser och genom motivations- och förändringsarbete skapa förutsättningar för den enskilde att ta detta ansvar. Enskilda kan inte välja att leva på bidrag framför att ta ett arbete. Den som inte kan arbeta ska erbjudas arbetsrehabilitering till lämpligt arbete eller motiveras att ansöka om sjukersättning.

Den enskilde ska erbjudas relevanta insatser och ställas inför krav på motprestationer utifrån sina förutsättningar. Verksamma insatser ska tillhandahållas både för att rehabilitera icke arbetsföra personer och för att stärka arbetsföra personers anställningsbarhet och återinträde på arbetsmarknaden. Krav på deltagande i en viss aktivitet ska alltid föregås av en individuell bedömning av den biståndssökande behov och förmåga.

De insatser som ska erbjudas är beroende av vilket hinder för självförsörjning den enskilde har. Förutsättningar ska skapas för den enskildes inflytande och delaktighet i planeringen, där fokus ska ligga på att undanröja försörjningshindret och på den snabbaste vägen till egen försörjning. Detta innebär att individen kan få välja bort en önskad insats till förmån för ett enkelt arbete, då individens egna möjligheter till försörjning alltid ska gå först.

Det är viktigt att familjer som är nyanlända till Sverige snabbt skaffar sig egen försörjning då forskning visar att barn i familjer med yrkesarbetande föräldrar har bättre förutsättningar i sina liv än barn i bidragstagande familjer.

Handlingsplan

En individuell handlingsplan ska upprättas i samtliga ärenden som gäller ekonomiskt bistånd. Handlingsplanen ska upprättas tillsammans med den sökande, om det är två sökande upprättas en plan för var och en, och utgå från den enskildes nuvarande situation. Syftet med planen är att skapa en tydlig struktur för genomförande och uppföljning. Genom planen tydliggörs, både för den enskilde och för socialtjänsten vad som ska göras, vem som ska göra vad, när och hur.

Planen ska innehålla följande:

- en beskrivning av den enskildes sociala förhållanden, erfarenheter och resurser samt behov.
- mål och eventuella delmål
- planering för att nå målet
- syftet med insatsen
- när och var uppföljning ska ske

I planen ska även eventuella överenskommelser nedtecknas. För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd krävs det att handlingsplanen följs. Eventuella avsteg från handlingsplanen ska göras i samråd med ansvarig handläggare. Om planen inte följs kan avdrag göras eller så kan rätten till bistånd, enligt 4 kap 1 § SoL, ifrågasättas.

Prövning av rätten till ekonomiskt bistånd

Arbetet med ekonomiskt bistånd innebär i hög utsträckning myndighetsutövning med krav på rättssäkerhet, gemensamt förhållningssätt och likvärdiga bedömningar. Prövningen av rätten till bistånd görs i flera steg och en individuell behovsprövning ska alltid göras.

Följande frågeställningar ska utredas:

- Är kriterierna för ekonomiskt bistånd uppfyllda?

En bedömning ska göras av om den enskilde kan anses uppfylla de krav som kan ställas på henne eller honom i syfte att uppnå självförsörjning.

- Kan behovet tillgodoses på annat vis?

Annat vis kan vara genom exempelvis försörjningsskyldig sambo/make/maka, genom inkomster eller tillgångar, genom socialförsäkringsförmåner, studiestödsformer eller andra ersättningar. I vissa fall ska behovet tillgodoses genom andra huvudmän så som Försäkringskassan, Migrationsverket eller Kriminalvården.

- Vilket bistånd ska beviljas?

Utöver riksnormen som fastställs av riksdagen ska, med utgångspunkt från lagen och kommunens riktlinjer, en bedömning göras av vilket behov som föreligger och vad som är en skälig levnadsnivå för den enskilde.

Förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd

Arbetsföra

För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska den enskilde aktivt medverka till en förändring av sin situation, utifrån sina egna förutsättningar. För den som är arbetsför innebär det att den sökande ska stå till arbetsmarknadens förfogande. Sammanfattat innebär detta att den enskilde är inskriven på Arbetsförmedlingen, aktivt söker arbete samt vid behov deltar i arbetssökarverksamhet, praktik, av kommunen ordnad arbetsverksamhet, svenskundervisning eller annan lämplig insats enligt upprättad handlingsplan.

Den som sökt arbete på ett strukturerat sätt under en tid, utan att erhålla arbete, ska erbjudas insatser för att öka den enskildes möjligheter att få arbete.

Personer som saknar arbetsförmåga helt eller delvis

Människor har i regel betydande resurser även då det i många fall finns problem av olika slag. För att socialtjänsten ska ställa andra krav än de som ställs på arbetslösa ska problematiken vara allvarlig och omfattande. Sådana skäl är ett allvarligt missbruk och svår psykisk ohälsa.

Personer som av socialtjänsten bedöms att de av sociala eller medicinska skäl är förhindrade att arbeta har oftast behov av insatser från andra enheter inom socialtjänsten eller från andra huvudmän. För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska dessa personer medverka till planering i syfte att bli arbetsföra eller medverka till att få annan ersättning ur det generella socialförsäkringssystemet.

För att arbetsoförmåga ska godkännas vid sjukdom ska den enskilde ha ett relevant och giltigt läkarintyg som styrker oförmåga att arbeta eller delta i aktiviteter. Insatser ska erbjudas i samverkan med vårdcentraler, Försäkringskassan och psykiatrimottagningar.

Personer som på grund av sjukdom inte är arbetsföra och som saknar sjukpenninggrundande inkomst ska ha samma möjligheter till rehabilitering via Försäkringskassan som personer med sjukpenning. Försäkringskassan har ett samordnat rehabiliteringsansvar för personer som beräknas kunna komma i arbete.

För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska den enskilde medverka till behandling och rehabilitering i syfte att bli arbetsför. Vid långvarig eller kronisk sjukdom krävs medverkan till att erhålla ersättning ur det generella socialförsäkringssystemet.

Utlandsvistelse

Huvudprincipen är att ekonomiskt bistånd inte beviljas vid utlandsvistelse då den sökande inte kan bedömas stå till arbetsmarknadens förfogande vid en utlandsvistelse. Undantagsfall är bland annat en kortvarig resa som inte försämrar möjligheterna till framtida försörjning i Sverige. Det kan undantagsvis också finnas rätt till bistånd under vistelse utomlands om det exempelvis är nödvändigt i samband med sjukdom. Läkarintyg ska alltid kunna uppvisas.

Behovet kan tillgodoses på annat vis

Innan bedömning om rätt till ekonomiskt bistånd föreligger ska det noga utredas om behovet kan tillgodoses på annat vis. Det kan vara genom egna inkomster, andra ersättningar eller tillgångar som den enskilde har att disponera eller lätt kan realisera, till exempel banktillgångar och bilar eller andra fordon.

Den enskilde har i första hand skyldighet att utnyttja alla möjligheter till försörjning innan rätt till bistånd inträder. Det kan till exempel vara att söka andra ersättningar ur socialförsäkringssystemet eller sälja tillgångar som innebär att den enskilde under en period klarar sin försörjning helt eller delvis.

Inkomster

Följande räknas som inkomst vid beräkning av försörjningsstöd:

- inkomst av arbete
- arvoden
- sjukpenning och sjukpenning i särskilda fall inkl. retroaktiv ersättning
- pension
- livräntor
- sjuk/aktivitetsersättning
- försäkringsförmån
- arbetslöshetsförsäkring
- ersättning vid arbetsmarknadsåtgärder
- utbildningsstöd
- studiemedel
- studiebidrag
- etableringsstöd, etableringsersättning, etableringstillägg, bostadsersättning
- föräldrapenning (även garantibelopp)
- barnbidrag, flerbarnstillägg
- underhållsstöd
- bostadsbidrag
- överskjutande skatt
- vårdbidrag (den del som beskattas)
- anhörigersättning
- handikappersättning (exkl. merkostnader)
- assistansersättning (den del som beskattas)
- ersättning genom arbetsmarknadsförsäkring, t ex AMF, TFA
- övriga inkomster, t ex arv, vinster
- stipendier (beroende på ändamål)
- fonder (beroende på ändamål)
- försäkringsersättning och ek skadestånd avs inkomstförlust
- ideella skadestånd
- ersättning till steriliserade i vissa fall, överstigande 175 000 kronor
- socialförsäkringsförmån m m för neurosedynskadade, överstigande 500 000 kronor
- ersättning p g a övergrepp eller försummelse i samhällsvården av barn och unga i vissa fall, överstigande 250 000 kronor
- övriga kontoinsättningar

Följande inkomster ska inte medräknas vid beräkning av ekonomiskt bistånd:

- 25% av nettoinkomsten vid anställning och beslut om jobbstimulans
- ersättning för merkostnad till följd av funktionshinder
- vårdbidrag, den del som inte beskattas
- behov- och inkomstprövat tillägg inom studiebidragsformen för ungdomar boende i föräldrahemmet
- överskjutande skatt som omhändertagits av Kronofogden
- omkostnadsersättning
- försäkringsersättning och skadestånd för ekonomisk förlust (dock ej inkomstförlust)
- ersättning för steriliserade i vissa fall, belopp som understiger 175 000 kronor
- socialförsäkringsförmån m m för neurosedynskadade, belopp som understiger 500 000 kronor
- ersättning p g a övergrepp eller försummelse i samhällsvården av barn och unga i vissa fall, den del som understiger 250 000 kronor

Tillgångar

Vid bedömning av om den enskilde kan tillgodose sitt behov genom egna tillgångar bör endast sådana tillgångar beaktas som den enskilde faktiskt kan förfoga över eller få tillgång till.

Vuxna

Kontanter, banktillgodohavanden eller lätt realiserbara tillgångar (t ex aktier, obligationer, fordon) ska i första hand användas för den enskildes försörjning och livsföring i övrigt. En pensionsförsäkring som inte kan åberopas ska inte påverka rätten till ekonomiskt bistånd. Det kan även finnas andra situationer där mindre banktillgodohavanden ska borträknas, som t ex boendekostnader.

Barn och ungdomar

Barn är aldrig försörjningsskyldiga gentemot sina föräldrar. Däremot kan förekomsten av tillgångar hos barn beaktas när det gäller barnets del av det ekonomiska biståndet eller om en ansökan om ekonomiskt bistånd avser ett barn.

Barn och ungdomar kan, så länge föräldrars försörjningsansvar råder, ha ett sparbelopp om maximalt 15% av prisbasbeloppet utan att detta ska läggas till grund för bedömningen av behovet för en i övrigt biståndsberättigad familj. Överstiger sparmedlen detta belopp ska den överskjutande delen endast beräknas för uppehälle för det barn/ungdom det berör.

Minderårigs tillgångar som förälder inte kan förfoga över bör inte påverka en förälders rätt till ekonomiskt bistånd. Detta gäller t ex bankmedel som står under överförmyndarens kontroll, om överförmyndaren inte ger sitt samtycke till uttag.

Barn eller ungdomars arbetsinkomst eller inkomst från barnpension kan inte användas till föräldrar eller syskons försörjning, utan endast till levnadsomkostnader för den inkomsten avser. Hemmavarande ungdom får tjäna motsvarande ett prisbasbelopp utan att detta ska räknas som en inkomst. Överstigande belopp får medräknas som inkomst, enbart för den som inkomsten avser.

Innehav av fordon

Ekonomiskt bistånd kan i princip inte beviljas till sökande som innehar bil (gäller även mc och släp), utan att krav på avyttring ställs. Rådruken kan lämnas med högst en månad för avyttring.

Inkomsten från en försäljning ska alltid medräknas vid beräkning av ekonomiskt bistånd.

Undantag

I följande fall ska bilinnehav upp till ett värde av ett prisbasbelopp godtas:

- Bilen är en förutsättning för att den enskilde ska kunna ta sig till och från sitt arbete, arbetsmarknadsåtgärd eller att den behövs i arbetet.
- Bilen är köpt med lån och det står klart att det inte medför förtjänst att den säljs.
- Den enskilde är av medicinska eller sociala skäl i behov av en bil, t ex en förälder som behöver bil för att kunna umgås med sitt barn eller köra barnen till förskolan eller dylikt då det saknas andra kommunikationsmedel.
- Behov av bil finns p g a risk att bli utsatt för våld i nära relation.

I vissa fall bör byte till en billigare bil kunna aktualiseras. Högsta godtagbara värde på bilen ska i normalfallet inte överstiga ett prisbasbelopp. Om den enskilde på grund av funktionshinder har en specialanpassad bil bör denna godtas oavsett värde. I övriga fall skall bilar vars värde överstiger ett prisbasbelopp avyttras oavsett lånebild på bilen. Skäligt rådruken är en månad.

Fritidshus

Ekonomiskt bistånd till personer som äger fastighet, eller andel av fastighet, bör i princip inte beviljas i annat än akuta situationer eller under den tid som behövs för att sälja fastigheten, dock högst tre månader. Fastigheten ska omgående lämnas till mäklare för försäljning. Om det finns särskilda skäl så som fel säsong, tvist i samband med försäljning etc, kan rådruken för försäljning förlängas. *Bistånd beviljas mot återbetalning.* Även del i fritidshus ska räknas som en realiserbar tillgång såtillvida det inte finns ett skrivet förbehåll som förhindrar försäljning.

Bankmedel, aktier, obligationer etc

Huvudprincipen är att ekonomiskt bistånd inte ska beviljas sökande som har tillgångar i form av kontanta medel eller värdepapper. Undantag kan göras för personer med sjukersättning som uppbär kompletterande bistånd, om de uppbär bistånd under en längre tid t ex på grund av en hög hyra och inte bedöms kunna flytta. Dessa kan inte förbättra sin ekonomi och på sikt bygga upp en egen reserv för oförutsedda utgifter på samma sätt som personer utan bestående funktionshinder.

Det är viktigt att i varje enskilt fall göra en helhetsbedömning och bland annat ta hänsyn till följande:

- om personens hjälpbehov bedöms bli kort- eller långvarigt
- vad som kan anses vara skäligt
- vilka konsekvenser det kan få om den enskilde inte får det sökta biståndet

Om behovet av ekonomiskt bistånd bedöms överstiga tre sammanhängande månader, eller om det finns andra särskilda skäl, bör även möjligheten att realisera andra tillgångar påverka nämndens bedömning av

rätten till bistånd. Det kan till exempel handla om att sälja en fritidsfastighet, värdefull konst och antikviteter som inte kan hänföras till kategorin bruksföremål. En tillgång bör endast påverka rätten till bistånd om den har ett betydande värde och om överskottet vid en försäljning motiverar åtgärden.

Avslag på ansökan om ekonomiskt bistånd

Om den sökande inte bedöms uppfylla förutsättningarna för rätten till ekonomiskt bistånd ska ansökan avslås. Efter bedömning i det enskilda fallet kan reducerat bistånd beviljas för att tillgodose basala behov så som mat och hyra för att ge sökande möjlighet att reda upp den omedelbara situationen.

Ett avslagsbeslut innebär oftast att den sökandes livsvillkor påverkas, och även när ansökan helt avslås, eller delvis, bör alla lämpliga insatser och stöd till egenförsörjning sättas in.

Nödprövning och akut bistånd

Med hänvisning till kommunens yttersta ansvar ska en så kallad nödprövning göras om den sökande hävdar att en nödsituation föreligger. Efter bedömning i det enskilda fallet kan akut bistånd tillfälligt beviljas för att tillgodose de mest nödvändiga behoven så som mat och bostad, för att ge sökande möjlighet att reda upp den akuta situationen.

Akut bistånd i form av matpengar kan beviljas vid två olika situationer:

- Sökande är inte berättigad till bistånd på grund av olika orsaker, men står trots det utan pengar till mat.
- Sökande har erhållit bistånd enligt riksnorm, eller har haft egna inkomster motsvarande norm, men står av olika orsaker utan pengar till mat. Bistånd utöver riksnormen kan beviljas efter beslut av enhetschef.

Följande överväganden ska alltid göras vid ansökan om akut bistånd:

- Föreligger en akut nödsituation?
- Finns det barn i hushållet?
- Finns det sjukdom hos sökande som skulle kunna förvärras om han eller hon inte får ekonomisk hjälp?
- har sökande medicinska eller sociala problem som medför svårigheter att ta eget ansvar för situationen?
- Känner sökande till socialtjänstens normer och beräkningsgrunder och har sökande fått information om dessa?
- Kan sökande få hjälp från underhållsskyldig?
- Är behovet av ekonomisk hjälp återkommande trots egen försörjning?

Akut bistånd till hushåll som regelmässigt har inkomster över riksnormen ska beviljas restriktivt och endast beviljas för att avvärja en akut nödsituation eller om den sökande bedöms vara förhindrad att själv ta ansvar för sin ekonomi och sin livssituation.

Vid bedömningen ska hänsyn tas till om det finns barn i hushållet, och deras situation ska särskilt uppmärksammas. Föräldrar ska i detta sammanhang informeras om det ekonomiska föräldraansvar som föräldraskapet innebär och utgångspunkten att det är föräldrarna, som inom ramen för sin förmåga och ekonomiska resurser, har huvudansvaret att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnet.

Om behovet av akut bistånd är upprepat och det finns barn i hushållet ska särskilt uppmärksammas om behovet kan vara ett uttryck för att det kan finnas anledning till oro för barnets hälsa och utveckling.

Vid nödprövning över riksnorm mer än två gånger under en tolv månadersperiod ska en fördjupad utredning göras och eventuell anmälan göras till överförmyndarnämnden.

Noggrannhet vid handläggningen

Handläggningen ska präglas av tydlig information, noggranna kontroller och korrekt registrering i verksamhetssystemet.

Förebygga felaktiga utbetalningar

Genom noggrann handläggning ska felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd motverkas. Felaktiga utbetalningar kan uppkomma av olika orsaker. Det kan uppstå till följd av att den sökande medvetet lämnar oriktiga uppgifter, genom att den sökande saknar kunskap om regelsystemet, eller genom brister i ärendehantering.

Felaktiga utbetalningar ska förebyggas genom tydlig information och vägledning till de sökande om vad som gäller samt genom noggranna kontroller.

Uppgifter som alltid ska kontrolleras är:

- identitet och medborgarskap
- boende, folkbokföring
- vårdnadshavare för barnen i hushållet
- om personen är anmäld som arbetsökande hos Arbetsförmedlingen
- kontroller av inkomster och tillgångar, t ex bilinnehav, fastigheter, banktillgångar

Rapporter har visat på några omständigheter som kan leda till felaktiga utbetalningar, och som särskilt bör uppmärksammas:

- att sökande egentligen är sammanboende
- att barn som uppges ingå i hushållet inte vistas i landet
- att den sökande samtidigt uppbär ekonomiskt bistånd i en annan kommun
- att den sökande har inkomster av "svartarbete" eller undanhåller tillgångar

Det mest kostnadseffektiva är att göra nödvändiga kontroller redan innan beslut om utbetalning fattas. I de fall den enskilde obehörigt fått ekonomiskt bistånd eller fått bistånd med för högt belopp ska biståndet alltid återkrävas när det är möjligt enligt lag. Om det finns anledning att anta att ett bidragsbrott har begåtts i samband med ansökan om ekonomiskt bistånd ska en polisanmälan göras.

EKONOMISKT BISTÅND

Ekonomiskt bistånd definieras i 4 kap 3 § SoL. Ekonomiskt bistånd består av två delar: riksnormen och övrigt försörjningsstöd som utges för skäligena kostnader för regelbundet återkommande behovsposter.

Riksnorm

Den del av det ekonomiska biståndet som utgör den s k riksnormen omfattar sex budgetposter för vuxna och sju budgetposter för barn och ungdomar. Riksnormen fastställs av riksdagen och är den samma för hela landet. Riksnormen grundar sig på Konsumentverkets prisindex och konsumentundersökningar, och delas upp på olika hushållstyper och åldersintervaller.

Följande poster ingår i riksnormen:

Livsmedel

Utgångspunkten är en näringsrik fullvärdig och varierad kost. Det förutsätts att all mat tillagas hemma. Vissa halvfabrikat ingår samt inköp av allt matbröd. Hänsyn har tagits till att ensamhushåll beräknas ha en något högre kostnad eftersom det kan bli dyrare med mindre förpackningar.

Kläder och skor

Avser täcka det vardagliga behovet av kläder och skor under hela året. Även kostnader för skoreparationer och viss kemptvätt ingår samt vissa tillbehör som paraply, armbandsur och väskor. Ryggsäckar för barn och skolungdomar ingår.

Lek och fritid

Avser sådana aktiviteter som det är rimligt att få tillgång till. Aktiviteterna gäller både inom- och utomhus, viss motion och kultur. För äldre barn och vuxna ingår kostnader för att t ex gå på bio, lyssna på musik, läsa böcker, dansa eller gå på diskotek och besöka simhall. För yngre barn ingår leksaker, spel, pussel, böcker, biobesök m m. I posten ingår också cykel, skidutrustning för längdåkning samt skridskor. För yngre barn beräknas cykel och skridskor kunna inköpas begagnat.

Barn- och ungdomsförsäkring

Denna post ingår endast i normen för barn och ungdom.

Hälsa och hygien

Avser kostnader för den personliga hygien, t ex tvål, tandkräm, blöjor och mensskydd. Även produkter som t ex ej receptbelagd medicin, plåster och solskyddsmedel ingår. Kostnaderna innefattar även hårklippning. Kostnad för preventivmedel ingår ej, utan beviljas utöver normen.

Förbrukningsvaror

Avser varor som behövs för rengöring av bostaden och vård och skötsel av kläder och skor. T ex disk- och tvättmedel, dammsugarpåsar, glödlampor och skokräm.

Dagstidning, telefon m m

I denna post ingår kostnader för en helårsprenumeration på en dagstidning samt kostnad för mobiltelefon. Posten innefattar även vissa kostnader för att skicka brev. Tidigare ingår TV-avgift, denna är nu inkomstbaserad och regleras via skatten. Den som saknar inkomster betalar ingen TV-avgift.

Förhöjning av normen

Om det i enskilt fall finns särskilda skäl kan försörjningsstödet enligt norm beräknas till en högre nivå. Det gäller när någon har förhöjda kostnader för en eller flera av de budgetposter som ingår i riksnormen och om dessa kostnader inte täcks av annan ersättning som handikappersättning, vårdbidrag eller underhåll.

Bland annat motiverar följande skäl en höjning av normen:

- Merkostnader för särskild kost vid vissa sjukdomar

Skälet till behov av särskild kost ska alltid styrkas med läkarintyg. Det ska framgå av intyget hur länge läkarens bedömning gäller. Tillägg görs enligt Konsumentverkets beräkningar av merkostnader för särskild kost vid vissa sjukdomar. Om den sökande har väsentligt ökade matkostnader ska möjligheten till handikappersättning undersökas.

Vid vissa sjukdomar kan den sökande vara i behov av särskilt näringstillskott. I den fall näringstillskott är ordinerat av läkare kan normen höjas med merkostnaden om det inte står helt klart att näringstillskottet ersätter vanlig mat och inte innebär någon merkostnad.

Reducering av normen

Om det är uppenbart att den enskilde inte har vissa kostnader som ingår i det ekonomiska biståndet, eller att denne inte använder biståndet till avsett ändamål, exempelvis vid missbruk, kan biståndet reduceras avseende de kostnader som den enskilde ej bedöms ha.

Skäliga kostnader utöver norm

Vid behov ska skäliga kostnader för följande budgetposter ingå i det ekonomiska biståndet. Vid tillfälligt behov av ekonomiskt bistånd ska den sökandes tidigare och väntade inkomster beaktas vid behovsprövning av dessa budgetposter, med undantag för boendekostnad.

Advokatkostnader

Huvudregeln är att den enskilde i första hand ska nyttja det rättsskydd som ingår i hemförsäkringen. Detta rättsskydd gäller till exempel för tvister avseende vårdnad och underhåll, men inte för tvister som gäller äktenskapsskillnad, upplösning av samboförhållande eller bodelning.

I vissa fall kan rättshjälp beviljas från staten om det finns behov av mer omfattande insatser av ett juridiskt ombud. Hjälpen prövas utifrån den enskildes ekonomi och är numera avsevärt begränsad.

Ekonomiskt bistånd avseende rättshjälp (och självrisk) kan utgå vid äktenskapsskillnad i frågor om vårdnad och umgänge med barn *om det finns eller har funnits våld* inom familjen.

Kostnad för rättshjälp kan beviljas efter beslut av enhetschef med max 50 procent av prisbasbeloppet per år.

Arbetsresor

Bistånd till busskort beviljas om behov av resa föreligger för att kunna arbeta eller för att kunna delta i regelbundna aktiviteter för att förbättra sina möjligheter till arbete. Personer som bor inom rimligt gång- eller cykelavstånd beviljas i normalfallet inte busskort. Beträffande rimligt avstånd bör 3 kilometer tjäna som utgångspunkt.

I vissa fall kan kostnader för biltransporter beviljas. Detta gäller då det inte finns allmänna kommunikationer eller om bilkörning innebär en tidsvinst på minst två timmar per dag. Bilkostnader ersätts med Skatteverkets skattefria del, 18,50 kronor (2022) per mil för egen bil och 15 kronor per mil för lånad bil. I dessa belopp ingår alla kringkostnader för bil.

Kom ihåg att för personer som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program via Arbetsförmedlingen kan ansöka hos AF för den del av resekostnaderna som överstiger 600 kronor (om denna kostnad väsentligt överstiger en normal kostnad för pendling på orten).

Avgift till a-kassa och fackförening

Bistånd för avgift till a-kassa och fackförening beviljas med det faktiska beloppet. Den sökande ska dock innan beslut om bistånd fattas uppmanas att undersöka och återkomma med besked om möjlighet till reducerad avgift.

Begravningskostnad

Begravningskostnader ska i första hand täckas av tillgångar i dödsboet eller genom försörjningsskyldigas inkomster och tillgångar. Med försörjningsskyldiga avses föräldrar till minderåriga barn/skolungdom samt efterlevande make/maka/partner.

Begravningskostnader går före alla andra kostnader som kan belasta dödsboet. Ved bedömning av försörjningsskyldigas betalningsförmåga prövas denna mot gällande norm för ekonomiskt bistånd. Eventuella försäkringar ska tas i beaktande.

Begravningskostnader ska som huvudregel endast beviljas vid ansökan från dödsbodelägaren eller från den som är försörjningsskyldig för den avlidne. Alla kända tillgångar som finns på dagen för dödsfallet avräknas direkt vid ansökan om begravningskostnad, även eventuell kommande skatteåterbäring.

Återkrav ska upprättas mot tillgångar som kan visa sig senare. För begravning beviljas max 50 procent av gällande prisbasbelopp för skäliga kostnader som kan styrkas.

Kostnader som godkänns är: grundtjänster från begravningsbyrån (riktvärde: 25% av prisbasbeloppet), d v s kista med enkel dekoration, bisättning (i bisättning ingår normalt svepning och kistläggning, utkörning av kista till bårhus, bärare vid bisättning och transport av kistan till kyrkogårdsförvaltningens kapell), urna samt representant vid begravningen, gravsten/inskription på befintlig gravsten (riktvärde: 15 procent av prisbasbeloppet).

Officiant vid borgerlig begravning räknas in i godtagbara kostnader.

Bistånd beviljas ej för kostnader som ingår i begravningsavgiften, d v s förvaring av kistan hos kyrkogårdsförvaltningen, lokal med eller utan religiösa symboler för begravningsceremoni, kremering, gravöppning, gravplats för kista eller urna under 25 år, gravsättning, alternativ spridning eller nedgrävning av aska i minneslund samt transport av kista från begravningsceremonin.

Rätt till bistånd omfattar kostnader som är nödvändiga för att begrava den avlidne på bostadsorten. Merkostnader för att begrava den avlidne utanför Sverige ingår inte i rätten till bistånd. Kostnader för hemtransport vid dödsfall utomlands beviljas inte. Om en svensk resenär avlider på en utlandsresa är det antingen personens hem- eller reseförsäkring, eller de anhöriga som får stå för kostnaden för hemtransporten till Sverige. Om försäkring saknas eller de anhöriga inte ha ekonomisk möjlighet att betala för hemtransport hjälper svenska ambassaden till att ordna en enkel, värdig begravning i det aktuella landet.

Avliden som omfattas av lag om asylsökande m fl (LMA)

Personer som omfattas av LMA har inte rätt till ekonomiskt bistånd enligt SoL. Begravningskostnader för asylsökande är Migrationsverkets ansvar.

Boendekostnader

Boendekostnaden uppräknas varje år med samma procentsats som det kommunala bostadsbolaget Valbohem AB uppräknar sina hyror efter hyresförhandlingar. Se beloppsbilaga.

Hyrorna enligt tabellen i beloppsbilagan är inklusive uppvärmning och bedöms vara vad en låginkomsttagare i kommunen kan kosta på sig. Om behovet av bistånd är temporärt (max tre månader) finns orsak att bevilja den faktiska boendekostnaden under max tre månader om den inte bedöms vara oskäligt hög. Är bedömningen att behovet av bistånd kommer att vara längre än tre månader ska klienten meddelas så kallat rådrum. Efter att detta rådrum passerat kan endast högsta godtagbara boendekostnad beviljas enligt tabellen ovan. Klienten ska skriftligen informeras om rådrummet och om vad det innebär. Rådrummet kan förlängas om särskilda skäl föreligger.

Hushållsel

Avseende förbrukning av hushållsel (kWh) för lägenhet kan förbrukning beviljas enligt beloppsbilaga.

Vid kallhyra ska intyg begäras från hyresvärd avseende förväntad (normal) årsförbrukning avseende el. Om den beräknade boendekostnaden, inklusive elförbrukning, överstiger högsta godtagbara boendekostnad ska rådrum lämnas under fyra månader. Därefter ska enbart högsta godtagbara boendekostnad beviljas.

Egen fastighet, hus eller bostadsrätt

Bostadsrätt eller villa är en realiserbar tillgång om den genom försäljning kan ge inkomster till försörjningen. Om biståndsbehovet bedöms bli långvarigt, mer än tre månader, kan detta utgöra skäl för försäljning av bostaden. Krav ska då ställas att bostaden lämnas till mäklare för försäljning. I övrigt gäller vad som ovan sägs om hyreslägenheter beträffande skälig kostnad, krav på flyttning och överväganden i samband med det.

Sökande ska alltid uppmanas att ansöka om skattejämkning för räntekostnaden innan ekonomiskt bistånd utbetalas.

Bostadsrätt

Som boendekostnad för bostadsrätt räknas månadsavgiften till bostadsrättsföreningen samt max 70 procent av räntan för eventuella bostadslån (övriga 30 procent har sökande rätt att göra skatteavdrag för). Amorteringskostnader ska inte i något fall beviljas då dessa utgör kapitalbildning.

Villa

I boendekostnaden för villa ingår tillsammans med räntan eventuella kostnader för vatten och avlopp, uppvärmning, sophämtning, sotning, försäkring och tomträttsavgäld. En beräkning för den totala årskostnaden ska göras och fördelas jämnt över året. Detta belopp ska utgöra boendekostnaden per månad vilken beviljas enligt samma riktlinjer som gäller boende i hyresrätt, om sökande i övrigt uppfyller kriterierna för ekonomiskt bistånd. Det innebär att det är den uträknade boendekostnaden som ska beviljas per månad och inte löpande fakturor enligt ovan.

Amorteringskostnader ska inte i något fall beviljas då dessa utgör kapitalbildning.

Andrahandskontrakt

För andrahandsboende gäller samma regler beträffande skälig standard och högsta godtagbara boendekostnad som vid förstahandskontrakt. Ett giltigt andrahandskontrakt ska alltid uppvisas då socialnämnden inte ska medverka till icke godkänd andrahandsuthyrning.

I kontraktet ska hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, bostadens storlek, hyra samt vad som ingår i hyran framgå. Likaså ska bostadens adress framgå. Sökande ska i normalfallet folkbokföra sig på adressen även om det är fråga om en kortare hyrestid.

Inneboenderum

Vad som anges i detta avsnitt gäller inte inneboende hos nära släkting eller delad bostad med någon typ av hushållsgemenskap. Hyra för inneboenderum ska bedömas utifrån vad den sökande disponerar enligt uppvisat avtal med hyresvärden. Den faktiska hyran ska beviljas om den inte är oskälig. Vid bedömning av skälig kostnad ska kostnaden för studentrum eller rum på hotellhem som huvudregel vara vägledande. Hembesök ska som huvudregel göras för att kontrollera avtalets riktighet och att den sökande kan anses vistas i kommunen. Sökande ska vara folkbokförd på adressen.

Delad lägenhet

När syskon eller kamrater delar lägenhet ska hushållsgemenskap förutsättas om inget talar emot det. Med hushållsgemenskap menas att man mer eller mindre delar på kostnaderna i hushållet. Om hushållsgemenskap inte finns gäller riktlinjerna för inneboende. Vid prövning av ekonomiskt bistånd när sökande delar lägenhet ska nettohyran delas på antal boende i bostaden, inklusive barn. Delad hyra förutsätter att sökande står med på hyreskontraktet.

Vuxet hemmaboende barn

Vuxet barn som avslutat skolgång men som inte tidigare betalat hyresdel till föräldrarna är som huvudregel inte berättigad till bistånd för hyresdel. Undantag kan göras när den unge är medlem i en familj som uppbär ekonomiskt bistånd eller som annars skulle bli i behov av det. Hyresdelen som då kan beviljas ska motsvara det belopp som föräldern förlorar på grund av att den unge bor kvar hemma.

Bistånd till hyresdel kan också utgå om kvarboendet gör att föräldrarna tvingas bo kvar i en större bostad än de annars skulle ha gjort. Då krävs att föräldrarna kan uppvisa att de har ett annat billigare alternativ.

Ungdom/vuxet barn som tidigare betalat hyresdel till föräldrarna

Hyresdel beviljas om den sökande tidigare en period själv har betalat en hyresdel hos föräldrarna. Perioden ska inte ligga mer än tre månader bakåt i tiden och ha varit av minst tre månaders sammanhängande varaktighet.

Hyresdelen beräknas enligt Socialstyrelsens andelsberäkning:

Kök=1 andel, övriga rum=2 andelar

Exempel: En person disponerar 1 sovrum i en lägenhet med 3 r o k. Hyran är 6 000 kr/mån.

Kök=1 andel

Vardagsrum samt två sovrum=6 andelar

Totalt 7 andelar

$6\,000/7 = 857$ kr

$857 \times 2 = 1\,714$ kr

Hyresdelen blir 1 714 kr/mån och ska bedömas som totalhyra. Inga övriga utgifter kopplade till boendet, så som el, ska beviljas.

Förälder boende hos barn

Endast om bostaden har införskaffats för att föräldern ska få plats och boendekostnaden då ökat ska bistånd till hyresdel beviljas. Hyresdelen beräknas då enligt Socialstyrelsens andelsberäkning enligt ovan.

Unga vuxna utan inkomst som tecknat hyresavtal

Hemmaboende unga vuxna har inte någon ovillkorlig rätt till bistånd i syfte att bereda dem ett eget boende. HFD har gjort bedömningen att rätt till bistånd föreligger först om ett eget boende är nödvändigt för att de ska vara tillförsäkrade en skälig levnadsnivå (RÅ 1997 ref 79). HFD har inte angett någon övre gräns för hur länge man kan anse att det är skäligt att bo kvar i sitt föräldrahem.

Tillfälligt boende/övriga boendeformer

Med tillfälligt boende/övriga boendeformer avses tredjehandskontrakt, campingboende, vandrarhem, billigare hotell, hyra av stuga, husvagn, båt, inneboende hos person som har andrahandskontrakt etc. Bistånd till boendekostnader i dessa fall ska beviljas mycket restriktivt och beviljas endast om den sökande har mycket stora svårigheter att få annat boende och socialtjänsten inte kan erbjuda några alternativ. Beslut om tillfälligt boende ska bedömas vara en insats och dokumenteras enligt rutin för insatser.

Hyresdeposition

Deposition kan beviljas till personer som har stora svårigheter att erhålla bostad utifrån låga inkomster eller skulder. **Deposition kan beviljas med max tre månadshyror efter beslut av enhetschef.** Om förutsättningar finns ska biståndet beviljas mot återbetalning enligt 9 kap 2 § SoL.

Bredband/Internet

Kostnad för internetuppkoppling innefattas inte av riksnormen. Tillgång till internet i hemmet anses i regel som nödvändigt för att uppnå en skälig levnadsnivå. Sökande ska kunna uppvisa underlag för kostnaden. Tänk på att i vissa fall kan kostnad för bredband ingå i boendekostnaden alternativt faktureras från elbolaget.

Hemförsäkring

Alla som ansöker om ekonomiskt bistånd ska informeras om vikten av att ha en hemförsäkring med grundläggande skydd samt uppmanas att skaffa en sådan om det saknas.

I de fall den sökande har års-, halvårs- eller kvartalsbetalningar ska denne uppmanas att begära månadsbetalningar. Möjlighet till nedsatt premie genom fackförbund ska beaktas. Kostnad för extraförsäkringar i form av allrisk, "drulle" etc beviljas ej då de ej ingår i grundförsäkring. Alla som är folkbokförda på samma adress och ingår i hushållsgemenskap täcks i bostadsinnehavarens försäkring. Inneboende täcks ej av bostadsinnehavarens försäkring och ska uppmanas att skaffa egen hemförsäkring. Tänk på att hemförsäkring kan ingå i fackavgiften. Hemförsäkring kan bli dyrare för en person med skulder hos Kronofogden.

Bistånd beviljas enligt tabell i beloppsbilaga för grundläggande försäkring som innefattar rättsskydd, ansvar, överfall och egendomsskydd. Självrisk är en godtagbar kostnad.

Diskmaskin

Bistånd till diskmaskin beviljas endast om det finns ett medicinskt behov som är styrkt med läkarintyg, och behovet inte kan tillgodoses genom exempelvis handikappersättning eller annan boende i hushållet.

Om tillval redan finns ska dessa beviljas om totalkostnaden inte överstiger högsta godtagbara boendekostnad.

Flyttkostnader

Bistånd till flyttkostnader kan beviljas till sökande som har försörjningsstöd eller inkomster i motsvarande nivå. Flyttning bör alltid ske i samråd med socialtjänsten för att bistånd ska kunna beviljas.

Vid ansökan om flyttkostnader ska socialtjänsten utreda om det föreligger särskilda skäl att bevilja kostnader för flytten. Behovet av att flytta ska vara motiverat av hälsoskäl eller sociala omständigheter som att sökandens möjligheter att bli självförsörjande genom flytten skulle öka eller att flytten skulle medföra att sökandens boendekostnader skulle minska.

Den sökande ska i första hand ombesörja flytten själv. Kostnaden beviljas i första hand, mot uppvisande av kvitto, för hyra av släpkärra eller mindre lastbil inklusive kostnader för bensin och försäkring. Endast om särskilda skäl finns beviljas kostnaden för flyttfirma. Om den sökande inte på egen hand kan ombesörja flytten kan bistånd beviljas av enhetschef med 25% av prisbasbeloppet.

Bistånd till kostnad för flytt utanför Norden beviljas inte.

Ekonomiskt bistånd utgår inte till kostnad för flyttanmälan med eftersändning i och med att adressändring kan göras kostnadsfritt på Skatteverket. Myndigheter uppdateras automatiskt på den nya adressen, liksom flertalet företag.

Innan bistånd till flyttkostnader beviljas ska den sökande styrka att den gamla bostaden har sagts upp.

Färdtjänstavgift

För färdtjänst beviljas som huvudregel grundavgiften. Busskort beviljas inte samtidigt. Bistånd till avgift för riksfärdtjänst ska bedömas på samma sätt som kostnad för andra resor som inte är lokala.

Förebyggande/rehabiliterande insatser

Förebyggande/rehabiliterande insatser kan beviljas om särskilda skäl föreligger. Dessa insatser kan beviljas av enhetschef med högst 25% av prisbasbeloppet per person och år.

Förskoleverksamhet och barnomsorg: avgifter

Bistånd till avgift för förskoleverksamhet, skolbarnomsorg (åk 1–3) och öppen fritidsverksamhet (åk 4–6) beviljas sökande som uppstår ekonomiskt bistånd. Detta gäller även enskilt anordnad verksamhet om avgiften är i nivå med kommunens avgifter.

OBS! Kontrollera att sökande har lämnat rätt inkomstuppgifter till avgiftshandläggaren.

Glasögon eller kontaktlinser

Sökande ska uppvisa intyg och kostnadsförslag som styrker behovet av glasögon samt vad som ingår i begärt pris. Kostnad för bågar kan beviljas med högst 600 kronor (år 2022). Kostnad för glas beviljas med faktiskt kostnad.

Bistånd till specialslipade eller specialbehandlade glas, så som färgade eller extra tunna glas, beviljas ej om behovet inte är styrkt av läkarordination. Den extra kostnaden godtas om speciell slipning eller behandling är det enda alternativet för att korrigera sökandens synfel.

Bistånd till vanliga läsglasögon som är avsedda för personer med avtagande synskärpa, s k ålderssynthet, beviljas ej. Behovet kan tillgodoses inom ramen för riksnormens post för hälsa och hygien.

Kostnad för kontaktlinser godtas om det är enda alternativet för sökanden och behovet är styrkt med läkarintyg eller intyg från optikern.

När det gäller barn är det viktigt att ta hänsyn till extra kostnader kring ytbehandling av glas samt försäkring.

Västra Götalandsregionen lämnar bidrag för kostnad för glasögon eller kontaktlinser till barn som är 0–19 år beroende på vilken styrka som ordinerats på glasen. Barn 0–7 år ska först undersökas av ögonläkare.

Hemtjänstavgift

Ekonomiskt bistånd beviljas som regel inte till kostnaden för hemtjänstavgift. Utgångspunkten är att kommunens avgifter för hemtjänst, tillsammans med kommunala avgifter för hälso- och sjukvård, inte får uppgå till ett så stort belopp att den enskilde inte har tillräckligt med pengar för sina personliga behov. Det innebär att en avgift inte får fastställas till ett så högt belopp att behov av ekonomiskt bistånd uppstår. Den enskilde ska alltid ha ett skäligt belopp kvar till sina utgifter efter det att hyra och hemtjänstavgift betalats, det s k förbehållsbeloppet.

Om en person som betalas hemtjänstavgift ansöker om bistånd till glasögon eller tandvård ska de i första hand ansöka om nedsättning av hemtjänstavgiften.

Görs beräkning för bedömning av bistånd till annan utgift som ingår i begreppet skälig levnadsnivå utgör hemtjänstavgiften en godkänd kostnad i den ekonomiska beräkningen.

Hemutrustning

Det finns ingen allmän rätt för den som får en bostad och har dålig ekonomi att få ekonomiskt bistånd till grundutrustning av bostaden. De flesta får därför hänvisas till att klara av situationen på det sätt som människor i allmänhet gör, d v s genom planering, sparande, lån, gåvor etc (Socialstyrelsen, 2013).

För att kunna bedöma behovet av ekonomiskt bistånd till hemutrustning ska det i regel göras ett hembesök. Hembesöket genomförs efter samtycke från den sökande. Följande ska övervägas:

- är behovet akut och nödvändigt för att sökande med kort varsel ska kunna flytta in i en anvisad bostad?
- kommer sökande inom en rimlig tid själv kunna skaffa sig eller komplettera en hemutrustning?
- vilka möjligheter har sökande haft att spara till eller planera för boende och hemutrustning?
- om behovet av bistånd är föranlett av en orsak som kan täckas av hemförsäkringen ska detta prövas i första hand.
- när det gäller barnfamiljer ska beaktas om särskilt behov finns hos barnen. Vilken hjälp kan den sökande få av sitt nätverk?

Unga människor som flyttar hemifrån ska normalt sett inte beviljas bistånd till grundutrustning.

Bedömningen av den enskildes framtida ekonomi är i sammanhanget viktig. I de fall hjälpbehovet kan bedömas vara kortvarigt kan bistånd beviljas med de delar av en hemutrustning som är absolut nödvändiga för en fungerande vardag. För studerande vid gymnasial eller eftergymnasial utbildning får det oftast anses skäligt med boende i möblerat studentrum eller inackorderingsrum.

För utsatta grupper måste en mer generös bedömning göras, t ex för vissa skilsmässofamiljer med barn.

Vid långvarigt behov av ekonomiskt bistånd eller för särskilt utsatta grupper kan efter behovsprövning kostnader för hemutrustning beviljas. Utgångspunkten vid beräkning av biståndet är emellertid alltid den enskildes behov.

Maximalt kan 20% av prisbasbeloppet beviljas, oavsett hushållets storlek. Om det bor fler än en person i bostaden beviljas kostnader för säng och sängutrustning för dessa personer utöver maxbeloppet. För ungdomar 18–25 år beviljas max 15% av prisbasbeloppet. Hel grundutrustning består av möbler till kök, sovrum och vardagsrum. Dessutom lampor, sängutrustning, handdukar och mattor, städartiklar och dammsugare samt tv/radio och dator. Mikrovågsugn ingår inte i begreppet skälig levnadsnivå.

Bistånd till löpande komplettering och reparation av befintlig hemutrustning kan vid behov beviljas till sökande med mer än sex månaders behov av ekonomiskt bistånd. Prövning av behovet ska göras i förhållande till vad som kan anses vara skälig levnadsnivå och vad en låginkomsttagare i allmänhet kan kosta på sig. En utredning ska göras av när behovet har uppstått och om behovet hade kunnat tillgodoses vid tidpunkten när det uppkom och om behovet kan tillgodoses på annat sätt.

Se särskild beloppbilaga för riktpriiser avseende hemutrustning.

Hjälpmedel

Bistånd beviljas efter sedvanlig ekonomisk prövning till egenavgiften för läkarföreskrivna hjälpmedel som t ex hörapparat, batterier etc. om behovet inte kan tillgodoses via regionen eller Försäkringskassan. Skoinlägg är en godtagbar utgift om behovet kan styrkas med läkarintyg. Hjälpmedel kan beviljas efter samråd med 1:e socialsekreterare.

ID-handling

Kostnad för ID-handling ingår i begreppet skälig levnadsnivå varför bistånd till detta i regel ska beviljas om sökande saknar ID-handling. Kostnaden beviljas i regel vid ett tillfälle.

Kostnad för pass eller svenskt medborgarskap beviljas ej då detta är handlingar som inte krävs för att leva i Sverige.

Läkarvård

Kostnad för läkarvård och annan medicinsk behandling inom den allmänna sjukvården bedöms som en godtagbar utgift upp till högkostnadsskyddet.

Kostnad för förebyggande vård som mammografi och cellprov är en godtagbar utgift.

Kostnad för vaccination, uteblivet besök, intyg och journalkopia beviljas ej.

Sjukhusvård

Kostnad för sjukhusvistelse beviljas för det belopp som överstiger livsmedelsnormen per dygn.

Annan behandling

Kostnader för naprapatbehandling kan beviljas om behovet av naprapat intygas av läkare, om behovet inte kan tillgodoses genom någon behandling som omfattas av högkostnadsskyddet. Kostnader för naprapatbehandling kan beviljas med upp till sju behandlingar per år.

Intyg från vården

Avgifter för utfärdande av intyg. I lag om allmän försäkring regleras endast avgift för vård på grund av sjukdom och förlossning. I all övrig vård, t ex utfärdande av intyg, ska patienten i princip betala den faktiska kostnaden för åtgärden. Regionen fastställer taxor och deras huvudprincip är att den som begär intyget ska stå för kostnaden. Vissa undantag finns, för intyg till Försäkringskassan tas ingen avgift om kassan begär intyget direkt av läkaren.

Ekonomiskt bistånd till kostnad för intyg ska beviljas om handläggande socialsekreterare begärt intyget eller om intyget är en förutsättning för fortsatt handläggning av ärendet t ex vid ansökan om sjukersättning eller liknande.

Ekonomiskt bistånd till kostnad för andra intyg beviljas normalt sett inte. Om ett intyg är en förutsättning för att få eller behålla arbete, t ex förnya körkort för yrkesförare, friskintyg för arbete i livsmedelsindustri eller liknande, kan kostnaden beviljas efter särskild prövning.

Magasineringskostnad

Bistånd till kostnad för magasinering av bohag kan beviljas den som har löpande bistånd om den sökande inom tre månader kommer att få en ny bostad. Beslutet ska tidsbegränsas och omprövas vid behov. Det är den enskilde som ska stå för kontraktet gentemot magasineringsfirman. Bedömningen ska även grunda sig på bohagets skick och storlek samt om kostnaden för magasineringen överstiger kostnaden för nyanskaffning av bohag.

Medborgarskap och andra avgifter till Migrationsverket

Kostnader i samband med ansökan om svenskt medborgarskap beviljas inte. Migrationsverkets avgifter för ansökan om uppehålls- eller arbetstillstånd beviljas inte eftersom skyddsbehövande och sökande av humanitära skäl inte behöver betala.

För asylsökande i Sverige och för make, maka eller sambo samt barn under 18 år som vill återförenas med en utlänning som har fått uppehållstillstånd som skyddsbehövande eller av humanitära skäl tas ingen avgift ut. Flera stora medborgargrupper och vissa studerande är också undantagna från avgift.

Medicin

Kostnad för medicin enligt recept är en godtagbar utgift under förutsättning att medicinen ingår i högkostnadsskyddet. Sökande ska i första hand hänvisas att betala sin medicin via apotekskonto. Vid

avbetalning godkänns fakturaavgiften. Kvitto tillsammans med receptspecifikation ska uppvisas vid ansökan.

Kostnader för preventivmedel beviljas.

Psykologbehandling

Psykologisk behandling ligger under sjukvårdens ansvar och grundar sig på medicinska kriterier. Om sjukvården inte kan tillgodose sjukvårdsbehov genom psykologiska behandlingsinsatser ankommer det på sjukvården att anvisa alternativa sjukvårdsinsatser (prop. 2000/01:80, s. 93).

Huvudprincipen är därför att ekonomiskt bistånd till kostnad för psykologisk behandling inte ska beviljas. Den som söker sådant bistånd ska hänvisas till vårdcentral eller närmsta öppna psykiatriska mottagning.

Undantag kan göras för den som i en krissituation har behov av terapeutiska samtal och inte omedelbart kan erbjudas detta genom vården eller via någon försäkring. Det ska stå klart att behovet är akut och att det kan få svåra konsekvenser för den enskilde om behovet ej tillgodoses. Dessa förhållanden ska vara styrkta med läkarintyg. Bistånd kan i dessa fall beviljas i form av ett begränsat antal behandlingar hos legitimerad behandlare till dess vården kan överta ansvaret för behandlingen. Besked ska inhämtas från vården om när övertagande kan ske, varvid även kostnadsfrågan tas upp.

Ansökan om psykologiska behandlingsinsatser ska prövas av socialnämndens utskott och beviljas under max sex månader i taget.

Resor

Resor

För den som bor utanför centralorten kan fyra resor per månad beviljas för att möjliggöra inköp etc.

Om behov av färdtjänst föreligger beviljas en kostnad med max fyra resor per månad.

Sökande som har en regelbunden aktivitet och där aktiviteten ingår i en genomförandeplan kan beviljas kostnaden för ett periodkort.

Rekreationsresor

Huvudprincipen är att bistånd till rekreationsresor inte beviljas. För ensamstående vuxna ska biståndet prövas mycket restriktivt och endast ges när det finns mycket starka sociala eller medicinska skäl för en resa till anhörig i rehabiliterande syfte.

Rekreationsresa kan beviljas barnfamiljer med särskilda behov som uppburit ekonomiskt bistånd under minst tre år och som inte beräknas få egna inkomster inom överskådlig tid. Behovet prövas utifrån barnens behov av miljöombyte och extra stödinsats. Bedömning ska även göras huruvida behovet av rekreation kan tillgodoses genom lek- och fritidsposten i riksnormen. Nivån på det beviljade biståndet ska prövas utifrån vad barnfamiljer med låga inkomster i allmänhet kan kosta på sig.

Lägerverksamhet mm för barn

Med utgångspunkt för barns behov kan bistånd beviljas till kostnad för exempelvis lägerverksamhet, idrottsresor, kolonivistelse utanför skolans ram utan att det finns särskilda sociala skäl, om kostnaden är rimlig. Biståndet ska reduceras med beloppet för matpengar för motsvarande antal dagar.

Resa till begravning

Bistånd kan beviljas för resa inom Sverige om den avlidne är nära anhörig eller annan närstående. Med nära anhörig menas make/maka eller motsvarande, förälder, barn, syskon, mor- och farföräldrar och barnbarn. Med annan närstående person menas person som, utan att ha varit anhörig, har stått den sökande mycket nära. Kostnaden ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare kan kosta på sig.

Återföreningsresor

Bistånd till denna typ av resor beviljas ej utan synnerliga skäl, och då endast avseende återförening med föräldrar och minderårigt barn utan vårdnadshavare.

När Röda Korset beviljat hjälp till resekostnader för barn som ska förenas med föräldrarna i Sverige kan bistånd beviljas till egenavgiften.

Återvandringsresor

Utländska medborgare som kommit till Sverige som flyktingar kan ansöka om återvandringsbidrag hos Migrationsverket. Bidraget ges dels i form av resekostnad, dels som en allmän schablon per person. Ibland önskar en person rekognosera i hemlandet innan eventuell återvandring. Inte heller i dessa fall ska bistånd beviljas till resekostnad.

Resor i samband med umgänge med barn

Behovsprövningen ska innefatta barnets behov av umgänge, båda föräldrarnas ekonomiska förmåga samt om resekostnaden är skälig.

Båda föräldrarna har gemensamt ansvar för att barns behov av umgänge tillgodoses. Den förälder som barnet bor hos ska vara med och bekosta umgänget utifrån ekonomisk förmåga och vad som är skäligt i förhållande till båda föräldrarnas ekonomi. Den förälder som ska utöva umgänge har dock huvudansvaret för kostnaderna. Även barn med förälder som vistas i fängelse har rätt till umgänge med denne. Om föräldrarna tillsammans inte har råd eller inte kunnat komma överens om hur resekostnaderna ska betalas, kan bistånd till kostnad för umgängesresa beviljas. Resekostnaderna ska jämföras med vad en låginkomsttagare i allmänhet kan kosta på sig.

Sjukresor

Egenavgiften i samband med sjukresor är en godtagbar utgift.

Kostnad för ambulanstransport är en godtagbar utgift.

Reparationskostnader för bostad

Avser kostnaderna reparation på grund av onormalt slitage eller skadegörelse i hyreslägenhet ska biståndet prövas mycket restriktivt och beviljas endast om kostnaden utgör ett hinder för den sökande att genomföra en flyttning. Det ska finnas medicinska och/eller sociala skäl till bostadsbytet.

Skilsmässa/separation

Vis skilsmässa har parterna försörjningsansvar för varandra tills tingsrätten dömt till äktenskapsskillnad.

Vid prövning av rätten till bistånd ska särskild hänsyn tas till barnets/barnens situation, om det förekommer våld mot vuxna och barn, och den faktiska situationen.

Ansökan om äktenskapsskillnad lämnas till tingsrätten.

Kostnad för ansökan om äktenskapsskillnad kan beviljas utifrån våld/kvinnofrid. Kostnaden kan i övrigt även beviljas i enskilda fall om det bedöms vara angeläget att en äktenskapsskillnad eller bodelning genomförs.

Skulder

Bistånd till skulder som t ex studielån eller banklån, kontokortsskulder, privata skulder etc samt böter och underhållsstöd beviljas ej.

Undantag ska endast göras om lån tagits för att undanröja en akut situation i vilken sökande hade kunnat beviljas ekonomiskt bistånd.

Om sökande p g a skulder har dålig kontroll över sin ekonomi ska han eller hon erbjudas hjälp av budget- och skuldrådgivare.

Hyresskulder

Undantag kan göras för hyresskuld i följande fall

- skuld som uppstått under tid då sökande av godtagbara skäl ej haft egna inkomster som räckt till hyra, och om sökande under den aktuella tidsperioden hade varit berättigad till ekonomiskt bistånd.
- då de sociala konsekvenserna för barnen i en familj skulle bli för stora vid en eventuell avhysning.
- för gamla och sjuka där alternativt boende inte går att ordna.
- om eventuell avhysning riskerar att medföra social utslagning och/eller försämrad möjlighet till egen försörjning.

Vid upprepade hyresskulder ska en mer restriktiv bedömning göras. För att undvika upprepning ska hushåll som beviljas bistånd till hyresskuld så långt det är möjligt följas upp.

I samband med en reglering av en hyresskuld i en barnfamilj ska en arbetsplan för hur uppföljningen ska genomföras upprättas tillsammans med den sökande. Det ska särskilt uppmärksammas om hyresskulderna kan vara ett uttryck för omsorgssvikt från föräldrarnas sida och om det därmed finns anledning till oro för barnens hälsa och utveckling.

Se delegationsordning avseende beslut om hyresskuld.

Elskuld

Ekonomiskt bistånd till elskuld kan beviljas då sökande står inför hot om avstängning och där en avstängning innebär allvarliga sociala konsekvenser för hushållet. Barnens situation ska särskilt uppmärksammas.

Inför beslutet ska en utredning alltid göras kring de förhållanden som rådde under tiden som skulden uppstod. Den enskildes möjlighet till avbetalning eller dylikt ska noga undersökas. Eventuellt beviljande av elskuld ska även innebära att en plan upprättas i samråd med den enskilde för att situationen inte ska uppstå igen.

En ansökan om bistånd till en räkning som förfallit till betalning inom en månad före tidsbeställningsdagen bör inte beaktas som en skuld, utan medräknas som en godtagbar utgift vid ekonomisk beräkning.

Elskuld kan efter särskild prövning beviljas av enhetschef med maximalt 30% av prisbasbeloppet och högst vi ett tillfälle per år. Därefter ska ansökan prövas av socialnämndens utskott.

Barnomsorgsskuld

Skuld för avgift till barnomsorg behandlas normalt som andra skulder. Den sökande har möjlighet att göra upp en avbetalningsplan med förvaltningen. Hotas ändå barnet av uppsägning från barnomsorgsplatsen, och det är viktigt att så inte sker, ska ansvarig för barnomsorgsplatsen kontaktas. Har barnet av sociala skäl behov av platsen får den enligt skollagen inte sägas upp.

Spädbarnsutrustning

Den som en längre tid, minst sex månader, uppburit ekonomiskt bistånd eller inkomster i nivå med ekonomiskt bistånd kan beviljas bistånd till del av eller full grundutrustning för spädbarn. Biståndet ska prövas utifrån det faktiska behovet och sökandes egna möjligheter att tillgodose behovet, exempelvis genom arv från större syskon eller lån av utrustning från anhöriga.

Sökande bör uppmärksammas på att budgetposten för kläder/skor ingår fortlöpande i normen. Beloppets storlek medger inte nyanskaffning till alla delar utan grundar sig på att den enskilde i första hand får finna lämplig utrustning på begagnatmarknaden.

Bistånd till hel spädbarnsutrustning beviljas med max 9% av prisbasbeloppet och innefattar en grundutrustning kläder, säng med sängutrustning och begagnad barnvagn.

Se särskild beloppsbilaga för riktpriiser.

Studentmössa och dyligt

För hushåll som varit aktuella minst sex månader då utgiften blir aktuell kan kostnad för studentmössa godkännas. Billigaste alternativet beviljas.

I riksnormen finns en post för kläder och skor. Normalt sett beräknas denna post täcka behovet av detta. I samband med studentdagen tillkommer ofta kostnader för kläder och skor. Dubbel klädnorm kan beviljas aktuell månad för hushåll med långvarigt biståndsberoende.

Städning/sanering

Bistånd till kostnad för städning/sanering av bostad kan beviljas efter särskild prövning om det finns risk att hyreskontraktet kommer att sägas upp på grund av sanitär olägenhet.

Kostnad för städning/sanering kan beviljas efter beslut av enhetschef med max 50% av prisbasbeloppet per år, och därefter ska ansökan prövas av socialnämndens utskott.

Särskilda kläder eller skor

Här avses engångskostnader för specialbeställda kläder eller skor som inte täcks av handikappersättning. Alla normala kostnader för kläder och skor ingår i normen. Ansökan ska prövas utifrån detta och eventuellt bistånd endast ges till merkostnader.

Tandvård

Ekonomiskt bistånd beviljas i första hand till akut tandvård.

Akut tandvård

Med akut tandvård avses ofrånkomligt behov av behandling vid värk, infektiösa tillstånd och traumaskador. Exempel på behandling kan vara tandutdragning, akut rotbehandling, temporära fyllningar, enstaka fyllningar för att undanröja värk.

Detta är behandling som ofta måste utföras omedelbart. Den får utföras utan kostnadsförslag i de fall ett sådant inte kan inväntas. Det ska av tandvårdsräkning eller genom kontakt med behandlande tandläkare framgå att behovet av behandling var akut. Det bör uppmärksammas att det faktum att det står "akut besök" på räkningen inte i sig innebär att behovet av behandling var akut.

Tandvårdsförsäkring

Kostnad för tandvårdsförsäkring hos Folk tandvården beviljas om kostnaden bedöms vara skäligen. Individuell prövning görs i varje enskilt fall.

Nödvändig tandvård

Vid längre tids uppbärande av ekonomiskt bistånd kan även annan tandvård än akut beviljas om det är nödvändigt för att uppnå godtagbar tuggförmåga, förhindra väsentligt försämrad tandstatus eller uppnå en tandstatus som är en förutsättning för att fungera socialt.

Bistånd till nödvändig tandvård kan beviljas personer som under minst ett år uppburit ekonomiskt bistånd eller haft inkomster i nivå med ekonomiskt bistånd, och som inte inom rimlig tid förväntas öka sina inkomster.

Kostnaden för tandläkarens undersökning i samband med att konstansförslag upprättas ska inkluderas i biståndet. *Kostnad för uteblivet besök beviljas ej.*

Följande ska beaktas vid ansökan om bistånd till tandvård:

- omfattningen av tandvården och kostnaden ska jämföras med vad en låginkomsttagare på orten kan kosta på sig.
- Folk tandvårdens prislista ska vara vägledande.
- Tandvården ska utföras av en tandläkare som är ansluten till Försäkringskassan.
- Kostnadsförslag ska inhämtas och innefatta kopia på ev. beslut på förhandsprövning av Försäkringskassan.
- En individuell bedömning ska även göras av den enskildes förmåga att sköta tandhygien, exempelvis i samband med missbruk.

Avgift för narkos eller annan motsvarande smärtlindring kan ingå i tandvårdskostnaden för personer med extrem tandvårdsrädsla. Denna ska vara styrkt med läkarintyg eller med resultatet av ett psykometriskt test som utvisar om en person uppfyller kriterierna för extrem tandvårdsrädsla. Det ska även vara styrkt att personen inte kan tillgodogöra sig landstingets terapiprogram för behandling av tandvårdsrädsla inom ramen för den öppna hälso- och sjukvårdens avgiftsregler och högkostnadsskydd.

Sökande som har egen inkomst över riksnorm men ändå söker bistånd till tandvårdskostnad kan beviljas bistånd för nödvändig tandvård i vissa fall. Om kostnad och omfattning är skäligen ska rätten till ekonomiskt bistånd prövas månad för månad. Behandlande tandläkare ska informeras om detta i samband med att kostnadsförslaget godkänns.

Tandvård som utförts innan kostnadsförslaget godkänts ska inte beviljas utan betraktas som en skuld.

Tänk på att personer med bestående behov av omfattande vård och omsorg eller lider av vissa sjukdomar kan ha rätt till särskilt tandvårdsstöd s k "grönt kort", vilket innebär att de betalar samma taxa för tandvård som för övrig sjukvård, och att behandlingen omfattas av högkostnadsskydd. Även personer som har beviljats särskilt boende kan omfattas av det särskilda tandvårdsstödet.

Mer information finns på www.vgregionen.se

Kostnad för en årlig undersökning är en godtagbar utgift i samband med ansökan om ekonomiskt bistånd, under förutsättning att personen har varit aktuell för ekonomiskt bistånd under mer än ett år.

Telefon

Bistånd till öppning av telefonabonnemang beviljas endast hushåll med styrkt behov av stationär telefon. Mobiltelefon med telefonkort kan jämföras med och utgöra ett billigare alternativ till fast telefon.

I följande fall kan behov av stationär telefon motiveras:

- Personer som på grund av ålder, sjukdom eller skada inte har förmåga att använda en mobiltelefon.
- Stationär telefon är en förutsättning för att läkarföreskrivna tekniska hjälpmedel som t ex trygghetslarm ska kunna installeras.

Kostnader för telefoninstallation på grund av intensivövervakning med fotboja ska inte beviljas då detta bekostas av Kriminalvården.

Alla löpande kostnader ingår i riksnormen.

Kostnad för inköp av mobiltelefon kan beviljas med 1 000 kronor då det bedöms vara nödvändigt att ha en s k "smartphone" för att kunna ha bank-id och därmed kunna delta i en mängd olika samhällsfunktioner. Kan beviljas max en gång per år.

Tvättmaskin

Bistånd till inköp av tvättmaskin beviljas endast om det finns ett fysiskt eller psykiskt funktionshinder som gör det omöjligt att använda fastighetens gemensamma tvättstuga. Behovet ska styrkas med läkarintyg.

Bistånd kan även beviljas till personer som av medicinska skäl är tvingade att tvätta mycket oftare än normalt. Behovet ska styrkas med läkarintyg. En förutsättning för biståndet är att behovet inte kan tillgodoses genom exempelvis handikappersättning, annan boende i hushållet eller genom hjälp i hemmet.

OLIKA GRUPPERS RÄTT TILL EKONOMISKT BISTÅND

Vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd ingår prövning av huruvida behoven kan tillgodoses på annat sätt. Av förarbetena till lagen framgår att den enskilde är skyldig att efter förmåga bidra till sin försörjning. Detta innebär bland annat att socialtjänsten kan kräva att arbetslösa som söker ekonomiskt bistånd aktivt söker arbete och deltar i insatser som bedöms främja möjligheterna att få ett arbete. Socialtjänsten kan även kräva att den enskilde deltar i praktik eller arbetsträning. Kraven på en arbetslös biståndssökande person kan ingå som ett led i prövningen antingen enligt 4 kap 1 § SoL eller 4 kap 4 och 5 §§ SoL. Det är viktigt att det i utredning och beslut klargörs vilka lagrum som tillämpas.

4 kap 1 § SoL

Socialtjänsten kan som huvudregel kräva att en arbetslös person står till arbetsmarknadens förfogande på heltid, och att denne tar anvisat arbete. Den biståndssökande måste söka och ta varje lämpligt arbete. Ett arbete är, enligt 11 § Lagen om arbetslöshetsförsäkring, lämpligt om skälig hänsyn tagits till den sökandes förutsättningar för arbetet och andra personliga förhållanden.

På den som arbetar deltid kan krav ställas på heltidsarbete, om det är möjligt att få. Heltidsarbete ska alltid sökas. I kravet på den enskilde ingår också att denne deltar i insatser, exempelvis arbetsmarknadsutbildning, praktik eller arbetsrehabiliterande åtgärder, för att höja sin kompetens och förbättra sina möjligheter att få ett arbete. Även utbildning på grundskolenivå och arbetssökarverksamhet räknas hit.

Socialtjänsten kan som huvudregel inte kräva motprestation. Socialtjänsten kan dock ställa krav på deltagande i praktiskt arbete när det är motiverat utifrån den enskildes situation. Krav på deltagande i en viss aktivitet ska alltid föregås av en individuell bedömning av den biståndssökandes behov och förmåga.

De allmänna reglerna om möjligheten att ställa krav på biståndssökande kan inte i samma utsträckning användas för människor som har en allvarlig beroendeproblematik eller svår psykisk ohälsa. En individuell bedömning ska alltid göras för att avgöra vilka krav som kan ställas på den enskilde.

När det gäller personer som helt eller i stor utsträckning vägrar medverka i socialtjänstens arbete för att utarbeta en individuell planering så kan detta utgöra grund för att reducera biståndet. Den enskilde ska ges en noggrann information om kravens innebörd och vad som blir konsekvensen om kraven inte följs. Det kan vara lämpligt med någon form av skriftlig bekräftelse på att sökande fått informationen, denna bör dock inte utformas som en överenskommelse. För all arbetsträning och praktik som sker med stöd av 4 kap 1 och 4 §§ SoL ska samverkan ske med Arbetsförmedlingen, så att deras kunskap tas tillvara i bedömningen om vad som är en lämplig planering för den enskilde.

4 kap 4 § SoL

I 4 kap 4 § SoL finns utvidgade möjligheter att ställa vissa krav på i första hand yngre personer, under 25 år, som erhåller ekonomiskt bistånd och som inte fått fäste på arbetsmarknaden. Den utvidgade möjligheten gäller även personer som fyllt 25 år, och som av särskilda skäl är i behov av kompetenshöjande insatser.

Särskilda skäl är exempelvis sociala och medicinska svårigheter. Bestämmelsen gäller endast de som är mer långvarigt arbetslösa och som inte kan få lämplig arbetsmarknadsåtgärd och som inte heller bedöms kunna få en lämplig arbetsmarknadsåtgärd inom rimlig tid. Långvarig arbetslöshet kan leda till sådana problem att det utifrån individuella omständigheter bedöms innebära särskilda skäl för insatser.

Syftet med praktik eller andra kompetenshöjande åtgärder ska vara att förhindra passivisering i ett långvarigt bidragsberoende. Deltagandet ska vara ett led i en medveten strategi att närma sig arbetsmarknaden, och krav på en viss aktivitet ska föregås av en individuell bedömning av den enskildes behov och förmåga. Insatsen ska vara tidsbegränsad och ska dokumenteras i en arbetsplan.

Vid aktualisering

Fokus ska ligga på att undanröja försörjningshindret. Sökande ska vara inskriven på Arbetsförmedlingen.

Om den sökande har blivit arbetslös på grund av att hen har sagt upp sig själv är huvudprincipen att ekonomiskt bistånd inte ska kompensera den avstängning från a-kassan som det innebär att avsluta en anställning på egen begäran. Om sökande i övrigt uppfyller förutsättningarna för ekonomiskt bistånd är denne berättigad till bistånd först från den dag som rätten till arbetslöshetsersättning inträder.

Om den sökande åberopar att denne haft synnerliga skäl att säga upp sig ska denne alltid uppmanas att i första hand försöka få avstängningen från a-kassan hävd. En bedömning ska alltid göras i det enskilda fallet.

Att stå till arbetsmarknadens förfogande

Den som är arbetslös och bedöms som arbetsför ska stå till arbetsmarknadens förfogande och aktivt söka arbete. Det innebär att vara anmäld på Arbetsförmedlingen och söka arbete i hela landet. Krav ska ställas på att den enskilde som saknar försörjning ska söka vilket arbete som helst som han eller hon anses klara av. Det kan även gälla tillfälliga och mindre kvalificerade arbeten som den sökande omgående ska kunna ta.

Med utgångspunkt i barnens bästa, och utifrån kunskapen om att barn med yrkesarbetande föräldrar har bättre förutsättningar i sina liv än barn med bidragstagande familjer, kan det även vara motiverat att även barnfamiljer flyttar för att föräldrarna långsiktigt ska kunna försörja sig genom arbete. Arbetets varaktighet och omfattning måste då övervägas, liksom konsekvenserna för övriga familjemedlemmar.

Den enskilde ska genom att uppvisa en jobbsökarlista visa att hen söker arbete kontinuerligt och att det är en godtagbar kvalitet i arbetssökandet. För en person utan arbetshinder kan som regel krävas att hen söker minst två arbeten per dag (enligt dom från Kammarrätten i Stockholm 2018-04-03). En individuell prövning ska dock alltid göras kring antal arbeten som bedöms rimligt att söka.

Kontinuerlig kontakt ska hållas med Arbetsförmedlingen, speciellt i ärenden beträffande ungdomar och personer med längre arbetslöshetsperioder. Trepartsmöten ska hållas regelbundet i syfte att samverka och för att ge den enskilde individuellt stöd till egen försörjning.

Den som är arbetslös och söker ekonomiskt bistånd bör erbjudas stöd i sitt arbetssökande genom strukturerade insatser från socialtjänsten och arbetsmarknadsenheten i samarbete, för att främja anställningsbarheten. En utredning för att klargöra förutsättningarna för självförsörjning ska göras. Utifrån denna utredning görs en planering tillsammans med den enskilde. Socialtjänsten ska verka för att den enskilde aktiverar sina egna resurser.

För rätt till ekonomiskt bistånd kan enligt 4 § krav ställas på deltagande i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som kommunen tillhandahåller. Kravet och den kompetenshöjande insatsen ska vara tidsbegränsad och utformas i samråd med den enskilde och Arbetsförmedlingen. Beslut enligt 4 kap 4 § SoL går inte att överklaga. Om den enskilde utan godtagbara skäl avböjer kompetenshöjande verksamhet eller uteblir från verksamheten kan biståndet nedsättas eller avslås, enligt 4 kap 5 § SoL. Det samma gäller om den enskilde utan goda skäl uteblir. Beslut enligt 5 § går att överklaga.

För att nå gott resultat för den enskilde är det viktigt att krav kombineras med aktiva och stödjande insatser. I arbetet ska stöd- och motivationssamtal ingå. Krav ska ställas på att den arbetslöse ska delta i arbetssökarverksamhet i enlighet med upprättad planering. Den som uppmanas att delta i arbetssökarverksamhet, praktik, arbetsträning eller sysselsättning ska delta i detta. Om den enskilde inte bedöms uppfylla kraven att stå till arbetsmarknadens förfogande, exempelvis genom att inte söka arbete eller genom att vägra delta i exempelvis arbetspraktik eller arbetssökarverksamhet, påverkar detta rätten

till ekonomiskt bistånd för hela hushållet. Det samma gäller vid frånvaro från aktivitet utan dokumenterat giltigt skäl. Vid frånvaro p g a sjukdom mer än fem dagar ska sjukdomen styrkas med läkarintyg. På motsvarande sätt ska sjukdom styrkas vid frånvaro för vård av sjukt barn. För personer som har många korta frånvarotillfällen ska läkarintyg krävas vid första sjukdagen. Skriftlig dokumentation ska alltid uppvisas beträffande besök hos läkare eller myndighet som hindrar den enskilde från att delta i arbetsökarverksamheten.

Ordinarie förskolas eventuella semesterstängning utgör inget hinder för att stå till arbetsmarknadens förfogande eftersom föräldrarna alltid erbjuds plats på alternativ förskola.

Den som studerar SFI efter etableringsperioden, då etableringsersättning erhålls, betraktas som arbetslös. Svenskstudierna är i dessa fall en av flera insatser för att öka den enskildes möjligheter till anställning. Samma krav på motprestationer ska ställas på arbetslösa i övrigt som ovan, och den sökande ska när som helst vara beredd att avbryta kursen för att påbörja erbjuden anställning.

Arbetslösa föräldralediga

Barnet ska omgående anmälas till barnomsorgskön och bekräftelse på platsansökan ska visas upp. Så snart det är praktiskt möjligt ska den hemmavarande föräldern ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. Detta innebär att så snart barnomsorgsplats erbjuds ska den accepteras. För tid efter det att barnomsorgsplats erhållits föreligger ingen rätt att vara föräldraledig viss tid. Lagen om föräldraledighet reglerar endast förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Arbetslösa med otillräcklig a-kassa/Alfakassa

Sökande som har ersättning från a-kassa eller Alfakassa riskerar att förlora sin ersättning om de deltar i kommunal aktivering. Det är olika regler som gäller beroende på vilken kassa det gäller. Den sökande måste ha fått ett godkännande från sin kassa, vilket ska styrkas med intyg, för att kunna delta i en av kommunen anordnad verksamhet. Konsekvensen av att annars ställa krav på att denna grupp ska delta i aktiviteter är att behovet av ekonomiskt bistånd kan öka.

Arbetslösa med sociala eller medicinska problem

Människor har i regel betydande resurser även då det finns problem av något slag. För att socialtjänsten ska ställa andra krav än de som ställs på arbetssökande enligt ovan, ska problematiken vara allvarlig och omfattande. Sådana skäl är en allvarlig beroendeproblematik, svår psykisk ohälsa eller dokumenterad arbetsoförmåga p g a sjukdom. Personer med denna problematik har oftast behov av insatser från andra enheter inom socialtjänsten eller från vården. För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska den enskilde medverka i planering i syfte att bli arbetsför eller medverka till att få en annan ersättning ur det generella socialförsäkringssystemet.

Sjukskrivna

För att arbetsoförmåga vid sjukdom ska godkännas ska en person ha ett relevant läkarutlåtande som styrker oförmåga att helt eller delvis arbeta eller delta i arbetslöshetsaktiviteter. Det är inte sjukdomen i sig som bedöms, utan arbetsförmågan. Arbetslösa som är sjuka ska, om det utifrån medicinsk bedömning är lämpligt, erbjudas rehabiliterande insatser. Insatser ska erbjudas i form av samverkan med vårdcentral, psykiatrimottagning eller annan vårdgivare samt Försäkringskassan.

Den som inte kan arbeta på grund av sjukdom ska erbjudas arbetsrehabilitering till lämpligt arbete eller motiveras att ansöka om sjukersättning. För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska personen medverka till behandling och rehabilitering i syfte att bli arbetsför. Arbetslösa och sjukskrivna på deltid ska delta i arbetssökarverksamhet i förhållande till sjukskrivningens omfattning.

Personer med beroendeproblematik

De allmänna reglerna om möjligheten att ställa krav på biståndssökande kan inte i samma utsträckning användas för människor som har en allvarlig beroendeproblematik. Vägrar dessa personer helt eller i stor utsträckning att medverka i socialtjänstens arbete för att utarbeta en arbetsplan eller för att genomföra en utredning kan detta utgöra grund för att reducera biståndet.

Socialtjänsten kan inte ställa krav på att en person med allvarlig beroendeproblematik ska följa en viss behandlingsplan för att vara biståndsberättigad. Däremot kan det ställas krav på att personer som förvisso har en pågående problematik, men som inte är arbetsförmögna av medicinska skäl, deltar i arbetssökarverksamhet som en förutsättning för rätten till ekonomiskt bistånd.

Krav på deltagande i praktik eller arbetsträning enligt 4 kap 4 § SoL kan tillämpas på personer med lindrigare beroendeproblematik, men ska inte ersätta vård och behandling för beroendesjukdom. Däremot kan deltagande verka förebyggande vid begynnande beroendeproblematik eller utgöra ett komplement till andra insatser mot beroendeproblematiken. De krav som ställs ska vara relevanta och sakligt grundade på behov av kompetensutveckling. Kravet på deltagande i en viss praktik eller arbetsträning ska alltid föregås av ett övervägande huruvida den enskildes medverkan vid en arbetsplats är lämplig. När det gäller personer med en påvisbar pågående beroendeproblematik kan biståndet reduceras om det är uppenbart att biståndet inte används till avsett ändamål.

Personer med psykisk ohälsa

När det gäller personer med svår psykisk ohälsa och beteendemässiga störningar måste socialtjänsten först utreda de grundläggande problemen innan socialtjänsten tar ställning till hur socialtjänsten bäst kan stärka den enskildes framtida försörjningsförmåga. I arbetet med personer med svår psykisk ohälsa är det oftast nödvändigt att samverka med andra enheter inom förvaltningen och med vården. Liksom vad gäller personer med lindrig beroendeproblematik kan socialtjänsten på personer med lindrigare psykisk ohälsa ställa krav på deltagande i praktik eller arbetsträning, enligt 4 § SoL. Detta ska inte ersätta vård och behandling, men insatserna kan vara ett komplement eller ett led i rehabilitering. De krav som ställs ska vara relevanta och sakligt grundade på behov och kompetensutveckling.

Studerande

Vuxenstuderande

Utgångspunkten är att vuxenstuderande inte står till arbetsmarknadens förfogande och därför inte är berättigade till ekonomiskt bistånd. Vuxenutbildning ska finansieras genom det statliga studiemedelssystemet eller med aktivitetsstöd via Arbetsförmedlingen.

Ekonomiskt bistånd ska som huvudregel inte beviljas som studiefinansiering för reguljär utbildning eftersom detta kan medföra inlåsningseffekt. Detta genom att utbildningen blir ett mål i sig och den enskilde förlorar fokus på det primära målet självförsörjning genom arbete. Det snabbaste sättet till självförsörjning innebär ibland att individen får välja bort en önskad insats till förmån för ett enklare arbete. Ekonomiskt bistånd ska

inte beviljas vid annat än kosta tidsbegränsade kurser inom ramen för de insatser som erbjuds arbetslösa, där den sökande samtidigt söker arbete. Den sökande ska när som helst vara beredd att avbryta kursen för att påbörja ett erbjudet arbete. Om en person i undantagsfall, efter individuell behovsprövning, beviljas ekonomiskt stöd av socialtjänsten för vuxenstudier ska denne ändå alltid söka studiemedlets bidragsdel.

Studier under studieuppehåll

Socialtjänsten ska begära att studerande som under studieuppehåll behöver ekonomiskt bistånd ska delta i anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. För att ha rätt till ekonomiskt bistånd ska studerande visa att de i god tid sökt feriearbete då inkomstbortfallet är en förutsägbar situation. Studiemedlet ska täcka levnadsomkostnaderna under terminen t o m den dag terminen slutar, enligt studiemedelsbeslutet. Först därefter inträder rätt till ekonomiskt bistånd.

Högskolestuderande har inget uppehåll mellan hösttermin och vårtermin och ska därför inte beviljas ekonomiskt bistånd för studieuppehåll då. För övriga studerande kan bistånd beviljas för studieuppehållet över jul och nyår.

Inkomster från extraarbete som utbetalas under månaden innan studierna avslutas ska räknas som en inkomst inför uträkning av behovet första biståndsmånaden.

Ungdomar under 21 år som går i skolan

Föräldrarna har enligt föräldrabalken försörjningsansvar för ungdomar som går i skolan, till dess den unge fyller 21 år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan eller annan jämförlig grundutbildning. För ungdom som fyllt 18 år är föräldrarna försörjningsansvariga endast om den unge går i skolan. Gör den unge ett uppehåll i sin skolgång är föräldrarna inte försörjningsansvariga under uppehållet, men försörjningsansvaret inträder igen när den unge återupptar studierna. Ferier och tid då den unge på grund av sjukdom är förhindrad att delta i studier anses i praxis utgöra tid då skolgång pågår. Försörjningsansvaret upphör alltså inte på sommarlovet mellan två årskurser i gymnasieskolan. I de fall föräldrarna har försörjningsansvar ska skolungdomen räknas som barn i hushållet, om det inte finns särskilda skäl för den unge att han bistånd som ett eget hushåll.

Personer 65 år och äldre

Personer som är 65 år och äldre och som ansöker om ekonomiskt bistånd ska hänvisas till Pensionsmyndigheten för att ansöka om bostadstillägg om det saknas. Äldreförsörjningsstöd inträder automatiskt om pensionen är låg.

Om ekonomiskt bistånd beviljas i avvaktan på beslut hos Pensionsmyndigheten ska beloppet återsökas.

Företagare eller personer med fria yrken

Ekonomiskt bistånd beviljas inte till den som är egen företagare. Aktiebolag representerar en realiserbar tillgång, liksom vissa handelsbolag och enskilda firmor. En del enskilda firmor representerar ingen tillgång och bedriver i princip ingen verksamhet. I dessa fall ska den sökande avregistrera firman på Bolagsverket och Skatteverket, skriva in sig på Arbetsförmedlingen och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande för att bli berättigad till ekonomiskt bistånd. Undantag kan göras om:

- behovet av bistånd är högst 3 månader, därefter ger firman åter inkomster.
- företagaren har uppburit aktivitetsstöd från Arbetsförmedlingen under 6 månader och det finns utsikt att företaget ger inkomster inom 3 månader.

- verksamheten i firman ger viss inkomst och den sökande bedöms inte vara möjlig att placera på lönearbetsmarknaden inom överskådlig tid.

Sökande med fria yrken så som exempelvis konstnärer, författare, artister och frilansarbetare har ofta F-skattsedel eftersom detta är ett krav från deras uppdragsgivare. Deras ansökan om ekonomiskt bistånd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa och samma krav på motprestation ska ställas.

Inskrivna för kriminalvård eller rättspsykiatrisk vård

Den som avtjänar ett fängelsestraff kan normalt sett inte anses ha rätt till ekonomiskt bistånd. För personer inskrivna inom kriminalvården ska kriminalvårdsmyndigheten svara för alla kostnader under verkställighetstiden med undantag för den enskildes kostnader i form av hyra och uppehälle under frigivningspermission.

Personer som dömts till fängelsestraff har i princip rätt att omgående påbörja verkställigheten. Vid ansökan om ekonomiskt bistånd i avvaktan på fängelsestraff kan behovet tillgodoses genom att den sökande inställer sig hos kriminalvården.

Sökandes möjlighet till inkomst från arbete inom kriminalvårdsanstalten ska alltid utredas innan ekonomiskt bistånd beviljas. Personer som är häktade, inklusive de som genomgår rättspsykiatrisk undersökning, får häktesbidrag från kriminalvården och ska inte beviljas fickpengar.

Personer som avtjänar ett fängelsestraff har under denna period "sysselsättningsplikt". Denna ersättning används till viss del till vissa ändamål som t ex vid permission och frigivning (permissionskontot).

För hyra och andra kostnader förknippade med eventuell bostad gäller i vissa fall särskilda regler som beskrivs nedan.

Tandvård

Den intagne ansvarar i första hand för att bekosta eventuell tandvård. Saknar den intagne medel till att bekosta tandvården har Kriminalvården ansvar för den akuta tandvården, och om straffet överstiger 2 år har Kriminalvården ansvar även för grundläggande tandvård.

Boendekostnad

Personer som är häktade har rätt till bistånd från socialtjänsten till hyra om inte behovet kan tillgodoses på annat vis. En sedvanlig ekonomisk prövning ska alltid göras.

Personer som är dömda till kriminalvård kan i vissa fall beviljas bistånd till hyra under verkställighetstiden. Vägledande vid prövning ska vara den sökandes hyresförhållande, straffets längd, egen förmåga att betala hyran eller del av hyran, samt rehabiliteringsaspekten.

Vid strafftid på högst 6 månader kan ekonomiskt bistånd till hyran beviljas om det är olämpligt eller omöjligt att hyra ut lägenheten i andra hand. Om den sökande hyr andrahandslägenhet eller inneboenderum kan bistånd beviljas om hyresrätten kvarstår efter frigivning.

Om hyresavtal sägs upp kan det bli aktuellt med bistånd till kostnad för förvaring av bohaget. Denna kostnad bör ses i förhållande till kostnad för nyanskaffning av möbler och husgeråd i kombination med förvaring av en mindre del personligt lösöre.

Vid vårdtid som överstiger 6 månader ska den sökande försöka få sin lägenhet uttyrd i andra hand eftersom bostad efter frigivning är betydelsefull för fortsatt rehabilitering. Under tid då sökande försöker ordna lägenhetsfrågan kan bistånd till hyran beviljas.

Vid beviljad hyra under fängelsetiden kan också kostnad för el- och nätavgift, hemförsäkring och fackavgift beviljas.

Frigivning

I samband med avslutning av kriminalvård ligger ansvaret för bistånd enligt 4 kap 1 § SoL på folkbokföringskommunen under en övergångsperiod (se 16 kap 2 § SoL). En rimlig övergångstid kan vara cirka 1 månad. Därefter har vistelsekommunen ansvaret. Kriminalvården ansvarar för att den intagne har lämpliga kläder för årstiden vid frigivning.

Intensivövervakning med elektronisk kontroll – s k fotboja

Fotboja förekommer del som påföljd vid kortare straff och dels som ett led i frigivningsförberedelserna, s k IÖV-utsluss. Personer som avtjänar straff med fotboja jämställs med frivårdsklient, och har exempelvis rätt att fortsätta uppbära eventuell pension och sjukpenning, dock inte ersättning från a-kassa.

Om behovet inte kan tillgodoses på annat vis har personen rätt till ekonomiskt bistånd från kommunen till sin försörjning under verkställigheten med fotboja. Om verkställigheten med fotboja upphävs och övergår i anstaltsvård gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården.

Ekonomiskt bistånd till eventuella merkostnader på grund av intensivövervakningen, så som avgifter, telefoninstallation eller resor till och från aktiviteter, ska inte beviljas då dessa bekostas av kriminalvårdsmyndigheten.

Vid IÖV-utsluss är personen fortfarande inskriven på anstalt och har inte rätt till ekonomiskt bistånd för sin försörjning, utan reglerna för inskrivna inom kriminalvården gäller.

Kontraktsvård

Kontraktsvård är ett alternativ till fängelse som innebär att den dömda får genomgå missbruksbehandling där kriminalvården och socialtjänsten upprättar en gemensam behandlingsplan. Kriminalvården har kostnadsansvaret för behandlingen fram till tänkt dag för villkorlig frigivning, vilket inträffar efter 2/3 av det alternativa fängelsestraffet.

Vid behandling på institution står kriminalvården för alla kostnader till vårdgivaren i samband med placeringen, så som fickpengar, drogkontroller, sjukvårdskostnader, resor, klädustrustning, fritids- och sportutrustning och hygienartiklar. I dessa fall ska ekonomiskt bistånd inte beviljas.

Om behandlingen sker i öppenvård bekostar kriminalvården enbart den behandling och kontroll som följer av behandlingsplanen. Klientens behov av ekonomiskt bistånd ska prövas av socialtjänsten.

Kontraktsvård är en påföljd och om klienten avbryter eller missköter den uppgjorda behandlingsplanen gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården.

Samhällstjänst

Samhällstjänst är en dom till skyddstillsyn med föreskrift att utföra oavlönat arbete hos ideella föreningar, organisationer, kyrkor och är ett alternativ till fängelse.

Samhällstjänsten ska utföras under den dömdes fritid, t ex kvällar eller veckoslut, under kontroll av frivårdsmyndigheten. Den dömda kan behålla sitt ordinarie arbete eller studier eller vara aktivt arbetsökande. Det faktum att en bidragssökande person är dömd till samhällstjänst ska inte påverka socialtjänstens krav på den sökande att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid, och t ex delta i praktik.

Inskrivna för rättspsykiatrisk vård

Den som genomgår rättspsykiatrisk vård eller är omhändertagen enligt smittskyddslagen har rätt till ekonomiskt bistånd på samma villkor som personer inskrivna för vård inom socialtjänsten. Observera att dömda till rättspsykiatrisk vård har kvar rätten till sjukpenning, pension, bostadsbidrag etc.

Inskrivna för vård och behandling inom socialtjänsten

Personer som beviljas heldygnsvård eller behandling är berättigade till ekonomiskt bistånd på samma villkor som andra om behovet inte kan tillgodoses på annat vis. Biståndet ska reduceras för kostnader som den sökande inte har under vårdperioden.

Som regel beviljas bistånd till fickpengar, eventuell avgift för fackförening eller a-kassa samt eventuella arbetsresor. Bistånd till receptbelagd medicin beviljas vid behov. I vissa fall kan även kostnader för egen bostad under placeringstiden ingå i det ekonomiska biståndet. Beroende på vilken typ av placering som är beslutad kan egenavgift för kost och logi ingå, se beloppsbilaga för fördelning av riksnorm.

Boendekostnad

Ensamstående person som erhåller vård/behandling på sjukvårdsinstitution eller i hem för vård eller boende kan beviljas bistånd till hyra för den egna bostaden om sökande ska vistas i bostaden under t ex permissioner.

Om vårdtiden är längre än sex månader, och den sökande inte kommer att vistas i bostaden, ska möjligheten att hyra ut bostaden i andra hand undersökas. Magasinering av bohaget kan bli aktuellt.

För personer som under placeringstiden har kvar sin bostad ingår även kostnader med anknytning till bostaden i biståndet. Dessa kostnader är hyra, abonnemangskostnad för hushållsel, abonnemangskostnad för fast telefon, hemförsäkring och TV-avgift. Bistånd till dessa kostnader beviljas efter sedvanlig prövning.

Egenavgift vid vård och behandling

Ekonomiskt bistånd ska ej beviljas till egenavgift vid placering för vård och behandling. Om personen inte har tillräckliga inkomster att betala avgiften med ska avgiften nedsättas eller efterges i samband med placeringsbeslutet.

Fickpengar

Fickpengar beviljas vid vistelse på exempelvis behandlingshem eller sjukhus om behovet inte kan tillgodoses med egen inkomst eller genom behandlingshemmets avtal. Fickpengar prövas individuellt, se beloppsbilaga.

Kläder

Extra bidrag till kläder och skor beviljas som huvudregel inte. Sökande som placeras för vård eller behandling kan vid akut behov av klädotrustning få bistånd till kläder och skor, inom ramen för ekonomiskt bistånd om detta inte ingår i avtalet med det aktuella behandlingshemmet.

Reskostnader

Bistånd till resor i samband med institutionsvård, t ex för informationssamtal, in- och utskrivning på institutionen samt möten med socialsekreterare kan vid behov beviljas.

Utländska medborgare

En utländsk medborgare, med undantag för vissa EU-medborgare och deras anhöriga, får inte uppehålla sig i Sverige i mer än tre månader från inresan utan att ha uppehållstillstånd. I de fall sökande vistas i landet mer än tre månader utan uppehållstillstånd har kommunen underrättelseskyldighet enligt 7 kap 1 § utlänningsförordningen.

Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha uppehållstillstånd eller visum redan vid inresa.

Om en svensk medborgare gifter sig med en medborgare från ett annat EU-land eller annat utomnordiskt land, ska denne ha sökt och beviljats uppehållstillstånd i Sverige innan inresa i landet. Detta krävs dock inte om medborgaren från annat EU-land själv uppfyller kriterierna för att ha uppehållsrätt, genom t ex en anställning i Sverige, se avsnitt nedan.

Med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige, och som vistas här, har samma rätt till ekonomiskt bistånd som svenska medborgare. Utländska medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska alltid kunna uppvisa beslut om uppehålls- och arbetstillstånd.

Utländska medborgare med uppehållstillstånd för besök ska bedömas på samma sätt som utländska medborgare som befinner sig tillfälligt i landet.

För utländsk medborgare utan viseringsplikt krävs denna typ av uppehållstillstånd efter tre månaders vistelse i Sverige. Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha denna typ av uppehållstillstånd redan vid inresa.

Studenter ska inte beviljas ekonomiskt bistånd annat än i undantagsfall, i en akut nödsituation. Upphållstillståndet har beviljats under förutsättningen att försörjningen är tryggad under vistelsen i landet.

Utan uppehållstillstånd

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, t ex turister, affärsresande och säsongarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till landets ambassad eller konsulat.

I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat vis. Det yttersta ansvaret skulle i det enskilda fallet kunna ge den enskilde matpengar samt en biljett hem.

Efter tre månaders vistelse i Sverige inträder kravet på uppehållstillstånd. Vänder sig personen till socialtjänsten efter mer än tre månader i landet, och personen saknar uppehållstillstånd och inte heller har ansökt om uppehållstillstånd, är socialtjänsten enligt utlänningsförordningen skyldig att underrätta polismyndigheten. Skyldigheten inträder första gången en nämnd vidtar en åtgärd i ett ärende om socialtjänst, t ex registrerar en ansökan om ekonomiskt bistånd.

Socialnämnden bör också uppmana personen att ta kontakt med Migrationsverket för att ansöka om uppehållstillstånd.

Asylsökande

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljas bistånd i form av dagersättning enligt LMA (Lag om mottagande av asylsökande). Detta gäller oavsett om den asylsökande vistas på förläggning eller hos släkting i kommunen.

Kommunen ansvarar för gruppen "Övriga som sökt uppehållstillstånd" i Sverige, och omfattas av 1 § punkt 3 i LMA, d v s "har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medge4s rätt att vistas här medan ansökan prövas". Det är Migrationsverket som beslutar om detta, och beslutet ska visas upp av den sökande. Dessa personer beviljas dagersättning enligt LMA och det utbetalas av kommunen. Detta gäller även personer som tidigare haft uppehållstillstånd som upphört att gälla, och som på nytt har sökt uppehållstillstånd. I det senare fallet kan det bli aktuellt att beviljas hyra.

Dagersättningen ska täcka kostnader för livsmedel, kläder och skor, fritidsaktiviteter, hygienartiklar och andra förbrukningsvaror. Dagersättningen ska även täcka utgifter för hälso- och sjukvård, tandvård och läkemedel. Om särskilt angeläget behov uppstår kan särskilt bidrag lämnas för kostnader avseende vinterkläder, glasögon, handikapputrustning, spädbarnsutrustning och begravningskostnad.

Bistånd som kommunen utger enligt LMA ska återsökas från staten.

Undantag från ovanstående ska göras för barn under 18 år som bor hos vårdnadshavare med uppehållstillstånd. Dessa ska beviljas bistånd enligt SoL.

EU-medborgare

För en EU-medborgare gäller särskilda regler som innebär att kravet på uppehållstillstånd enligt utlänningslagen inte gäller, under vissa förutsättningar. Bestämmelser om uppehållsrätt som reglerar EU-medborgares rätt att vistas i landet finns i utlänningslagen och utlänningsförordningen. Reglerna om uppehållsrätt omfattar även medborgare från EES-länderna Island, Norge och Liechtenstein. Reglerna om uppehållsrätt omfattar dock inte medborgare från Schweiz, för vilka regler om uppehållstillstånd fortfarande gäller.

Reglerna om uppehållsrätt är endast tillämpliga på sådana EU-medborgare som reser till eller uppehåller sig i en annan medlemsstat än den de själva är medborgare i, och därigenom nyttjar den fria rörligheten.

Med uppehållsrätt avses en rätt för EU-medborgare och deras familjemedlemmar att vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd under vissa förutsättningar.

EU-medborgaren har uppehållsrätt om:

- han eller hon är arbetstagare eller egen företagare i Sverige, har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få anställning
- är inskriven som studerande vid erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och sina familjemedlemmar som gäller i Sverige. Med familjemedlem avses make/maka eller sambo. Med familjemedlem avses vidare släkting i rakt nedstigande led om släktingen är under 21 år eller är beroende av dem för sin försörjning. Slutligen avses även släkting i rakt uppstigande led, om släktingen är beroende av dem för sin försörjning. Det skall noteras att familjemedlemmar inte behöver vara EU-medborgare för att ha uppehållsrätt.

Om en svensk medborgare gifter sig med en medborgare från annat EU-land eller annat utomnordiskt land ska denna dock ha sökt och beviljats uppehållstillstånd i Sverige innan inresa i landet. Detta krävs dock inte om medborgaren från annat EU-land själv uppfyller kriterierna för att ha uppehållsrätt, exempelvis genom en anställning i Sverige.

Upphållsrätten finns så länge villkoren är uppfyllda.

En EU-medborgare som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år har permanent uppehållsrätt.

Registrering och ansökan om uppehållskort

En EU-medborgare som har uppehållsrätt och som avser att stanna i Sverige under längre tid än tre månader skall enligt utlänningslagen registrera sig hos Migrationsverket. Registreringsskyldigheten gäller dock inte arbetssökande.

En EU-medborgares familjemedlem som inte är EU-medborgare skall ansöka om uppehållskort hos Migrationsverket senast tre månader efter ankomsten till Sverige. Ett bevis om registreringen och ett intyg om inlämnad ansökan om uppehållskort kan användas av EU-medborgaren vid en biståndsansökan för att visa att han eller hon har uppehållsrätt som t ex arbetstagare.

Yrkesverksamma personer

En EU-medborgare har uppehållstillstånd om han eller hon är arbetstagare eller egen företagare i Sverige. Detta förutsätter att en arbetstagare kan visa intyg om anställning eller liknande.

Om en EU-medborgare vistas i Sverige som arbetstagare har de samma rätt till ekonomiskt bistånd som svenska medborgare. För rätt till bistånd krävs det självklart att övriga krav enligt 4 kap 1 § SoL är uppfyllda.

Arbetssökande

För att EU/EES-medborgare ska ha rätt till ekonomiskt bistånd i Sverige krävs att den enskilde antingen har uppehållstillstånd, som beslutas av Migrationsverket, eller uppehållsrätt. Med uppehållsrätt avses rätten för EU/EES-medborgare och deras familjemedlemmar att under vissa villkor, som regleras i utlänningslagen, vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd. Upphållsrätten finns så länge villkoren är uppfyllda. EU/EES-medborgare som inte uppfyller kriterierna för uppehållsrätt måste alltså ha uppehållstillstånd för att ha rätt till likabehandling med svenska medborgare. EU/EES-

medborgare som har uppehållstillstånd kan styrka detta genom att visa ett beslut från Migrationsverket. När det gäller uppehållsrätt finns det inte något formellt beslut och personen behöver därför styrka sin uppehållsrätt på annat sätt. Socialtjänsten måste utifrån vad personen kan redovisa om sin situation ta ställning till om vederbörande uppfyller kriterierna för uppehållsrätt i varje enskilt fall. Om det finns fler personer i hushållet behöver man även ta ställning till om dessa kan anses ha uppehållsrätt som familjemedlemmar. En familjemedlem, som inte har uppehållsrätt för egen del, har endast uppehållsrätt så länge som anknytningspersonen har uppehållsrätt.

En arbetssökande EU-medborgare har i regel inte rätt till ekonomiskt bistånd. En individuell bedömning måste dock alltid göras i det enskilda fallet, där hänsyn bl a skall tas till vistelsetidens längd och avsikten med vistelsen. Se även Akut nödsituation.

För personer med rätt till a-kassa enligt hemlandets regler finns möjlighet att under tre månader ta med sig denna ersättning till det land man tillfälligt vistas. Kommunen måste från fall till fall bedöma om och i så fall vilken omfattning bistånd ska beviljas.

Icke yrkesverksamma personer

Vidare har vissa studerande och personer, t ex pensionärer, som har tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt en heltäckande sjukförsäkring uppehållsrätt. En EU-medborgare som lagligen vistas i Sverige vid biståndsbedömningen ska i princip behandlas på samma sätt som en svensk medborgare under samma förutsättningar

Kommunen måste från fall till fall bedöma om och i så fall i vilken omfattning bistånd ska beviljas.

Tillfällig vistelse

EU-medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, t ex som turister eller affärsresande, och som inte har något arbete i Sverige och inte heller har för avsikt att arbeta i Sverige ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat.

I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat vis. Det yttersta ansvaret skulle i det enskilda fallet kunna ge den enskilde matpengar samt en biljett hem.

Det skall noteras att en EU-medborgare som uppfyller kriterierna för uppehållsrätt enbart kan bli aktuella för avvisning i särskilda situationer. EU-medborgare som inte är arbetstagare, egenföretagare, arbetssökande och deras familjemedlemmar får dock avvisas t ex om de under vistelsen i Sverige utgör en belastning på biståndssystemet enligt SoL. Den underrättelseskyldighet till polisen som föreligger enligt 7 kap 1 § utlänningsförordningen omfattar inte EU-medborgare med uppehållsrätt.

Värnpliktiga

Huvudprincipen är att ekonomiskt bistånd inte ska beviljas till värnpliktig och dennes familj då behovet ska tillgodoses genom de bidrag som utgår enligt familjebidragsförordningen. Detta bidrag söks genom Försäkringskassan.

Omsorgskontoret
Socialchef
Johan Lundh
0528-567609
johan.lundh@fargelanda.se

Organisering av tillsyn av rökfria utomhusmiljöer, utöver skolgårdar

Beslutsförslag

Socialnämnden beslutar att överlämna frågan avseende tillsyn av rökfria utomhusmiljöer, utöver skolgårdar för vidare hantering i Kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Länsstyrelsen har den 9 februari genomfört en tillsyn hos Dalslands och Säfles alkohol- och tobaksenheten

Tillsynen avser samtliga områden enligt alkohollagen och lag om tobak och liknande produkter. De kommuner som har avtal med alkohol- och tobaksenheten för handläggning och tillsyn enligt ovan nämnda lagstiftningar är Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud och Åmål.

Länsstyrelsens bedömning är att nämnderna i respektive kommun följer lagstiftningen i de delar som granskats.

Med anledning av att alkohol- och tobaksenheten endast genomför tillsyn av skolgårdar har Länsstyrelsen skickat en förfrågan till respektive nämnd i avtalskommunerna för att utreda om de har gjort ytterligare tillsyn vad gäller resterande rökfria utomhusmiljöer. Av svaren som inkommit framgår att kommunerna inte har gjort någon tillsyn avseende rökfria utomhusmiljöer utöver den som genomförts av alkohol- och tobaksenheten. Detta beror på att det inte beslutats i kommunerna var ansvaret för tillsynen av resterande rökfria utomhusmiljöer ska ligga.

Följande förbättringsområden har identifierats för nämnderna:

- Nämnderna uppmanas att lyfta frågan internt till kommunstyrelsen avseende om hur arbetet med tillsyn av rökfria utomhusmiljöer, utöver skolgårdar, ska organiseras.
- I samband med handläggningen av ansökningsärenden behöver det säkerställas att all relevant information dokumenteras på ett tydligt sätt.

Johan Lundh
Socialchef

Beslutsunderlag:

Beslut Tillsyn enligt alkohollagen och lag om tobak och liknande produkter
705-55636-2021

Beslutet skickas till:

Kommunstyrelsen

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Samhällsavdelningen
Enheten för folkhälsa och
rättighetsfrågor
Anna Anttila Gustafsson
Tillsynshandläggare
010-224 45 22
anna.anttila.gustafsson@lansstyr
elsen.se

Beslut
2022-04-20

Diarienummer
705-55636-2021

Sida
1(7)

Dalsland & Säffles alkohol- och tobaksenhet
(Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud och
Åmål)

alkohol.tobak@dalsland.se

Tillsyn enligt alkohollagen och lag om tobak och liknande produkter – Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud och Åmål

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen har gjort tillsyn hos Dalsland & Säffles alkohol- och tobaksenhet den 9 februari 2022. Tillsynen avser samtliga områden enligt alkohollagen och lag om tobak och liknande produkter. De kommuner som har avtal med alkohol- och tobaksenheten för handläggning och tillsyn enligt ovan nämnda lagstiftningar är Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud och Åmål.

Länsstyrelsens bedömning är att nämnderna i respektive kommun följer lagstiftningen i de delar som granskats. Således bedöms verksamheten bedrivas utan anmärkning.

Följande *förbättringsområden* har dock uppmärksammats:

- Samtliga nämnder behöver lyfta frågan internt till kommunstyrelsen om hur arbetet med tillsyn av rökfria utomhusmiljöer, utöver skolgårdar, ska organiseras
- I samband med handläggningen av ansökningsärenden behöver det säkerställas att all relevant information dokumenteras på ett tydligt sätt

Detta beslut har fattats av enhetschef Annika Lidström med tillsynshandläggare Anna Anttila Gustafsson som föredragande.

Vid sin bedömning utgår Länsstyrelsen från skala:

- Utan anmärkning
- Brist
- Kritik
- Allvarlig kritik

Annika Lidström

Anna Anttila Gustafsson

Denna rapport har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Kopia till:

- Folkhälsomyndigheten*

Länsstyrelsens handläggning

Inför tillsynsbesöket skickade Länsstyrelsen ut en enkät som besvarades av handläggare vid Dalsland & Sjöfles alkohol- och tobaksenhet. Enkäten innehåller frågor angående verksamhetens organisation, riktlinjer, policys, handläggning samt tillsyn. Inför besöket granskade Länsstyrelsen ärenden som handlagts i enlighet med alkohollagen och lag om tobak och liknande produkter.

Vid besöket fördes diskussioner med handläggare och chef vid alkohol- och tobaksenheten samt representanter från nämnden i respektive kommun utifrån de svar som lämnades i enkäten och utifrån vad som framkom vid aktgranskningen.

Redovisning av aktgranskning

Länsstyrelsen har inför tillsynsbesöket granskat fem ansökningsärenden fördelade på alkohol och tobak.

I sin handläggning av tillsynsärendet har Länsstyrelsen träffat handläggarna vid alkohol- och tobaksenheten och tillsammans med dem gått igenom ärendena. Frågor som Länsstyrelsen haft har besvarats av handläggarna.

Länsstyrelsen anser att handläggningen av de granskade ärendena är tillfredsställande och att ärendehandläggningen överlag håller en hög nivå. Några systembrister eller generella handläggningsfel har inte identifierats.

Granskade ärenden:

Ert dnr 01-2021-00114 Travrestaurangen Åmålstravet

Ert dnr 01-2021-00008 Tapas Restaurang

Ert dnr WADE- 2020-00003 Färgelanda Spel & Godis

Ert dnr WADE-2019-00043 Roy Anderssons Spelbolaget

Ert dnr WADE-2019-00097 Gröne Backe Camping & Stugor

I två av ärendena som granskats, Travrestaurangen Åmålstravet samt Tapas Restaurang saknas en notering om att köket är kontrollerat i enlighet med bestämmelserna i 8 kap. 15 § alkohollagen. Vad gäller Travrestaurangen Åmålstravet saknas även dokumentation över genomfört kunskapsprov och för Tapas Restaurang saknas en notering om att ansökan justerats avseende serveringstiderna.

I ett av ärendena om försäljningstillstånd för tobak, Gröne Backe Camping & Stugor AB, var handläggningstiden relativt lång. Detta förklarades dock genom en tjänsteanteckning i ärendet.

Samverkan och organisation

Dalsland & Säffles alkohol- och tobaksenhet ansvarar enligt avtal för handläggning och tillsyn av ärenden enligt alkohollagen och lag om tobak och liknande produkter för följande kommuner i Västra Götaland: Bengtsfors, Dals-Eds, Färgelanda, Mellerud och Åmål. Vad gäller tillsynen av rökfria utomhusmiljöer uppger alkohol- och tobaksenheten att de enligt avtalet endast ansvarar för tillsynen av rökfria skolgårdar i ovan nämnda kommuner. Av enkätsvaret framgår att alkohol- och tobaksenheten har två heltidstjänster för handläggning och tillsyn av ovanstående områden.

Styrdokument

Det finns inte något gemensamt alkoholpolitiskt program eller annan övergripande handlingsplan som omfattar samtliga avtalskommuner. Bengtsfors kommun har dock bifogat ett handlingsprogram mot alkohol och andra droger.

Utöver de mål som anges i tillsynsplanen finns inte några politiska mål uppsatta för arbetet inom tobaksområdet.

Alkohol- och tobaksenheten har tagit fram riktlinjer för ansökningsärenden enligt alkohollagen och anslutande föreskrifter (jmf 8 kap. 9 § alkohollagen) och som gäller gemensamt för samtliga avtalskommuner. Riktlinjerna är uppdaterade och omfattar även ansökningsärenden enligt lag om tobak och liknande produkter.

Skriftliga rutiner finns för handläggning av ansökningsärenden enligt alkohollagen och lag om liknande produkter. Rutinerna beskriver handläggningsprocessen på ett strukturerat och tydligt sätt. Det finns även skriftliga rutiner för anmälningar av försäljning av folköl och e-cigarett.

Alkohol- och tobaksenheten har en tillsynsplan som gäller för samtliga områden och uppdateras vid behov. Det finns också tydliga rutiner för inre och yttre tillsyn inom samtliga områden. Därutöver används en tillsynsapp som checklista vid tillsynen.

Ansöknings- och anmälningsblanketter finns framtagna inom samtliga områden med tillhörande anvisningar.

Återkoppling sker till respektive nämnd i samband med beslutfattande. Därutöver träffar handläggarna nämnden två gånger per år för redovisning av verksamheten.

Metoder

Dalsland & Säffles alkohol- och tobaksenhet arbetar med både ansvarsfull alkoholserving och kontrollköpsmetoden.

Samverkan med andra myndigheter

Samverkan sker främst med Skatteverket, Polismyndigheten och Räddningstjänsten genom remissförfrågan i alkohol- och tobaksärenden. I tobaksärenden förekommer även samverkan med Tullverket.

Tillsyn

Inför tillsynen har alkohol- och tobaksenheten presenterat tillsynsfrekvensen inom respektive område för samtliga avtalskommuner. Utfallet följer den plan som finns för tillsynen.

Det finns särskilda boenden i kommunen som bedriver servering av alkoholdrycker i enlighet med 8 kap. 1 b § alkohollagen. Ansvarig chef på boendet har meddelat alkohol- och tobaksenheten att servering förekommer och även fyllt i ett egenkontrollprogram.

Tabell som redovisar antalet tillsynsbesök:

	Befintliga tillstånd/ anmälda	Tillsyn 2019	Tillsyn 2020	Tillsyn 2021
Alkoholservering (serveringstillstånd)	97	100	104	101
Folkölsförsäljning	51	55	44	51
Tobaksförsäljning	64	69	58	68
E-cigaretts- försäljning	11	5	10	11

Rökfria miljöer

Vad gäller tillsynen av rökfria miljöer genomför, som tidigare nämnts, alkohol- och tobaksenheten endast tillsyn av skolgårdar. Det beror på att det inte beslutats i kommunerna var ansvaret för tillsynen av resterande rökfria utomhusmiljöer ska ligga.

I avtalskommunerna finns sammanlagt 31 förskolor, fyra grundskolor årskurs 1-3, fem grundskolor årskurs 1-6, två grundskolor årskurs 4-6, tre grundskolor årskurs 4-9, fem grundskolor årskurs 7-9 och fyra gymnasieskolor. År 2019 och 2020 genomfördes 9 tillsynsbesök per år och 2021 genomfördes två tillsynsbesök. Fokus för tillsynen ligger på gymnasieskolor samt grundskolor årskurs 7-9. Vid tillsynen kontrolleras platsens ytermiljöer och att skyltning om rökfri miljö finns uppsatt. Sedan kontrolleras området för att kartlägga om det förekommer mycket rökning. Det görs genom att observera eventuella rökare, samtal med elever och genom att uppmärksamma eventuella fimpas.

Med anledning av att alkohol- och tobaksenheten endast genomför tillsyn av skolgårdar har Länsstyrelsen skickat en förfrågan till respektive nämnd i avtalskommunerna för att utreda om de har gjort ytterligare tillsyn vad gäller resterande rökfria utomhusmiljöer. Av svaren som inkommit framgår att kommunerna inte har gjort någon tillsyn avseende rökfria utomhusmiljöer utöver den som genomförts av alkohol- och tobaksenheten.

Kommunicering av sakuppgifter

Länsstyrelsen har kommunicerat uppgifterna i det här ärendet med Dalslands alkohol- och tobaksenhet och samtliga nämnder i avtalskommunerna. Den 15 mars 2022 mottog Länsstyrelsen svar på kommunikeringen. Av svaret framgår i huvudsak att man från alkohol- och tobaksenhetens sida anser att den förfrågan som Länsstyrelsen skickade till respektive nämnd om hur arbetet med de rökfria utomhusmiljöerna är organiserad istället borde ha skickats till kommunstyrelsen i respektive kommun.

Länsstyrelsens bedömning

Av Länsstyrelsens granskning framgår att nämnderna följer lagstiftningen i de delar som granskats. Tillståndsprövningen håller en hög nivå och Länsstyrelsen har inte uppmärksammat några systembrister eller generella handläggningsfel. I två av de ärenden som granskats uppmärksammades några mindre brister i dokumentationen. Länsstyrelsen vill lyfta detta som ett förbättringsområde i det fortsatta arbetet med prövningen av ansökningsärenden.

Tillsynsfrekvensen vad gäller serveringstillstånd samt försäljning av tobak, folköl och e-cigaretter följer lagstiftarens intention med minst ett

tillsynsbesök per ställe och år. Även tillsynsfrekvensen avseende rökfria skolgårdar ligger på en tillfredsställande nivå. Länsstyrelsen har dock uppmärksammat att det finns oklarheter i samtliga avtalskommuner om hur tillsynen av resterande rökfria utomhusmiljöer ska vara organiserad. Det bedöms lämpligast att nämnden i respektive kommun lyfter frågan internt till kommunstyrelsen och att det därigenom tas fram nya reglementen som tydliggör var ansvaret för tillsynen av samtliga rökfria utomhusmiljöer ska ligga.

Därmed avslutas ärendet.

Verksamhet	Ansvarig för rapportering	Beräkningsgrund	Månader					
			Dec fg år	Jan	Feb	Mars	Apr	Maj
Omsorgs- och utvecklingskontoret								
Betalansvars dagar	EC Bist handl		0	28	23	Prel 38	Prel 65	Prel 55
Äldreomsorg								
Demens antal platser	EC Demens	Exkl korttidsplatser	43	43	43	43	43	43
Demens antal belagda platser (Demensplatser kö)	EC Demens	Exkl korttidsplatser	38+2k	38+4k+1vx	38+5k+1vx	38+5k+1vxl	36+6k+1vxl	37+6k
Somatik antal platser	EC Somatik	Exkl korttidsplatser	31	31	31	31	31	31
Somatik antal belagda platser	EC Somatik	Exkl korttidsplatser	29	30	30	30	30	30
Kortidsplatser kö	EC Bist handl	Exkl korttidsplatser						
Korttid totalt antal platser	EC Somatik	Antal platser	5	5	5	5	5	5
	EC Somatik	Antal platser						
Korttid antal belagda platser	EC Somatik	Antal platser	6	6	6	8	8	10
	EC Somatik	Antal platser						
Beviljade hemtjänsttimmar (ej tot)	Ek Omsorg	Hemtjänstdokument, 3:e kol		1997	2 618	2 886	2 535	3 612
Antal personer som är beviljade hemtjänst	Ek Omsorg	Hemtjänstdokument, 2:a kol		226	227	234	224	223
Antal personer inskrivna i hemsjukvården	EC Hemsjukv		156	158	160	163	158	157
Individ- och familjeomsorgen								
Institution vuxna, antal	EC Ifo		0	0	0	0	0	0
Institution barn och unga, antal	EC Ifo		0	0	0	0	0	2
Institution barn och unga BUV*, antal	EC Ifo		0	0	0	0	0	0
Externa familjehemsplaceringar barn och unga	EC Ifo		2	2	2	2	2	3
Externa familjehemsplaceringar barn och unga	EC Ifo		0	0	0	0	0	0
Familjehem i kommunens regi, antal	EC Ifo		14	14	14	15	14	14
Familjehem i kommunens regi BUV, antal	EC Ifo		4	4	4	4	3	3
Närstående placeringar, antal	EC Ifo		4	4	4	4	5	4
Uslusslägenhet i kommunens regi, antal	EC Ifo		0	0	0	0	0	0
Antal hushåll	EC Ifo		104	72	78	82	94	85
Enheten för stöd och service								
Antal vuxna med boendebeslut egen regi	EC Ess		14	14	14	14	14	14
Antal placeringar externt**	EC ESS		7	4	4	4	4	5

*) BUV "Barn utan vårdnadshavare"

**) Exkl korttidsverksamhet

Statistiken avser den siste i varje månad, om inget annat anges

Sektor omsorg (Jan-Juni)	Jan			Februari			Mars			April			Maj			Juni		
	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse
Sektorn totalt	11 665	12 187	522	11 893	12 187	294	11 901	12 187	286	11 564	12 187	623	12 888	12 187	-701		12 187	

Sektor omsorg (Juli-Dec)	Juli			Augusti			September			Oktober			November			December		
	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse
Sektorn totalt		12 187			12 187			12 187			12 187			12 187			12 187	

Akkumulerad avvikelse 1 024

Väsentliga poster (Ack. 22-05-31)

Betal dagar regionen	-1 228
Bemanning, konsulter	-479
Drivmedel	-230
Handikapphjälpmedel	-568
Covid-19	-445
Ukrainakrisen	-40
Förstärkning omsorg (akt 7850)	-111
Livsmedel	-158
	-3 259

OBS Budget för lönerrevision inlagd

Sektor omsorg (Jan-Juni)	Jan			Februari			Mars			April			Maj			Juni		
	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse
Personalkostnader (Totalt)	9 567	9 450	-117	9 448	9 450	2	8 606	9 450	844	9 309	9 450	141	9 380	9 450	70			
Exkl äldrepoolen																		

Dec månads löner (2021) påverkar utfall jan22 då lön timvikarier och OB ersättning släpar en månad.

Uppdaterad 2022-06-09

Uppföljning 2022

OBS - budget för lönerrevision inlagd xxxx fördelad på 12-delar

Bostadsanpassning Jan-Juni 2022		Jan			Februari			Mars			April			Maj			Juni		
		Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse
vht 5106	kto		0	108	108	117	108	-9	100	108	8	-158	108	266	145	108	-37	108	

Bostadsanpassning Juli-Dec 2022		Juli			Augusti			September			Oktober			November			December		
		Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse
vht 5106	kto		108		108		108		108		108		108		108		108		

Bostadsanpass Ack avvikelse 337 Beror på periodiseringseffekt från Q1, därav minus (dvs minskad kostnad i april)

			Åldreomsorg (Jan-Juni)			Jan			Februari			Mars			April			Maj			Juni			
ansv	vht	kto	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	
5261, 5262			Hemtjänst	1 429	1 356	-73	1 532	1 356	-176	1 410	1 356	-54	1 399	1 356	-43	1 603	1 356	-247				1 356		
OBS internt	9511		Äldrepoolen																					
5100	9507	4630	Betal dagar	260	0	-260		0		-355	0	-355	605	0	-605	9	0	-9				0		

			Åldreomsorg (Juli-Dec)			Juli			Augusti			September			Oktober			November			December			
ansv	vht	kto	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	
5261, 5262	5101, 9501		Hemtjänst		1 356		1 356			1 356			1 356			1 356			1 356			1 356		
OBS internt	9511		Äldrepoolen																					
5100	9507	4630	Betal dagar		0		0			0			0			0			0			0		

Hemtjänst Ack avvikelse -593
Äldre Poolen Ack avvikelse 0
Betal dagar Ack avvikelse -1 229

Dec månads löner (2021) påverkar utfall jan22 då lön timvikarier och OB ersättning släpar en månad.

		IFO (Jan-Juni)			Jan			Februari			Mars			April			Maj			Juni		
	vht	kto		Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	
5*		4511	Försörjningsstöd	736	873	137	635	873	238	779	873	94	730	873	143	739	873	134			873	
	5540, 5570	4630	Placeringar, barn o unga, externt	214	179	-35	122	179	57	80	179	99	118	179	61	198	179	-19			179	
	5520	4630	Placeringar vuxna LVM, externt	60	87	27	12	87	75	49	87	38	177	87	-90	100	87	-13			87	
From 2022	5200	4630	Socialpsykiatri (SOL) Köpta boendeplatser	195	134	-61	188	134	-54	184	134	-50	189	134	-55	195	134	-61			134	

		IFO (Juli-Dec)			Juli			Augusti			September			Oktober			November			December		
	vht	kto		Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	
5*		4511	Försörjningsstöd		873			873			873			873			873			873		
	5540, 5570	4630	Placeringar, barn o unga, externt		179			179			179			179			179			179		
	5520	4630	Placeringar vuxna LVM, externt		87			87			87			87			87			87		
	5200	4630	Socialpsykiatri (SOL) Köpta boendeplatser kto 4630		134			134			134			134			134			134		

Försörj stöd Ack avvikelse 745
 Plac BoU 163
 Plac vxn LVM 39
 Plac Socialpsykiatri (SOL) -283

		ESS (Jan-Juni)						Jan			Februari			Mars			April			Maj			Juni		
vht	kto	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse			
5132	4630	Boende LSS Barn och unga																							
		Köpta boendeplatser																							
		294	290	-4	270	290	20	187	290	103	344	290	-54	550	290	-260						290			
5135	4630	Boende LSS vuxna																							
		Köpta boendeplatser																							
		252	254	2	232	254	22	255	254	-1	247	254	7	254	254	0						254			
		LSS ärende																							

		ESS (Juli-Dec)						Juli			Augusti			September			Oktober			November			Decemberg		
vht	kto	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall	Budget	Avvikelse			
5132	4630	Boende LSS Barn och unga																							
		Köpta boendeplatser																							
			290			290			290			290			290						290				
5135	4630	Boende LSS vuxna																							
		Köpta boendeplatser																							
			254			254			254			254			254						254				
		LSS ärende																							

LSS BoU	Ack avvikelse	-193
LSS vux	Ack avvikelse	30
LSS	Ack avvikelse	Nytt ärende

Synpunkts och klagomålshantering

Utskriftsdatum: 2022-06-16

Utskriven av: Josefine Blid

Diarieenhet:	Socialnämnden
Riktning:	Alla
Datum:	2022-03-10 - 2022-06-16
Notering:	Synpunkt

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Ärendemening	
22303	K	Brev	Johan Lundh
2022-05-24			Omsorgskontoret
SN 2022/66		Synpunkt och klagomål avseende boendekostnad	
2022.102	I	Klagomål på Individ och familjeomsorg inklusive bilagor	Jon Granlund
2022-03-31			Individ och Familjeomsorgen
SN 2022/46		Klagomål på individ och familjeomsorgen	
2022.153	I	Synpunkt och klagomål avseende boendekostnad	Johan Lundh
2022-05-12			Omsorgskontoret
SN 2022/66		Synpunkt och klagomål avseende boendekostnad	
2022.255	U	Synpunkt och klagomål april violen med svar	Helen Thorsson
2022-04-29			Omsorgskontoret
SN 2022/82		Synpunkt och klagomål Violen	

Delgivning

Utskriftsdatum: 2022-06-16

Utskriven av: Josefine Blid

Diarieenhet:	Socialnämnden
Riktning:	Alla
Datum:	2022-05-14 - 2022-06-16
Notering:	Meddelande SN

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Ärendemening	
2022.185	U	Färgelanda svarsbrev	Christina Utterberg
2022-05-25			Omsorgskontoret
SN 2019/41		Framtidens Vårdinformationsmiljö (FVM)	
2022.250	I	Frågor kring hemtjänstinsats då beslut upphört	Johan Lundh
2022-05-30		Inspektionen för vård och omsrg	Omsorgskontoret
SN 2022/81		Frågor kring hemtjänstinsats då beslut upphört Dnr 3.4.2-21078/2022-2 Ärendereferens 220523-000101	

Angående leverans av kärnsystem/kommunala optioner

Cerner Sverige AB ("Cerner") har mottagit brev från Västkom och de kommuner som har avropat en eller flera av de kommunala optioner som anges i avtalet mellan VGR och Cerner ("Kommunerna"). Detta brev skickas till såväl Västkom som var och en av Kommunerna. Cerner är fullt ut engagerad i och delar VGR:s och Kommunernas vision om en säkrare, effektivare och sammanhängande hälso- och sjukvård för Sveriges befolkning där vård i Kommunernas regi spelar en viktig roll.

Cerner delar den besvikelse som Kommunerna beskriver i sina brev vad avser förskjutningar i leveransen inom FVM:s implementationsprogram. Cerner vill påpeka att även om det föreligger separata avtal mellan Cerner och VGR respektive mellan Cerner och var och en av Kommunerna, så är det fråga om *en* implementation och *en* gemensam plan för implementeringen där avropade kommunala optioner ingår. De kommunala optionerna är således en integrerad del av FVM programmet. Det pågår för närvarande en dialog mellan parterna om hantering av implementationsprogrammet och tidplanen för FVM programmet vilket Cerner har för avsikt att i god anda slutföra så snart som möjligt. Detta inkluderar även frågan om hur och när de kommunala optionerna ska implementeras. I dialogen med VGR har Cerner tydliggjort sin syn på att förskjutningar i tidplan inte är något som utgör ett avtalsbrott som Cerner ansvarar för. Detsamma gäller i förhållande till Kommunerna.

1. Inledning

Kommunerna hänvisar generellt till att de omständigheter och påståenden om fel och brister som framförts i VGR:s brev av den 2 februari 2022 även omfattar Kommunerna. Cerners svar och invändningar i brev ställt till VGR daterat den 28 mars 2022 är i relevanta delar tillämpliga även i förhållande till Kommunerna. Cerner vill också i förhållande till Kommunerna poängtera att Cerner har för avsikt och anser sig fullt kapabel att leverera och implementera de kommunala optionerna samt i övrigt uppfylla avtalade åtaganden. Cerner har i enlighet med avtalets principer föreslagit ändringar och förtydliganden för att åstadkomma en så effektiv lösning som möjligt. Detta är ett led i den ändringshantering som regleras i avtalet och innebär inte att Cerner inte kommer att leverera enligt avtalet.

Leveranserna förutsätter vidare att Kommunerna har en konstruktiv och fortlöpande dialog med Cerner om detaljer kring optionerna samt att Kommunerna medverkar med kravbeskrivningar, beslut, information, underlag och på annat sätt i den omfattning och vid de tidpunkter som krävs för att implementationsprogrammet ska

lyckas. Det är också viktigt att alla parter verkar för en förbättring av samarbetet inom programmet.

2. Dröjsmål

De uppdaterade tidsplanerna som för närvarande diskuteras för FVM programmet innebär en tidsmässig förskjutning av go-live jämfört med vad som ursprungligen avtalats. Den justering av tidplan som kan bli resultatet av den pågående dialogen i programmet kommer att gälla även i förhållande till Kommunerna då det som sagt är fråga om en integrerad leverans. Det är dock Cerners inställning att bolaget inte ensamt är ansvarigt för denna justering utan det finns en mängd bidragande orsaker, vilket närmare redogörs för i Cerners brev till VGR av den 28 mars 2022. Vad gäller optionerna tillkommer följande omständigheter och orsaker till förskjutningen.

Optionerna avropades av Kommunerna under mars-juni 2020, d v s i ett sent läge då implementationsprogrammet för FVM programmet redan kommit långt i planering och design. Detta ledde till ett mer komplext arbete från Cerners sida med att planera och hantera de kommunala optionerna i förhållande till FVM programmet i övrigt.

Påkallandet av optionerna påverkar också FVM programmet då de exempelvis föranleder justeringar av omfattning av delleveranser. Först den 7 juni 2021 kunde FVM programmet godkänna den Ändringsbegäran som föranletts av Kommunernas avrop av option 1 i form av en justering av omfattningen av leveransen och innehållet i de olika Delleveranserna. För optionerna 2-3 finns fortfarande inte någon av programmet godkänd Ändringsbegäran. Detta innebär att det för dessa optioner fortfarande inte är inkluderade i Implementationsprogrammet och inte planerade i tidplan, vare sig den Detaljerade eller Överordnade.

Vad gäller framför allt option 1 har vidare kraven förändrats från Kommunernas sida på grund av en förändrad vision och kravbild avseende Nära vård. Som Cerner förstår det avser Kommunerna att göra ytterligare ändringar. Även detta har inneburit förskjutningen av arbetet.

Osäkerhet och förändringar i kravställningen har även lett till att Cerner inte kunnat ta fram de estimat för kostnader som efterfrågats av Kommunerna.

Avslutningsvis är det Cerners uppfattning att Kommunerna inte har tillhandahållit tillräckliga resurser till programmet och att de resurser som tillhandahållits inte fullt ut haft den kompetens som krävts. Det har också brustit i koordineringen och samarbete mellan Kommunerna och VGR. Detta kan säkert ha sina orsaker både hos VGR och Kommunerna, men inget av det nämnda utgör en omständighet som Cerner ansvarar för. Cerner bestrider således att Cerner har något ansvar för de merkostnader och skador som Kommunerna anser sig ha drabbats av och kan heller inte bekräfta eller vidgå att det finns några sådana kostnader eftersom de inte har preciserats närmare.

3. Efterleva svensk lagstiftning

Cerner har för avsikt att uppfylla avtalets krav vad gäller tillämplig lag. Det finns inget tvivel om Cerners engagemang och avsikt i denna del. Cerner anser att bolaget inom ramen för programmet har den kompetens som behövs för att bedöma vad som krävs enligt tillämplig lag. Vad gäller behandling av personuppgifter menar Cerner att diskussioner med Kommunerna har inte än börjats. Det är Cerners uppfattning att den behandling som är planerad inom ramen för Avtalet är förenlig med gällande regelverk. Cerner anser att det är viktigt med en dialog med Kommunerna som är närmast verksamheten och den praktiska tillämpningen av lagstiftning. Detta utgör ingen fel eller brist från Cerners sida utan är en naturlig del av samverkan i ett komplext program där det är viktigt på samsyn i dessa frågor.

4. Kompetens och design

Kommunerna har under denna punkt framfört generella och opreciserade påståenden om Cerners förmågor avseende genomförande av Leveransen enligt avtalen med Kommunerna. Cerner delar inte denna uppfattning utan anser att Cerner driver implementationsprogrammet framåt på det sätt som följer av Avtalet. Cerner har för implementationsprogrammet valt medarbetare som är erfarna och har en god kunskap i relevanta delar. Eventuella utmaningar har adresserats av Cerner. Inte heller kan Cerner se att detta ogrundade påstående från Kommunernas sida skulle kunna utgöra en självständig avvikelse enligt Avtalet.

Som också nämns ovan, är det Cerners uppfattning att Kommuner under implementationsprogrammet i många avseenden har brutit vad avser de resurser och kompetenser samt underlag och beslut som behövts i programmet, exempelvis genom att inte tillhandahålla rätt typ av kompetens vid kritiska tidpunkter samt att vidta åtgärder för att adressera de påpekanden Cerner gjort. Det har även brutit i koordinering mellan Kommunerna och VGR. Dessa brister är inte något som Cerner ansvarar för och den har vidare orsakat merkostnader för Cerner.

5. Fakturor

Den avtalsmässiga grunden för Kommunernas bestridande av fakturor och innehållande av betalning är oklar. Cerner bestrider att det finns någon rätt för Kommunerna att innehålla betalning för fakturor som utställts. Dessa fakturor har förfallit till betalning. Det fakturerade arvudet avser faktiskt upparbetad tid som utförts i enlighet med avtalet. Enligt avtalet faktureras implementeringsarbetet till löpande räkning månadsvis i efterskott. Detta påverkas inte av tillhandahållna estimat som enbart är uppskattningar och som även uppdateras vid behov. Fakturering och Kommunernas betalning förutsätter således inte att uppdaterade estimat lämnas eller att fakturering är inom angivna estimat. För option 2 anger Kommunerna att faktura inte ska betalas förrän design påbörjats. För option 2 avser faktureringen den planering och förberedelse som gjorts, vilket arbete ska ersättas av Kommunerna.

Cerner anser därför inte att det finns några skäl för Kommunerna att bestrida fakturor och hålla inne betalningar.

6. Avslutande synpunkter

Som framgår ovan bestrider Cerner att det förekommit eller förekommer några avtalsbrott och inte heller föreligger några anteciperade avtalsbrott för vilka Cerner är ansvarigt. Det föreligger därför inte någon skyldighet att ersätta Kommunerna för eventuell skada, vilken heller inte har preciserats av Kommunerna varför Cerner inte kan vidgå att någon skada uppstått.

Nuvarande status i implementationsprogrammet är en konsekvens av många omständigheter med gemensamt ansvar där även VGR och Kommunerna har brutit i sina åtaganden och orsakat förseningar och merkostnader för Cerner. Cerner förbehåller sig rätten att framställa anspråk med anledning av den uppkomna situationen samt förbehåller sig övriga rättigheter enligt Avtalet.

Cerner avser att fortsätta arbeta med full kraft tillsammans med Kommunerna och VGR för en framgångsrik implementation av Lösningen och de kommunala optioner som Kommunerna väljer att gå vidare med. Cerner anser också att en fortsatt dialog inom programmet - inkluderande de kommunala optionerna - avseende detaljering av krav, tidplan och leveranser i implementationsprogrammet ska vara parternas gemensamma fokus snarare än en diskussion om påstådda avtalsbrott och krav på ersättning. Cerner önskar också en öppen dialog om hur parterna gemensamt och i gott partnerskap kan förbättra samverkan i programmet för att säkerställa ett mer effektivt och konstruktivt samarbete med tydlig samverkan för att gemensamt leverera på programmets effektmål.

Cerner anser att man genom innehållet i detta brev givit Kommunerna det underlag avseende status i leveranser, fullgörelse av skyldigheter och påstådda avtalsbrott som efterfrågats av Kommunerna.

Med vänliga hälsningar

CERNER SVERIGE AB

Michael Pomerance

Styrelseledamot

IVO Inspektionen för vård och omsorg

Anonym

IVO:s ställningstagande till klagomål

Anonym har skickat in uppgifter till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) om hemtjänsten i Färgelanda kommun

IVO har tagit del av inkomna uppgifter och bedömt att inte gå vidare med en tillsyn av den specifika verksamheten i nuläget. Vi har däremot registrerat inkomna uppgifter och använder informationen som underlag för riskanalys. Det kan på sikt medföra tillsyn av verksamheten.

IVO vill uppmärksamma nämnden på vad som framgår av 3 kap 3 § socialtjänstlagen, att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet och att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras.

Vårdgivaren eller den som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt LSS ska utreda klagomålet

Tillsammans med detta meddelande överlämnar vi en kopia på klagomålet till ansvarig för verksamheten. De har ett ansvar att utreda klagomålet enligt bestämmelserna i 5 kap. 3 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd, SOSFS 2011:9, om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.

IVO:s nytta av uppgifterna i klagomålet

IVO:s tillsyn ska vara riskbaserad, vi har därför nytta av inkomna uppgifter. Vi har registrerat dem och kommer att använda dem tillsammans med andra uppgifter för att göra riskanalyser inför kommande tillsyner. Vi prioriterar att genomföra tillsyn där vi bedömer att riskerna för brukare och patienter är stora.

Mer information om IVO:s verksamhet finns på www.ivo.se

Sändlista

Anmälare: Anonym

Huvudman/vårdgivare: Socialnämnden, Färgelanda kommun, 4580 80 Färgelanda

Vid kontakt med IVO i detta ärende bör diarienummer 3.4.2-21078/2022 anges.

Med vänlig hälsning

Inspektionen för vård och omsorg

Personuppgiftsbehandling vid upplysningstjänsten för tillsynsfrågor

Vi behandlar de personuppgifter som är nödvändiga för att uppfylla IVO:s serviceskyldighet och tillsynsuppdrag. Uppgifter som har kommit in till IVO är del av en allmän handling och kommer att bevaras enligt gällande arkivlagstiftning. Du kan läsa mer om IVO:s behandling av personuppgifter på vår webbplats, <https://www.ivo.se/personuppgifter-och-dataskydd>.

From: upplysning-prod@ivo.se
Sent: Mon, 23 May 2022 13:41:28 +0200
To: Registrator Sydväst
Cc: Noreply Registrator
Subject: Vidarebefordrat ärende med ärendenr: 220523-000101

E-post (2022-05-23 13:41)

Det här ärendet har vidarebefordrats från Upplysningstjänsten Tillsyn.Susanne Gerlecz (IVO\sgerl)

Rubrik: Frågor kring hemtjänstinsats då beslut upphört

Meddelande:

Skickar vidare för bedömning, ett 40-tal brukare har vare sig fått insatser uppföljda eller förlängda biståndsbeslut./Susanne

Kontakt: anonym@ivo.se

Ärendereferens: 220523-000101

Tilldelad: Susanne Gerlecz (IVO\sgerl)

Skapad: 2022-05-23 13:25:00

Senast uppdaterat: 2022-05-23 13:39:36

Status: Öppet

Verksamhet:

Kommun: Färgelanda kommun

Synpunkten gäller: Rättssäkerhet i handläggning - övrigt

Verksamhetsområde/-typ: Handläggning äldreomsorg

Beskrivning:

Inför semestern har hon gått igenom samtliga brukare och upptäckt att 40 brukare saknar biståndsbeslut. Besluten upphörde under 2021 och det har således inte gjorts uppföljningar av insatserna. Det finns inte heller aktuella genomförandeplaner. Hon har lyft det till ansvariga biståndsbedömare och deras chef men har inte fått något gehör, bara att man inte kommer att hinna med detta innan sommaren. Inringaren funderar på om hon ska anmäla avvikelser, rapportera enligt lex Sarah och/eller anmäla till IVO. Inringaren

anser att det skulle kunna få allvarliga följder för enskilda brukare eftersom det saknas beslut och planering och då det kommer att vara flera oerfarna semestervikarier som jobbar. Inringare säger vid slutet av samtalet att hon kommer att anmäla detta enligt lex Sarah samt även anmäla till IVO.

2022-05-23 13:39:36 via Telefonsamtal:

UT informerar övergripande om rätt att få uppföljning av insats och behov av insats beviljat. Informerar även om vikten av att ha ett ledningsystem som fångar upp avvikelser, informerar om anmälan enligt lex Sarah.

Ärendenummer: 220523-000101

Skapad den: 2022-05-23 13:25

Delegeringsbeslut

Utskriftsdatum: 2022-06-16

Utskriven av: Josefine Blid

Diarienummer:	Socialnämnden
Beslutsfattare:	Alla
Kategori:	Alla
Beslutsinstans:	Socialnämnd
Sammanträdesdatum:	2022-06-29
Sekretess:	Visas

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
2022.252	Samverkansavtal för köp av korttidsplats äldreomsorg mellan medlemskommunerna i Fyrbodals kommunalförbund 4	
2022-06-01		Johan Lundh
SN 2022/58	Avtal 2022 Sektor omsorg	
		Johan Lundh

Samverkansavtal för köp av korttidsplats äldreomsorg mellan medlemskommunerna i Fyrbodals kommunalförbund

1. Bakgrund

För att hälso- och sjukvården ska kunna fungera väl och utföra sitt uppdrag och utföra en god vård, krävs att kommunerna kan ta emot utskrivningsklara patienter så snart som möjligt. För att möjliggöra ett effektivt omhändertagande och mottagande av utskrivningsklara patienter från slutenvården och uppfylla det kommunala ansvaret som följer av lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutenvården, finns behov av samarbete mellan kommunerna kring korttidsplatser inom äldreomsorgen.

Föreliggande avtal reglerar förutsättningar för medverkande kommuner att köpa och sälja plats vid korttidsboende, det vill säga tillfälligt särskilt boende enligt 5 kap. 5 § Socialtjänstlagen.

2. Medverkande parter

Medlemskommunerna i Fyrbodals kommunalförbund är medverkande parter.

3. Omfattning

Avtalet om samverkan kring köp tillämpas när en av kommunerna har behov av korttidsplats och den andra kommunen har möjlighet att sälja plats.

Det är den säljande kommunen som avgör om möjlighet finns att ingå avtal.

Avtalet bör ej tillämpas för de vård- och omsorgstagare med de allra mest komplexa vårdbehoven.

4. Giltighet

Avtalet är giltigt under perioden 2022-06-01 – 2023-05-31. Skulle behoven eller förutsättningarna förändras sägs innehållet i detta avtal upp med en månads varsel.

5. Ersättning

Ersättning för den säljande kommunen är 5,5 % av årets fastställda prisbasbeloppet per dygn. Fakturering sker i efterskott och till fakturan ska redovisning över antal sålda dygn bifogas. Detta pris gäller då det inte krävs någon extra bemanning utöver grundbemanning. Krävs extra bemanning t.ex. vid vak eller dubbelbemanning tillkommer ett timpris. Timpriset utgår från säljande kommuns verkliga kostnad för att säkerställa utökad bemanning.

Köpande kommun står för eventuella transportkostnader till och från säljande kommun.

6. Uppsägning av plats

Den säljande kommunen har rätt att säga upp plats med 3 dagars varsel, om inte parterna enas om något annat vid uppsägningstillfället.

Den köpande kommunen har rätt att säga upp plats med 3 dagars varsel, om inte parterna enas om något annat vid uppsägningstillfället.

Om den säljande kommunen får betalningsansvar för en vård- och omsorgstagare ineliggande hos regionen för att korttidsplatserna på den egna korttidsavdelningen är full till följd av att plats sålts enligt detta avtal, sker en dialog om uppsägning av plats eller om den köpande kommunen tar betalningsansvaret för den säljande kommunens vård- och omsorgstagare tills plats finns ledig. Vid en sådan överenskommelse gäller samma tid som uppsägning av den säljande kommunen.

7. Biståndsbeslut

Den köpande kommunens biståndshandläggare administrerar och fattar beslut om vård- och omsorgstagarens behov av insatser enligt 4 kap. 1 § Socialtjänstlagen.

8. Hälso- och sjukvård

Den säljande kommunen ansvarar för kommunala hälso – och sjukvårdsåtgärder under vistelsetiden.

Individuellt anpassade och utformade hjälpmedel bekostas av köpande kommun och hanteras genom förtroendeförskrivning från köpande till säljande kommun.

9. Dokumentation och information

Köpande kommun ansvarar för att korttidsverksamhet får relevant information för att kunna utföra uppdrag och verkställa en god och trygg omvårdnad. Den säljande kommunen ansvarar för dokumentationen enligt SoL och HSL samt att denna lämnas till köpande kommun i samband med att verkställigheten av insatsen korttidsboende avslutas i säljande kommun. Nödvändig information för vård- och omsorgstagarens fortsatta insats ska delges köpande kommun löpande.

10. Samverkan

Säljande och köpande kommuner ska samverka för vård- och omsorgstagarens bästa. De skyldigheter som inryms inom gängse biståndsbeslut, till exempel avseende samverkan med anhöriga, åligger både säljande och köpande kommun.

Till avtalet finns framtagna riktlinjer för informationsöverföring och kommunikation mellan samtliga ingående parter.

12. Avgifter

Köpande kommun handlägger och administrerar vård- och omsorgstagarens avgift för korttidsplats.

13. Kvalitet och kompetens

Säljande kommun ansvarar för att verksamheten uppfyller de krav på verksamheten som följer av socialtjänstlagen, hälso- och sjukvårdslagen, lag om offentlighet och sekretess, arbetsmiljölagen samt övriga förordningar och tillämpliga föreskrifter.

Om något inträffar som medför att säljande kommun inte kan uppnå kvalitetskrav har säljande kommun ansvar att underrätta köpande kommun. Brister och avvikelser hanteras inom säljande verksamhets gängse rutiner för avvikelsehantering och säljande kommun ska informera köpande kommun.

14. Arbetsmiljö

Den säljande kommunen ansvarar för personal och arbetsmiljö.

15. Försäkringar

Under perioden som brukaren vistas i verksamhet hos säljande kommun, gäller säljande kommuns olycksfallsförsäkring för omsorgstagaren.

Detta avtal signeras digitalt och parterna emottar därefter varsitt exemplar.

Till avtalet följer en bilaga med tillämpningsanvisningar benämnt "Riktlinje för ansvarsfördelning och för tillämpning av informationsöverföring inför, under och efter köp av korttidsplats enligt 5 kap. 5 § SoL i samverkan mellan kommunerna i Fyrbodal"

För kommunerna 2022-05-31

Bengtsfors
Tanja Matsson
Socialchef

Dals-Ed
Ulf Lilja
TF Socialchef

Färgelanda
Johan Lundh
Socialchef

Lysekil
Eva Andersson
Socialchef

Mellerud
Tanja Matsson
Socialchef

Munkedal
Johanna Eklöf
Socialchef

Orust
Lena Gardtman
Socialchef

Sotenäs
Lisbeth Olsson
Socialchef

Strömstad
Helena Lilliebjelke
Socialchef

Trollhättan
Jane Johansson
Socialchef

Uddevalla
Roger Granat
Socialchef

Vänersborg
Karin Hallberg
Socialchef

Åmål
Helena Wretman
Socialchef

Detta dokument är elektroniskt signerat och juridiskt bindande.

Signed by: SIRENE JOHANSSON

Date: 2022-05-31 14:11:32

BankID refno: f6553aab-0ecb-47c5-bfca-f73bfd89b266

Socialchef: Sirene Johansson

Signed by: EVA ANDERSSON

Date: 2022-05-31 15:31:25

BankID refno: 5ef7f627-15ae-4a8f-8bb6-33a73193f299

Socialchef: Eva Andersson

Signed by: HELENA VRETMAN

Date: 2022-05-31 10:14:23

BankID refno: e17a10c6-6984-4093-9791-fa34b6704e34

Socialchef: Helena Wretman

Signed by: JANE JOHANSSON

Date: 2022-05-31 13:05:29

BankID refno: 9e6fb2ca-c883-4c47-befa-347c09fcccaa

Socialchef: Jane Johansson

Signed by: JOHAN LUNDH

Date: 2022-05-31 21:49:25

BankID refno: 26afa0eb-c997-42d0-8ff2-c01019a627cb

Socialchef: Johan Lundh

Signed by: JOHANNA EKLÖF

Date: 2022-05-31 10:08:47

BankID refno: 65ac11d8-96d6-43ba-8829-bfe53b0e09ec

Socialchef: Johanna Eklöf

Signed by: KARIN HALLBERG

Date: 2022-05-31 11:54:04

BankID refno: 7e2bde89-689c-4333-84c1-7c77dcfa8cd4

Socialchef: Karin Hallberg

Signed by: LENA GARDTMAN

Date: 2022-05-31 10:45:16

BankID refno: d52fdc78-663a-4d03-aed8-84fb4da0831f

Socialchef: Lena Gardtman

Signed by: LISBETH OLSSON

Date: 2022-05-31 14:45:09

BankID refno: 508931d9-1d12-4826-a000-759b2e8e74d6

Socialchef: Lisbeth Olsson

Signed by: Roger Granat

Date: 2022-05-31 15:04:22

BankID refno: adfb8407-84af-4e89-af5e-4eea7ebd97a9

Socialchef: Roger Granat

Signed by: TANJA MATTSSON

Date: 2022-05-31 14:01:28

BankID refno: 00166f2f-41e6-422a-935f-e49f1bd7a486

Socialchef: Tanja Mattsson

Signed by: ULF LILJA

Date: 2022-05-31 10:40:24

BankID refno: 858a2a46-b9f1-44dc-8e99-014ef92b023c

Tf Socialchef: Ulf Lilja